

รวมข้อเขียนเกี่ยวกับบทเรียนกระบวนการสันติภาพมินดาเนา
ในเว็บไซต์ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้
(DeepSouthWatch)

รวบรวมโดย

มุฮัมมัดอายูบ ปาทาน ประธานสภาประชาสังคมชายแดนใต้

และบรรณาธิการอาวุโส ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

อิมรอน ซาเหาะ กรรมการฝ่ายวิชาการ สภาประชาสังคมชายแดนใต้

และผู้ปฏิบัติงาน ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

สารบัญ

Exclusive ! พ.อ.ดึกสัน พิ เฮอร์โมโซ : “ความขัดแย้งต้องเอาชนะด้วยสันติภาพไม่ใช่สงคราม”	1
ทหารกับกระบวนการสันติภาพในมินดาเนา.....	8
เหตุปะทะระหว่างทหาร: ทางตันหรือบททดสอบของกระบวนการสันติภาพมินดาเนา?	12
รายงาน: สันติภาพที่มินดาเนาผืนนี้ยังอีกไกล.....	19
“ประชาสังคมเข้มแข็ง” บทเรียนกระบวนการสันติภาพจากมินดาเนา	21
องค์กรประชาสังคมมินดาเนากับกระบวนการเจรจาสันติภาพ	23
ภาคประชาสังคมมินดาเนากับเส้นทางสู่กระบวนการสันติภาพ	31
เราต้องการบงชาโมโร?: กระบวนการสันติภาพที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม	37
ความเป็นไปและหัวใจของ Self-determination: มุสลิมโมโรและชนพื้นเมืองในมินดาเนา	43
การเลือกตั้งประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ 2016 และแนวโน้มกระบวนการสันติภาพมินดาเนา.....	50
ฟิลิปปินส์ลงนามสันติภาพมินดาเนา จบความขัดแย้งยาวนาน 40 ปี	55
OIC เรียกร้อง 2 แนวร่วมปลดปล่อยโมโร ร่วมมือกันเพื่อสันติภาพในมินดาเนา.....	58
รายงานพิเศษ : การพบกันเป็นการส่วนตัว การพูดคุยสันติภาพ(มินดาเนา)ระหว่างดูเตอร์เตกับมาราด	60
บทเรียนกระบวนการสันติภาพ มองผ่านอาละห์และมินดาเนา.....	65
‘ประชาสังคมที่เข้มแข็งมีส่วนสำคัญในการสร้างสันติภาพ’ บทเรียนจากพม่าและมินดาเนา.....	69
ตัวแทนจากโอไอซีอำนวยการจัดตั้งกรรมการสันติภาพสำหรับฟิลิปปินส์ตอนใต้เพื่อการพัฒนากระบวนการสันติภาพบงชาโมโร.....	73

Exclusive ! พ.อ.ดึกสัน พิเฮอร์โมโซ : “ความขัดแย้งต้องเอาชนะด้วยสันติภาพไม่ใช่สงคราม”

โดย อิมรอน ซาเหะ โรงเรียนนักข่าวชายแดนใต้ (DSJ)

ที่มา <http://www.deepsouthwatch.org/dsj/6855>

ถอดความจากห้องเรียนสันติภาพ “เมื่อทหารทำงานสันติภาพ” โดย “พ.อ.ดึกสัน พิเฮอร์โมโซ” นายทหารจากกองทัพบกฟิลิปปินส์ บทเรียน 40 ปีความขัดแย้งที่มินดาเนา เปลี่ยนทหารนักรบเป็นนักสร้างสันติภาพ เผยจุดเปลี่ยนสำคัญอยู่ที่ระดับนโยบาย ทำให้ปัญหาที่เรื้อรังมีโอกาสแก้ไขได้ ย้ำกระบวนการสันติภาพต้องสร้างความไว้วางใจทั้งสองฝ่าย สารพันปัญหาที่ต้องระวังและ 3 สิ่งที่ต้องทำต่อไปให้สำเร็จ

วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2558 ห้องเรียนสันติภาพ สถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ (CSCD) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (ม.อ.ปัตตานี) ร่วมกับ โรงเรียนวิชาการเมือง ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (College of Deep South Watch) จัดบรรยายสาธารณะหัวข้อ เมื่อทหารทำงานสันติภาพ: บทเรียนและประสบการณ์จากมินดาเนา โดย พ.อ.ดึกสัน พิเฮอร์โมโซ นายทหารจเรและโฆษกประจำ กองพลทหารราบที่ 6 กองทัพบกฟิลิปปินส์ ค่ายชองโก จังหวัดมาจินดาเนา สาธารณรัฐฟิลิปปินส์

การบรรยายครั้งนี้จัดขึ้นที่ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ อาคารเรือนพักรับรอง ม.อ.ปัตตานี โดยมี รศ.ดร.นันทนา บรรพศิริ โชค หวันแก้ว จากศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รับหน้าที่แปลและนำการอภิปราย มีตัวแทนภาคประชาสังคม นักวิชาการ เจ้าหน้าที่รัฐทั้งตำรวจและทหาร มาร่วมรับฟังและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันเป็นจำนวนมาก

จากนักรบสู่ผู้สร้างสันติภาพ

พ.อ.ดึกสัน เริ่มต้นการบรรยายว่า ตัวเขาเกิดในเมืองโกตาบาโตซึ่งเป็นพื้นที่สู้รบระหว่างรัฐบาลกับ กลุ่มกองกำลังติดอาวุธ(ทางภาคใต้ของประเทศ) ตัวเขาเริ่มมีบทบาทตั้งแต่อายุยังน้อยโดยเป็นทหารสู้รบกับ กองกำลังติดอาวุธบังซามูโร ซึ่งตั้งแต่ปี 1970 เป็นต้นมาเป็นเวลากว่า 40 ปีที่มีการสู้รบกันมา เกิดข้อสงสัยว่าทำไมจึงแก้ปัญหาอะไรไม่ได้เลย จึงเป็นที่มาของการเปลี่ยนจากนักรบมาเป็นผู้สร้างสันติภาพ

พ.อ.ดึกสัน บรรยายต่อไปว่า เหตุการณ์หนึ่งที่สำคัญของประเทศฟิลิปปินส์ก็คือ การชุมนุมขับไล่ประธานาธิบดีเฟอร์ดินานด์ มาร์กอส ที่ถนน EDSA ในปี 1986 ซึ่งครั้งนั้นทหารเข้าข้างประชาชน เพราะหากทำตามคำสั่งประธานาธิบดีในเวลานั้น คงทำให้มีประชาชนเสียชีวิตจำนวนมาก

ภายหลังจากประชาชนได้รับชัยชนะในการชุมนุมครั้งนั้น คอริย์ อากีโน ก็ได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดีหญิงคนแรกของประเทศฟิลิปปินส์

จุดเริ่มต้นของการเจรจา

พ.อ.ดึกสัน กล่าวว่า คอริย์ อากีโน เริ่มเดินทางไปพบกลุ่มต่างๆ พร้อมกับเปิดโต๊ะเจรจากับหลายๆ กลุ่ม เช่น กลุ่ม MILF รวมไปถึงพรรคคอมมิวนิสต์ด้วยในปี 1996 จนถึงประธานาธิบดีคนต่อมาคือนายพลฟิเดล รามอส ก็สามารถมีข้อตกลงกับกลุ่ม MILF ได้

แต่ในปี 2000 ในช่วงของประธานาธิบดีโจเซฟ เอสตราดา มีการเปลี่ยนนโยบายใหม่โดยใช้วิธีการปราบปรามอย่างเดียวจนทำให้การเจรจาต้องยุติลง การสู้รบกับกลุ่มกองกำลังติดอาวุธทำให้เกิดความเสียหายอย่างมาก แต่ทหารสามารถคุมพื้นที่ได้เพียงบางส่วนเท่านั้น

พ.อ.ดึกสัน กล่าวต่อไปว่า ในสมัย กลอเรีย มาคาปากัล-อาร์โรโย เป็นประธานาธิบดี มีการไปพูดคุยกับมหาเธร์ โมฮัมหมัด นายกรัฐมนตรีของประเทศไทยในขณะนั้น ให้มาช่วยเป็นคนกลางในการไกล่เกลี่ยกับกลุ่ม MILF มาเลเซียจึงกลายมาเป็นฝ่ายที่ 3 ทำให้เกิดการเจรจาสันติภาพขึ้น

ตอนนั้น ข้อเรียกร้องของ MILF ในช่วงแรกคือต้องการเอกราชเพื่อปกครองแบบรัฐอิสลาม ภายหลัฝ่ายที่สามสามารถเจรจาต่อรองจนเปลี่ยนข้อเรียกร้องเป็นเขตปกครองพิเศษ

พ.อ.ดึกสัน กล่าวอีกว่า ต่อมาในสมัย เบนนิโน อากีโน ประธานาธิบดีในปัจจุบัน ได้ประกาศนโยบายในการปกครองประเทศที่สำคัญ 5 ประการ ซึ่ง 1 ใน 5 ประการดังกล่าวก็คือ การสร้างสันติภาพที่เป็นธรรม ครอบคลุมทุกฝ่าย มีความยั่งยืนและการมีหลักนิติธรรม

พ.อ.ดึกสัน กล่าวว่า ประธานาธิบดีเป็นผู้นำที่มาจากพลเรือนมีอำนาจสั่งการทหารได้ และกองทัพเป็นเพียงเครื่องมือของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

จุดเปลี่ยนอยู่ที่ระดับนโยบาย

พ.อ.ดิ๊กสัน กล่าวว่า เมื่อนโยบายเปลี่ยน การปฏิบัติงานก็เปลี่ยนและความคิดก็ย่อมเปลี่ยนไปด้วย โดยเปลี่ยนจากความคิดที่ต้องการเอาชนะด้วยสงคราม มาเป็นการเอาชนะด้วยสันติภาพ

“แม้กองทัพมีศักยภาพที่จะปราบปรามได้ แต่กองทัพก็ตระหนักว่าหน้าที่จริงๆ ก็คือการคุ้มครองความปลอดภัยของประชาชน เพราะภัยที่แท้จริงก็คือการคุกคามความสงบของประชาชนต่างหาก”

พ.อ.ดิ๊กสัน กล่าวด้วยว่า “สิ่งที่เราจะต้องทำความเข้าใจก็คือ ทำไมกลุ่มกองกำลังติดอาวุธจึงเลือกที่จะจับอาวุธสู้กับเรา อาจมีเงื่อนไขบางประการที่ทำให้เขาไม่สามารถใช้ชีวิตเหมือนคนปกติทั่วไปได้ ดังนั้นแทนที่เราคิดที่จะกำจัดเขา เปลี่ยนมาเป็นแก้ปัญหาโดยอาศัยความเข้าใจน่าจะดีกว่า เพราะการที่เราคิดที่จะกำจัดเขา ทำให้เขาส่งต่อความคิดหรืออุดมการณ์ไปสู่รุ่นต่อรุ่นและมันจะไม่จบไม่สิ้น”

“สิ่งแรกที่จะต้องทำก็คือ ปิดเสียงปืนให้ได้ก่อนหรือหยุดยิงนั่นเอง และการพูดคุยจะต้องเกิดขึ้น แต่จะต้องคุยบนหลักการไม่ใช่คุยบนความต้องการ เพราะหากคุยบนความต้องการมันก็จะไม่สิ้นสุดเช่นกัน ที่สำคัญจะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้ได้ หากหยุดยิงได้เมื่อไหร่ก็จะนำไปสู่ข้อตกลงสันติภาพได้ และจะเกิดบรรยากาศที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาความมั่นคงของประชาชนได้” พ.อ.ดิ๊กสัน กล่าว

ที่มาของกองกำลังติดอาวุธโมโร

พ.อ.ดิ๊กสัน กล่าวว่า ที่มาของกลุ่มกองกำลังติดอาวุธในโมโร เริ่มตั้งแต่ก่อนสงครามโลกเสียอีก เพราะสเปน(เจ้าอาณานิคมขณะนั้น) ปกครองโดยการปฏิบัติต่อชาวโมโรอย่างไม่เสมอภาค และพยายามชักจูงให้หันมานับถือศาสนาคริสต์ แต่ไม่สามารถที่จะเปลี่ยนความเชื่อของคนโมโรได้

“ยังมีเรื่องเล่าที่น่ากลัวเกินจริง เช่น เมื่อมีเด็กทำผิดหรือไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ก็จะโดนขู่ว่าจะโดนโมโรมาจับ เป็นต้น ทำให้ภาพของชาวโมโรในความคิดของคนฟิลิปปินส์เต็มไปด้วยความหวาดกลัว” พ.อ.ดิ๊กสัน กล่าว

พ.อ.ดิ๊กสัน กล่าวอีกว่า ความสำเร็จของกระบวนการเจรจาสันติภาพกับกลุ่ม MILF ส่งผลให้เกิดร่างกฎหมายพื้นฐานบังซาโมโรที่จะสร้างหน่วยการเมืองบังซาโมโรขึ้นมา ซึ่งกำลังอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาในสภาเพื่อประกาศใช้ต่อไป

“บางครั้งการเจรจาก็มีข้อเสียอย่างหนึ่งก็คืออาจทำให้เกิดกลุ่มติดอาวุธเพิ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการเจรจาและแยกออกมา ตัวอย่างเช่น กลุ่ม MILF เองก็แตกออกมาจากการที่รัฐบาลฟิลิปปินส์เจรจากับ MNLF แม้มีการอธิบายว่า เป็นการแตกแยกทางยุทธศาสตร์ภายในกลุ่มเองก็ตาม” พ.อ.ดึกสัน กล่าว

ปัญหาที่เรื้อรังมีโอกาสแก้ไขได้

พ.อ.ดึกสัน กล่าวว่า ประสพการณ์ที่ผ่านมาบอกกับเราว่า ยังมีโอกาสที่จะจัดการกับปัญหาที่ยืดเยื้อยาวนานได้ แต่ไม่สามารถจัดการได้โดยใช้กำลังทหารเพียงอย่างเดียว และทหารเองก็เป็นเพียงแค่เครื่องมือของรัฐเท่านั้น สิ่งที่สำคัญจริงๆ ก็คือกระบวนการที่เป็นประชาธิปไตย ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างการทำประชามติ

“นอกจากนั้นบทบาทของภาคประชาสังคมก็สำคัญไม่แพ้กัน ที่ขาดไม่ได้ก็คือเสียงหรือบทบาทของผู้หญิง” พ.อ.ดึกสัน กล่าว

พ.อ.ดึกสัน กล่าวว่า ที่กล่าวมาข้างต้นไม่ได้คิดเอาเอง แต่มาจากการเป็นทหารที่ได้ดำเนินการตามที่กล่าวข้างต้นมาแล้ว แต่ก่อนอื่นเราจะต้องสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนเพื่อเขาเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพได้ เพราะเมื่อกระบวนการสันติภาพสำเร็จเมื่อไหร่ คนที่จะได้รับประโยชน์เต็มๆ ก็คือประชาชน

โรคแม่ปสันติภาพ

พ.อ.ดึกสัน กล่าวต่อไปว่า แม้จะมีข้อตกลงสันติภาพแล้ว ก็ไม่ได้หมายความว่า จะเกิดสันติภาพในทันที กระบวนการสันติภาพยังต้องเดินทางต่อไป สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือโรคแม่ปสันติภาพ เพราะโรคแม่ปคือ สิ่งที่จะบอกว่ามันจะเริ่มตรงไหนและไปจบที่ตรงไหน

ต้องสร้างความไว้วางใจทั้งสองฝ่าย

พ.อ.ดึกสัน กล่าวว่า ขั้นตอนที่สำคัญก็คือการสร้างความไว้วางใจ เพราะแน่นอนว่ากลุ่มต่อต้านรัฐย่อมไม่ไว้วางใจรัฐ และรัฐเองก็ไม่ไว้วางใจกลุ่มต่อต้าน เรียกได้ว่าอยู่ภาวะสูญเสียความไว้วางใจ ดังนั้นการสร้าง ความเชื่อมั่นจะต้องเกิดขึ้นทั้งสองฝ่าย โดยรัฐจะต้องเป็นฝ่ายเริ่มก่อน โดยการแสดงความจริงใจและจริงจังออกมาผ่านมาปปฏิบัติไม่ใช่เพียงแค่การพูดเท่านั้น

“ที่สำคัญทุกๆ คนหรือทุกๆ ฝ่ายจะต้องเชื่อมั่นในแนวทางนี้อย่างเหนียวแน่น โดยเฉพาะระดับผู้นำของทุกฝ่าย เพราะในช่วงของการสร้างความไว้วางใจอาจมีกลุ่มไม่หวังดีสร้างสถานการณ์ขึ้น เพื่อทำลายเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นเราจึงจะต้องยึดมั่นในเส้นทางหลักที่ได้ตั้งไว้” พ.อ.ดิ๊กสัน กล่าว

คนในสนามรบและการสื่อสารสำคัญมาก

พ.อ.ดิ๊กสัน กล่าวอีกว่า สิ่งสำคัญที่จะยุติสงครามได้ก็คือคนที่อยู่ในสนามสงคราม นั่นก็คือทหารหรือนักรบของทั้งสองฝ่าย จะต้องไม่ออกจากแนวทางหลักหรือเป้าหมายหลักของกระบวนการสันติภาพ

“สิ่งที่ขาดไม่ได้ก็คือสื่อ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ เพราะเมื่อเราสื่อสารให้ผู้คนโดยเฉพาะประชาชนเข้าใจแล้ว กระบวนการสันติภาพก็จะทำงานต่อไปได้ ข้อมูลข่าวสารคืออำนาจที่สามารถเปลี่ยนความคิดคนได้” พ.อ.ดิ๊กสัน กล่าว

ทหารกับกระบวนการสันติภาพ

พ.อ.ดิ๊กสัน กล่าวว่า ทหารดำเนินการตามนโยบายของชาติ คือมีการปรับแผนความมั่นคงภายใน โดยแทนที่จะเอาชนะด้วยสงคราม ก็เปลี่ยนไปเป็นการจัดการให้เกิดความยุติธรรม ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายๆ ที่จะเปลี่ยนวิธีการทำงานของทหารได้ เพราะทหารถูกฝึกมาให้สู้รบ แต่จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ทหารเองก็เข้าใจแล้วว่าทางออกเป็นอย่างไร

“ในช่วงแรกๆ มีทหารที่ไม่เข้าใจและไม่เห็นด้วยกับแนวทางนี้ ซึ่งมีทหารระดับสูงอยู่ในกลุ่มนี้ด้วย แต่วิธีการจัดการก็คือ คนที่ออกจากแนวทางหรือละเมิดสิทธิของประชาชนจะถูกจับกุมคุมขัง หรือไม่ให้เติบโตในตำแหน่งหน้าที่ จนปัจจุบันทหารที่ไม่เข้าใจกระบวนการสันติภาพไม่มีเหลือแล้ว” พ.อ.ดิ๊กสัน กล่าว

พ.อ.ดิ๊กสัน กล่าวต่อไปว่า การหยุดยิงเป็นคำสั่งที่ลงมาจากระดับผู้บริหาร ดังนั้นการที่ทั้งสองฝ่ายจะหยุดยิงได้จริงๆ นอกจากมีคำสั่งลงมาแล้ว ยังจะต้องมีนายทหารยศสูงในฝ่ายรัฐและผู้อาวุโสในฝ่ายกลุ่มติดอาวุธคอยทำหน้าที่เป็นกรรมการที่ปฏิบัติหน้าที่เฉพาะกิจร่วมกันในการติดตามหรือตรวจสอบ หากมีการละเมิดข้อตกลงหยุดยิง

หน่วยเอฟพีเพื่อสันติภาพ

พ.อ.ดึกสัน กล่าวว่า ในเดือนกุมภาพันธ์ปี 2011 มีการจัดตั้งหน่วยงานเอฟพี เพื่อกระบวนการสันติภาพ (Creation of the AFP Peace Process Office) คาดว่าหน่วยงานนี้น่าจะอยู่ถึงปี 2020 นอกจากนั้นยังจัดทำหลักสูตรสันติภาพรวมอยู่ในการฝึกทหารทั้งหมด รวมทั้งในหลักสูตรระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และวิทยาลัย

พ.อ.ดึกสัน กล่าวอีกว่า ที่สำคัญก็คือ กลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมมีความสำคัญมากในการต่อชีวิตกระบวนการสร้างสันติภาพในช่วงที่การเจรจาโอกาสล้น เพราะภาคประชาสังคมสามารถทำหน้าที่กดดันทั้งสองฝ่ายได้ แต่ปัญหาอยู่ที่องค์กรภาคประชาสังคมมีมากจนแยกไม่ออกว่าองค์กรไหนทำงานจริงหรือองค์กรไหนจัดตั้งเพื่อดึงเงินสนับสนุนมาใช้

“ดังนั้นหน้าที่อย่างหนึ่งของหน่วยงาน AFP ก็คือการแยกแยะว่าใครเป็นใครในองค์กรภาคประชาสังคม” พ.อ.ดึกสัน กล่าว

สารพันปัญหาที่ต้องระวัง

พ.อ.ดึกสัน กล่าวว่า นอกจากเรื่องการไม่ไว้วางใจอย่างที่กล่าวมาแล้ว ยังมีเรื่องทัศนคติหรืออคติ เช่น เมื่อทหารมุสลิมถูกส่งลงไปยังชุมชนมุสลิมเพื่อทำงานชุมชนสัมพันธ์หรืองานพัฒนา กลับถูกมองว่าเข้ามาสอดแนมหรือมาสืบข้อมูลจากชุมชน เป็นต้น

“ที่สำคัญคือความอ่อนไหวในเรื่องวัฒนธรรม เช่น ในเดือนรอมฎอนทหารนำอาหารไปให้ชาวมุสลิมในช่วงกลางวัน ซึ่งเกิดจากการไม่รู้ว่าเขาถือศีลอดอยู่ วิธีการแก้ก็คือเชิญอิหม่ามหรืออุstad มาสอนเหล่าทหารในเรื่องการวางตัวเมื่อต้องเข้าไปในชุมชนของมุสลิม” พ.อ.ดึกสัน กล่าว

พ.อ.ดึกสัน กล่าวว่า นอกจากนั้นยังมีปัญหาเรื่องการล้างแค้นระหว่างตระกูลที่เรียกว่า “ริโด” ซึ่งทหารที่ไม่ระมัดระวังตนเองอาจถูกลากเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยโดยไม่ได้ตั้งใจ อีกเรื่องก็คือปัญหาปืนหายบ่อย สิ่งที่จะตามมาคือปัญหาอาชญากรรมหรือการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย และยังมีปัญหาเรื่องการอพยพด้วย

3 สิ่งที่ต้องทำต่อไปให้สำเร็จ

พ.อ.ดึกสัน กล่าวว่า สิ่งที่จะต้องทำต่อไปให้สำเร็จคือ 1.กระบวนการสันติภาพ (peace process) จะต้องทำด้วยความจริงใจ และห้ามออกนอกเส้นทางนี้ 2.DDR คือการปลดอาวุธ(Disarmament) ยุติการ

ระดมมวลชน/เคลื่อนไหวด้าน(Demobilization) และการกลับคืนสู่สังคม(Reintegration) อย่างหลังเริ่มทำได้บ้างแล้ว แต่สองอย่างแรกยังทำไม่สำเร็จ 3.SSR คือแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปภาคความมั่นคง (Security Sector Reform) ซึ่งก็ยังคงต้องดำเนินการต่อไป

“นับจากความเคลื่อนไหวที่เป็นชัยชนะของประชาชนในปี 1986 เป็นต้นมา และจากประสบการณ์การสู้รบมาหลายสิบปี ทำให้คิดได้ว่าการแก้ปัญหาความขัดแย้งจะต้องเอาชนะด้วยสันติภาพไม่ใช่ด้วยสงคราม ช่วงแรกๆ ยังไม่มั่นใจว่าวิธีนี้จะสามารถยุติปัญหาได้หรือไม่ แต่จากที่ได้ดำเนินการมาแล้วทำให้เราเห็นว่า สิ่งที่ทำอยู่นี้แหละคือคำตอบที่แท้จริง” พ.อ.ดิ๊กสัน กล่าวทิ้งท้าย

ทหารกับกระบวนการสันติภาพในมินดาเนา

โดย ฟารีดา ปันจอร์

ที่มา <http://deepsouthwatch.org/node/4225>

เป็นเวลากว่า 4 ทศวรรษที่สงครามและความรุนแรงระหว่างกองกำลังทหารฟิลิปปินส์ (Arm Force of the Philippines - AFP) และแนวร่วมปลดปล่อยอิสลามโมโร (Moro Islamic Liberation Front - MILF) ได้เกิดขึ้นในมินดาเนา รวมทั้งหมู่เกาะ Sulu เกาะ Tawi-Tawi เกาะ Basilan และ Palawan ด้วยเหตุผลที่ว่าในมุมมองของรัฐบาลฟิลิปปินส์ (Government of the Republic of the Philippines - GRP) นั้นมองความขัดแย้งดังกล่าวว่าเป็นความพยายามของมุสลิมทางตอนใต้ที่จะแบ่งแยกดินแดน ส่วน MILF มองว่านี่ไม่ใช่สงครามแบ่งแยกดินแดน แต่มองว่าฟิลิปปินส์ ได้ประโยชน์จากสเปนและสหรัฐอเมริกา ผู้เข้ามาครอบครองหมู่เกาะฟิลิปปินส์ในอดีต ซึ่งรวบเอาดินแดนของบรรพบุรุษของพวกเขาไว้อย่างไม่ถูกต้อง พวกเขาจึงต้องต่อสู้เพื่อที่จะปลดปล่อยตนเองให้เป็นอิสระ ดังนั้น การใช้กำลังอาวุธจากทั้งสองฝ่ายจึงเป็นยุทธวิธีหลักในการนำไปสู่เป้าหมายในการเอาชนะฝ่ายตรงข้ามเรื่อยมา จึงเป็นที่น่าสนใจว่าในปัจจุบัน กองกำลังทหารของฟิลิปปินส์ได้เปลี่ยนแปลงแนวทางการต่อสู้ในรูปแบบไหนและอย่างไร?

เมื่อกล่าวถึงช่วงเวลาก่อนที่ฝ่ายกองกำลังทางทหารของฟิลิปปินส์จะเปลี่ยนท่าทีจากการใช้มาตรการทางทหารมาสู่แนวทางแบบสันติมากขึ้นนั้น พวกเขามักคิดวนอยู่ในความพยายามของการแก้ไขปัญหาทางการเมืองที่มีกบฏด้วยมาตรการทางทหาร นับตั้งแต่ปี 1997 ในช่วงสมัยประธานาธิบดีฟิเดล ราโมส เมื่อรัฐบาลแสดงเจตนาว่าจะมีการพูดคุยอย่างเป็นทางการกับ MILF ส่วน MILF เองก็แสดงเจตนาและตอบรับท่าทีของรัฐบาลอยู่เนืองๆ แต่การใช้กำลังจากทั้งสองฝ่ายยังคงดำเนินอยู่ต่อไป กระนั้นก็ยังมีความพยายามของรัฐบาลในการหาช่องทางในการพูดคุยระหว่างสองฝ่าย เช่น การตั้งคณะกรรมการทางเทคนิคระหว่าง MILF – GRP (Technical Committees of the MILF and GRP) เพื่อเป็นกลไกในการเจรจาในประเด็นต่างๆ อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์การโจมตีครั้งใหญ่ก็เกิดขึ้นเมื่อกองกำลังทหารรัฐบาลฟิลิปปินส์ได้โจมตีค่ายอนุบาศาร์ ซึ่งเป็นค่ายใหญ่ของกลุ่ม MILF และ มาตรการปราบปราม MILF (all-out war) ซึ่งเกิดขึ้นช่วงปี 1999 ในสมัยของประธานาธิบดีโจเซฟ เอสตราดา ก็ทำให้เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการสันติภาพเป็นอย่างมาก

แม้ในสมัยภายใต้การบริหารงานของประธานาธิบดีกลอเรีย มาคาปากัลปี อาร์โรโย (2001-2010) การพูดคุยส่วนใหญ่จะดำเนินไปอย่างราบรื่น และมีข้อตกลง หรือ agreement ที่ตกลงกันได้ด้วยดี แต่มาตรการทางการทหารบางประการก็เข้ามาแทรกจนทำให้เกิดผลกระทบกับการเจรจาซึ่งกำลังเกิดขึ้นที่ กัวลาัมเปอร์ ในช่วงเวลานั้น การรุกรานทางการทหารทำให้การเจรจาไม่คืบหน้าเท่าที่ควร กล่าวคือ ความร่วมมือในการฝึกกองกำลังทหารระหว่างสหรัฐอเมริกาและฟิลิปปินส์ที่มีขึ้นที่เกาะ Luzon เกาะ Mindoro แหหลวง Zamboanga และ จังหวัด Basilan ในหมู่เกาะ Sulu เป็นไปเพื่อปราบปรามกลุ่มอนุชายาฟ มีการเฝ้าระวังกลุ่ม MILF และอนุชายาฟที่เชื่อว่าเชื่อมโยงกับเครือข่ายอัลกออิดะห์ ทำให้ฝ่ายที่สนับสนุนให้มีการแก้ปัญหาด้วยกำลังทหารก็ยังคงมีความเชื่อมั่นต่อมาตรการใช้กำลังระหว่าง MILF และรัฐบาลในช่วงเวลานี้

แต่หลังจากนั้น กองกำลังทหารฟิลิปปินส์ (AFP) ก็ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกระบวนการสันติภาพ เพื่อจัดทำกรอบข้อตกลงบังซาโมโรตั้งแต่ปี 2010 กระบวนการสันติภาพดังกล่าวทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าจะครอบคลุมกลุ่มที่ใช้แนวทางการทหารในการแก้ไขปัญหาอย่างมียุทธศาสตร์ ในแง่นี้ ภาคประชาสังคมมินดาเนามีส่วนสำคัญอย่างมากในการเปิดประตูไปสู่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร

การมีส่วนร่วมของฝ่ายทหารในกระบวนการสันติภาพนั้น มีจุดเริ่มต้นจากการที่ภาคประชาสังคมมีส่วนผลักดันให้เกิดกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรมขึ้น เช่น ในปี 2010 ภาคประชาสังคมจัดให้มีการพูดคุยระหว่างทหาร บาทหลวงคาทอลิกและโปรเตสแตนต์ และผู้รู้ศาสนาชาวมุสลิม (Bishops-Ulama Conference) งานพูดคุยดังกล่าว เป็นตัวอย่างของการเปิดพื้นที่เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับฝ่ายทหาร นอกจากงานด้านการสนับสนุนให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่ทหารแล้ว ภาคประชาสังคมยังผลักดันให้เกิดนายทหารที่ถือธงนำสันติภาพ (peace champions) ตัวอย่างของบุคคลสำคัญท่านหนึ่งคือ นายพลเรย์มันโด เฟอเรอร์ (General Raymundo Ferrer) ผู้เป็นนายทหารคนแรกที่จบหลักสูตรหลักการเปลี่ยนผ่านความขัดแย้งและสันติภาพ จากนั้นเขาได้สานงานด้านการสร้างหลักสูตรเพื่อสันติภาพให้กับนายทหารคนอื่นๆ จนถึงปี 2010 มีนายทหารที่จบหลักสูตรนี้แล้วจำนวน 36 คน นายทหารที่เป็นคนนำธงสันติภาพนี้เองก็ร่วมกันสร้างเครือข่ายเพื่อสันติภาพในการขยายการติดต่อและมีการขยายเครือข่ายกับกลุ่มที่มีความหลากหลายในพื้นที่ สร้างความร่วมมือระหว่างพลเรือนและนำไปสู่การขยายประเด็นต่างๆ เช่น การสร้างวัฒนธรรมสันติภาพ การพัฒนาในเชิงเศรษฐกิจและการฟื้นฟูการทำงานอาชีพในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการต่อสู้ด้วยอาวุธ เป็นต้น

นอกจากนี้กลุ่มภาคประชาสังคมและคนที่ทำงานสันติภาพในระดับรากหญ้า เช่น ชุมชน ผู้นำศาสนา เยาวชนและองค์กรต่างๆ ที่ไม่ค่อยได้ทำงานร่วมกัน ได้เข้ามาร่วมกันและทำงานร่วมกับฝ่ายทหาร

เป็นครั้งแรกๆ อีกทั้งขยายการพูดคุยเกี่ยวกับกระบวนการสันติภาพร่วมกับกลุ่ม MILF ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม คือชุมชนรากหญ้าที่ทำงานกับทหาร มีการตั้งเขตเพื่อสันติภาพ (Peace Zone) โดยมีเป้าหมายเพื่อที่จะปกป้องสมาชิกในชุมชนจากการต่อสู้กับด้วยอาวุธ อีกทั้งความสัมพันธ์ในการทำงานที่เกิดขึ้นผ่านการอบรมจากสถาบันเพื่อสันติภาพ ทำให้ภาคประชาสังคมมั่นใจได้ว่าจะได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายทหารสู่การพยายามสร้างสันติภาพในระดับท้องถิ่น

มีสัญญาณที่ดีว่าในสมัยของประธานาธิบดีเบนิกโน อากีโน ที่ 3 (2010 – ปัจจุบัน) นี้เองที่กองกำลังทหารมีความตั้งใจในการปฏิรูปหน่วยงานของตนเอง โดยมีการออกคู่มือการปฏิบัติการงานข่าวกรองที่อิงกับหลักสิทธิมนุษยชน (Guidebook on Human Rights-Based Intelligence Operations) และ กฎที่เกี่ยวข้องพฤติกรรมและการสู้รบของกองกำลัง (Rules of Behavior and Rules of Engagement) ซึ่งการปฏิรูปงานข่าวกรองดังกล่าวไม่ได้แยกส่วนระหว่างด้านความมั่นคงกับงานด้านสันติภาพอีกต่อไป ในความเห็นของ เทเรซีตา ควินโตส เดลส์ (Teresita Quintos Deles) ที่ปรึกษาประธานาธิบดีในกระบวนการสันติภาพ ในงานสัมมนาของหน่วยงานข่าวกรองของกองกำลังทหารฟิลิปปินส์ เมื่อปี 2011 เธอให้ความเห็นว่า การสร้างสันติภาพที่ดำเนินไปได้ด้วยดี จำเป็นต้องอาศัยงานข่าวกรองที่ดี และการมีงานข่าวกรองของทหารที่ดีทำให้คาดถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นได้จากพูดคุยบนโต๊ะเจรจา นอกจากนี้ เธอยังขอบคุณต่องานทำงานข่าวกรองของฝ่ายทหารที่ทำงานสนับสนุนกระบวนการสันติภาพอย่างเต็มที่ อีกทั้งเชื่อมั่นว่าการสร้างผู้นำประชาธิปไตยและการสร้างพลเมืองที่เป็นประชาธิปไตยให้เข้มแข็ง เป็นพื้นฐานที่ดีต่อการสร้างความยุติธรรมและความสงบสุขแก่ฟิลิปปินส์

สอดคล้องกับความเห็นของนายทหารคนหนึ่งที่ปฏิบัติการในพื้นที่ ร้อยเอก อาร์ตูโร เอ็ม ดูมาลากัน (Army Captain Arturo M. Dumalagan) นายทหารที่ปฏิบัติงานอยู่ที่จังหวัด Lanao del Sur ในมินดาเนา แสดงความคิดเห็นว่า การมีกรอบข้อตกลงบังซาโมโร (Framework Agreement on the Bangsamoro)[1] จะทำให้ฝ่ายทหารเกิดความมั่นใจมากขึ้นในการบรรลุถึงสันติภาพในพื้นที่ของมินดาเนาและไม่ต้องต่อสู้กับ MILF ด้วยกำลังอาวุธอีกต่อไป แต่จะเน้นการร่วมมือในการต่อสู้เรื่องอาชญากรรมในพื้นที่ เช่น การลักขโมย การลักพาตัว ปัญหายาเสพติด เป็นต้น เขามีความหวังว่าต่อไปนี้บทบาทของทหารจะมีเพียงการต่อสู้ภัยจากนอกประเทศ แทนที่จะต่อสู้กับประชาชนของตนเอง

เขายืนยันว่าการต่อสู้ระหว่าง MILF และรัฐบาลจะยังดำเนินต่อไป แต่จะเปลี่ยนแนวทางออกไปจากเดิมนับตั้งแต่มีข้อตกลงบังซาโมโรขึ้น สุดท้ายเขาแสดงความเห็นว่า แม้ว่าจะมีการเซ็นข้อตกลง แต่การนำไปใช้ให้เกิดผลเป็นกระบวนการที่ยากมากกว่าและเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุด

อาจกล่าวได้ว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับผู้สร้างสันติภาพไม่ได้สามารถเกิดจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เมื่อกล่าวถึงบทบาทของทหารในกระบวนการสันติภาพก็ไม่ได้แยกออกจากการสนับสนุนทั้งจากภาคประชาสังคมและรัฐบาลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ความขัดแย้งกำลังดำเนินไป นายทหารที่ถือธงนำสันติภาพควรได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงเราจำเป็นต้องตระหนักด้วยว่าความสัมพันธ์ที่เหมือนจะปรับตัวไปในทิศทางบวกระหว่างภาคประชาสังคมและทหารในมินดาเนานั้น ยังคงดำรงอยู่ในบริบททางการเมืองส่วนกลางที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและอิทธิพลของทหารในการเมืองและการปกครองของฟิลิปปินส์อีกด้วย ความเป็นจริงของความขัดแย้งทางด้านอาวุธในประเทศดังกล่าว ยังคงเป็นที่ท้าทายที่จะสร้างทหารที่ถือธงด้านสันติภาพ ในขณะที่ทหารรุ่นเก่าก็ยังคงแนวคิดที่มุ่งแต่จะปราบปรามกลุ่มติดอาวุธอยู่เช่นกัน

อ้างอิง

Abhoud Syed M. Lingga. Peace Process in Mindanao: The MILF-GRP Negotiations [Online]. 2002.

Available from <http://www.freewebs.com/fidayeen/> [2013, 29 April]

Myla Leguro. Engaging the Military in Building Peace in Mindanao [Online]. 2010. Available from

<http://peacepolicy.nd.edu/2010/04/09/engaging-the-military-in-building-peace-in-mindanao/>

[2013,29 April]

Sunstar. A soldier's story of peace in Mindanao [Online]. 2012. Available from

<http://www.sunstar.com.ph/tacloban/feature/2012/12/19/soldier-s-story-peace-mindanao-259160>

[2013, 27 April]

The Office of the Presidential Adviser on the Peace Process. Speech given by Sec. Teresita Quintos-Deles

during the AFP Intelligence Family Conference [Online]. 2011. Available from

[http://opapp.gov.ph/resources/speech-given-sec-teresita-quintos-deles-during-afp-intelligence-](http://opapp.gov.ph/resources/speech-given-sec-teresita-quintos-deles-during-afp-intelligence-family-conference)

[family-conference](http://opapp.gov.ph/resources/speech-given-sec-teresita-quintos-deles-during-afp-intelligence-family-conference) [2013, 27 April]

เหตุปะทะระหว่างการเจรจา: ทางตันหรือบททดสอบของกระบวนการสันติภาพมินดาเนา?

โดย ฟารีดา ปันจอร์ สถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้

ที่มา <http://deepsouthwatch.org/node/7188>

หลังจากกระบวนการสันติภาพมินดาเนาดำเนินมาได้ระยะหนึ่งตามโรดแมปที่ได้กำหนดไว้ โดยถึงขั้นตอนที่ร่างกฎหมายพื้นฐานบังซาโมโร (The Proposed Bangsamoro Basic Law - BBL) กำลังเข้าสู่กระบวนการพิจารณาโดยสมาชิกรัฐสภาของฟิลิปปินส์ กระทั่งในวันที่ 25 มกราคม 2558 ที่ผ่านมา เกิดเหตุปะทะครั้งใหญ่ระหว่างขบวนการติดอาวุธ (MILF, BIFF, PAGs) และกองกำลังพิเศษ (Special Action Force -SAF) ระหว่างปฏิบัติการพิเศษต่อต้านการก่อการร้าย ที่เรียกว่า Oplan Exodus ที่เมืองมาฆาปาโน ในจังหวัดมาจินดาเนาทางตะวันตกของเกาะมินดาเนา ความรุนแรงระลอกใหม่นี้ถือเป็นเหตุการณ์สูญเสียครั้งใหญ่ที่สุดนับตั้งแต่มีการเซ็นกรอบข้อตกลงบังซาโมโร (Framework Agreement on the Bangsamoro - FAB) ระหว่างรัฐบาลฟิลิปปินส์และแนวร่วมปลดปล่อยอิสลามโมโร (Moro Islamic Liberation Front - MILF) เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2557 มีผลทำให้กองกำลังพิเศษซึ่งขึ้นตรงต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติฟิลิปปินส์ (The Philippine National Police -PNP) เสียชีวิตไป 44 นาย กลุ่มขบวนการติดอาวุธ อย่างน้อย 18 รายและพลเมืองอีก 4 คนเสียชีวิต ก่อให้เกิดคำถามขึ้นว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นผลกระทบและทำลายอย่างไร ต่อกระบวนการสันติภาพที่ดำเนินอยู่ในขณะนี้ระหว่างรัฐบาลและ MILF

หากจะกล่าวถึงประสบการณ์ของฟิลิปปินส์ ความรุนแรงในระหว่างการดำเนินกระบวนการสันติภาพไม่ใช่สิ่งใหม่ แต่เคยเกิดขึ้นก่อนหน้านี้ ในช่วงปี 2539 2543 และ 2546 กระนั้นก็จำเป็นต้องอาศัยเวลากว่ากระบวนการสันติภาพจะสามารถเดินหน้าต่อไปได้ สำหรับเหตุรุนแรงในครั้งนี้ถือว่ากระทบต่อกรอบเวลาและขั้นตอนที่เหลืออยู่ของกระบวนการสันติภาพ ทั้งการพิจารณาร่างกฎหมายพื้นฐานบังซาโมโร และขั้นตอนของการก่อตั้งรัฐบาลบังซาโมโรในช่วงปี 2559 หลังจากเกิดเหตุการณ์ที่เมืองมาฆาปาโน สถานิธิบัญญัติของฟิลิปปินส์ได้ชะลอการกระบวนการร่างกฎหมายบังซาโมโรเอาไว้ทันที โดยพวกเขาได้หันให้ความสำคัญกับการสืบหาข้อเท็จจริงต่อเหตุการณ์ปะทะที่เกิดขึ้น เพื่อค้นหาสาเหตุต่างๆ จากคณะกรรมการแต่ละชุด ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสืบหาข้อเท็จจริงครั้งนี้

ประเด็นที่ได้รับความสนใจและถูกตั้งคำถามทันทีจากสมาชิกรัฐสภาของฟิลิปปินส์ คือความจริงใจของฝ่าย MILF ต่อกระบวนการสันติภาพ เนื่องจากหลังจากเหตุการณ์ มีคลิปวิดีโอที่ฝ่ายกองกำลังพิเศษที่ถูกทำร้ายเผยแพร่ออกมาในโซเชียลมีเดียมีหลายฝ่ายเชื่อว่าเป็นการกระทำของ MILF และได้เชื่อมโยงว่า MILF เกี่ยวข้องกับกลุ่มก่อการร้าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งวุฒิสมาชิกท่านหนึ่งถึงกับถอนการรับร่างกฎหมายพื้นฐานบังซาโมโรเข้ามาพิจารณาในสภา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการไม่ยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกรอบข้อตกลงบังซาโมโรก่อนหน้านี้ อย่างไรก็ตาม ฝ่าย MILF มีโอกาสชี้แจงในครั้งแรกต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเวทีการรับฟังความคิดเห็นของวุฒิสภา (The Senate hearing on the Mamasapano clash) ต่อกรณีการปะทะในเหตุการณ์ที่เมืองมามาซาปาโน

ความท้าทายต่อมาคือ เกิดคำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพของกลไกยุติความรุนแรงในระหว่างการค้าเนินกระบวนการสันติภาพ หรือ การละเมิดข้อตกลงหยุดยิงโดยคู่ขัดแย้ง กล่าวคือมีหลักฐานที่ชี้ว่าในช่วงก่อนการปฏิบัติการ SAF และ MILF ไม่มีประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานที่ปฏิบัติการในพื้นที่ กับ คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการหยุดยิง เช่น คณะกรรมการร่วมเพื่อลดการเป็นปรปักษ์ (Coordinating Committee of the Cessation of Hostilities -CCCH) และคณะทำงานเฉพาะกิจ (Ad Hoc Joint Action Group - AHJAG)

จากข้อสงสัยสู่รายงานการสืบหาข้อเท็จจริงฉบับต่างๆ

หลังจากวันที่ 25 มกราคมที่ผ่านมา สื่อสารมวลชนในประเทศต่างให้ความสนใจและให้ข้อมูลเกี่ยวกับจากปฏิบัติการของ SAF ในปฏิบัติการ Oplan Exodus ว่าเป็นปฏิบัติการเพื่อการจับกุมตัวผู้ก่อการร้ายที่ทางรัฐบาลฟิลิปปินส์และสำนักงานสอบสวนกลางหรือ FBI สหรัฐอเมริกา ต้องการมากที่สุด คือ Zulkifli Bin Hir alias หรือ “Marwan” และ Amin Baco ชาวมาเลเซีย อีกทั้งหัวหน้ากลุ่ม Abu Sayaff ซึ่งก็คือ Ahamad Akmad atabl Usman (Usman) ชาวฟิลิปปินส์ ซึ่งเคลื่อนไหวอยู่ในพื้นที่ควบคุมของ MILF ปฏิบัติการดังกล่าวของ SAF ทำให้เกิดการปะทะระหว่างกองกำลัง SAF กับ MILF กลุ่มนักรบอิสระอิสลามบังซาโมโร (Bangsamoro Islamic Freedom Fighters -BIFF) และกองกำลังติดอาวุธอิสระอื่นๆ (Private armed groups – PAGs) มีผลทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก แม้จะสามารถสังหาร Marwan ได้แทบจะในทันที

ความสูญเสียดังกล่าวทำให้ สื่อมวลชนในประเทศให้ความสนใจในประเด็นของการ ปฏิบัติการต่อสู้ที่ ผิดพลาด (Misencounter) ทำให้ตำรวจชุดกองพิเศษเสียชีวิตถึง 44 นาย นำมาสู่การตั้งคณะกรรมการสืบหา ข้อเท็จจริง ทั้งจากปากฝั่งรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ซึ่งมีประมาณ 7 หน่วยงาน ได้แก่ สมาชิก วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรของฟิลิปปินส์ คณะกรรมการสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ฟิลิปปินส์ (The PNP Board of Inquiry) กองทัพฟิลิปปินส์ (Armed Forces of the Philippines) กระทรวง ยุติธรรม (The Department of Justice-DOJ) คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริงฝ่าย MILF (The MILF Special Investigative Commission) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (Commission on Human Rights -CHR) และคณะกรรมการระหว่างประเทศเพื่อประเมินติดตามกระบวนการสันติภาพ (International monitoring team of the peace process- IMT) การสืบหาข้อเท็จจริงต่อเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเพื่อที่จะทำให้เกิดความ เข้าใจต่อประเด็นต่างๆ ที่เป็นข้อสงสัยจากมุมมองของแต่ละหลายฝ่าย อีกทั้งการเปิดเผยข้อเท็จจริงดังกล่าว เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงกระบวนการและขั้นตอนสู่สันติภาพมินดาเนาของในอนาคต

มุมมองที่หลากหลายจากรายงานสืบหาข้อเท็จจริง

วันที่ 13 มีนาคม 2558 คณะกรรมการสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติฟิลิปปินส์ ได้เผยแพร่ รายงาน 130 หน้า ว่าด้วยการปะทะที่เมืองมาฆาปาโน ในบทสรุปผู้บริหารของคณะกรรมการชุดนี้ได้มุ่ง ไปสู่คำถามสำคัญในหลายประเด็นด้วยกันว่า ตำรวจจากชุดหน่วยรบพิเศษดังกล่าวถูกสังหารได้อย่างไร ใคร ที่เป็นผู้ที่รับผิดชอบการตายของพวกเขา สาเหตุอะไรที่ทำให้เกิดการปะทะและกองกำลังไหนที่เผชิญหน้า กับกองกำลัง SAF ในรายงานมีข้อค้นพบหลายประเด็นด้วยกัน แต่มุ่งเน้นไปที่ประเด็นต่างๆ ได้แก่ ความ รับผิดชอบของประธานาธิบดีต่อการปฏิบัติการทางทหาร การไม่ปฏิบัติตามสายการบังคับบัญชาของ ผู้บังคับบัญชา การดำเนินงานที่ผิดพลาดในขั้นตอนของการปฏิบัติการ และ ความผิดพลาดของ SAF ในการ ประสานกลไกการหยุดยิงตามข้อตกลงหยุดยิง แม้รายงานประกอบไปด้วยข้อมูลที่มีความหลากหลายรอบ ด้าน กระนั้นรายงานชิ้นนี้ก็ยังมีข้อจำกัดการเข้าถึงข้อมูลสำคัญๆ เช่น ข้อมูลปากคำของประธานาธิบดี ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ของกองทัพฟิลิปปินส์ และหลักฐานการรับส่งข้อมูลทางโทรศัพท์ในช่วงของการ ปฏิบัติการ ซึ่งจำเป็นต้องตรวจสอบด้วยกระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์

วันที่ 17 มีนาคม วุฒิสภาได้เผยแพร่ร่างรายงานฉบับเต็ม 129 หน้า ว่าด้วยเหตุการณ์ปะทะที่เมือง มาฆาปาโน ในรายงานฉบับนี้ได้ระบุถึงความรับผิดชอบของประธานาธิบดีที่ได้สั่งการให้ผู้บัญชาการ ตำรวจแห่งชาติที่เคยถูกสั่งพักงานไว้ก่อนหน้านี้เป็นผู้บัญชาการปฏิบัติการ อีกทั้งยังได้ระบุถึงความผิดพลาด

และมีคำถามต่อความน่าเชื่อถือในปฏิบัติการทางทหารซึ่งส่งผลให้เกิดโศกนาฏกรรมขึ้น นอกจากนี้ รายงานฉบับนี้ไม่ได้ใช้คำว่าปฏิบัติการดังกล่าวเป็น “การต่อสู้ที่ผิดพลาด” แต่ใช้คำว่า “การสังหารหมู่” ทำให้นายตำรวจเสียชีวิต 44 คน ซึ่งเป็นผลจากการต่อสู้ระหว่าง SAF และ MILF โดยรายงานระบุว่ากลุ่ม MILF นั้นเป็นผู้เริ่มระดมยิงอาวุธเข้าใส่กองกำลังพิเศษก่อน กระนั้นเป็นประเด็นนี้เป็นข้อเท็จจริงที่ขัดแย้งกับรายงานของ MILF สุดท้ายรายงานของวุฒิสภายังสะท้อนให้เห็นที่มุมมองที่ไม่เห็นด้วยต่อสำนักงานที่ปรึกษาประธานาธิบดีว่าด้วยกระบวนการสันติภาพ (OPAPP) ในการดำเนินข้อตกลงสันติภาพและร่างกฎหมายพื้นฐานบังซามอโรกับ MILF

วันที่ 23 มีนาคม หัวหน้าคณะพูดคุยสันติภาพของ MILF โมฮาการ์ อิกบาล ได้เสนอรายงานเหตุการณ์ปะทะจาก MILF จำนวน 35 หน้า ต่อวุฒิสภา หลังจากที่เขาได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการวุฒิสภาก่อนหน้านี้ รายงานมุ่งในประเด็นจากการรวบรวมข้อเท็จจริงว่า กองกำลังอิสลามบังซามอโร หรือ BIAF (Bangsamoro Islamic Armed Forces- BIAF) เป็นปีกการทหารของกองกำลัง MILF ที่มีความชอบธรรมในการป้องกันตัวเองจากกอง SAF ซึ่งรายงานระบุว่า SAF ยิงอาวุธเข้าใส่สมาชิกของ MILF ก่อนทำให้เสียชีวิตไปสองราย แต่ด้วยความชำนาญที่เห็นว่าในสภาพภูมิประเทศแถบนั้น ทำให้พวกเขาสามารถที่จะหลบซ่อนตัวและตอบโต้กลับไปได้ รายงานระบุว่าไม่มีความร่วมมือระหว่างรัฐบาลและ MILF ในการบังคับใช้ข้อตกลงผ่านกลไกที่มีอยู่คือ AHJAG และ CCCH ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว AHJAG จะต้องแจ้งต่อ CCCH ของฝ่ายรัฐบาลและ MILF ก่อน 24 ชั่วโมงก่อนการปฏิบัติการ เพื่อที่จะมีเวลาอพยพชาวบ้านออกจากพื้นที่สู้รบ นอกจากนี้ MILF ปฏิเสธคลิปวิดีโอที่บ่งชี้ว่าสมาชิกของ MILF นั้นทำร้ายสมาชิกของชุดกองกำลังพิเศษ เนื่องจากในพื้นที่แถบนั้นมีกองกำลังติดอาวุธอื่นๆ เคลื่อนไหวอยู่ในพื้นที่ด้วย กระนั้นรายงานหลายฉบับก่อนหน้านี้ระบุว่า MILF มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ปะทะ

วันที่ 5 เมษายน คณะกรรมการระหว่างประเทศเพื่อประเมินและติดตามกระบวนการสันติภาพ หรือ IMT (International Monitoring Team) ซึ่งเป็นหน่วยงานอิสระที่ตั้งขึ้นเพื่อติดตามการหยุดยิงของรัฐบาล ได้เสนอรายงานต่อรัฐบาลฟิลิปปินส์ รายงานระบุว่า ทั้ง SAF และ MILF ได้ละเมิดข้อตกลงหยุดยิง ในเหตุการณ์การปะทะด้วยอาวุธ รายงานระบุว่า SAF นั้นล้มเหลวในการร่วมมือกับกองทัพฟิลิปปินส์ (The Armed Forces of the Philippines- AFP) และหน่วยงานตำรวจอื่นๆ อีกทั้งเพิกเฉยกับกลไกการหยุดยิง ในแง่รัฐบาลฟิลิปปินส์ละเมิดต่อ บทบัญญัติการปฏิบัติการดำเนินข้อตกลงหยุดยิงกับ MILF ปี 1997 (Operational Guidelines on the General Cessation of Hostilities) ในรายงานระบุอีกว่า ไม่มีหลักฐานที่

เพียงพอที่ MILF จะต้องรับผิดชอบต่อการตายของนายตำรวจ 44 นาย และไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะกล่าวหาว่าพวกเขาให้ที่หลบซ่อนกับกลุ่มก่อการร้าย

วันที่ 22 เมษายน สำนักงานสืบสวนกลาง (The National Bureau of Investigation-NBI) และสำนักงานพิเศษแห่งชาติในคดีอาญา (National Prosecution Service -NPS) กระทรวงยุติธรรม ได้เสนอรายงานเกี่ยวกับเหตุปะทะดังกล่าวจากการรวบรวมหลักฐานโดยเฉพาะพยานคนสำคัญที่อยู่ในเหตุการณ์ รายงานนี้ได้อ้างอิงให้มีการดำเนินคดีบุคคล 90 คน คือ MILF และกลุ่มกองกำลังอื่นๆ ในฐานะฆาตกรรม และลักทรัพย์สมาชิกหน่วยปฏิบัติการพิเศษที่ 55 ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ก้าวต่อไปของกระบวนการสันติภาพ

หลังจากที่สถานีดับญัตติได้เลื่อนการพิจารณาร่างกฎหมายบังซาโมโรออกไป เพื่อให้ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะจากรายงานชุดต่างๆ ปรากฏ จากนั้นรัฐบาลถือเป็นหน้าที่ของกระทรวงยุติธรรมในการดำเนินคดีกับสมาชิกของ MILF และกองกำลังติดอาวุธอื่นๆ ในเหตุการณ์การปะทะ (แม้มีข้อโต้แย้งจาก MILF) โดยขณะนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาได้เริ่มกลับมามุ่งพิจารณา ร่างกฎหมายพื้นฐานบังซาโมโรอีกครั้ง เหตุผลดังกล่าวหยิบยกขึ้นจาก รูฟัส โรดริเกส ประธานคณะกรรมการเฉพาะกิจของสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นต่อการพิจารณาร่างกฎหมายบังซาโมโรว่า เราควรแยกขั้นตอนของการพิจารณาร่างกฎหมายพื้นฐานบังซาโมโรออกจากเหตุการณ์การปะทะที่มามาซาปาโน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นยังต้องทำให้กลับมาพิจารณาว่า ในความเป็นจริงแล้ว ร่างกฎหมายบังซาโมโร เป็นนโยบายที่ดีหรือไม่อย่างไรให้อ่านจากกับ MILF มากเกินไปหรือไม่ โรดริเกส ให้ความเห็นว่า ร่างกฎหมายบังซาโมโรดังกล่าวควรจะได้รับพิจารณาในสภา และจะสามารถผ่านการพิจารณาไปได้ แม้ MILF จะปฏิเสธที่จะมอบสมาชิก MILF ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าสู่การพิจารณาคดี เนื่องจากร่างกฎหมายพื้นฐานบังซาโมโร ไม่ได้เป็นของ MILF เท่านั้น แต่เป็นของผู้คนในมินดาเนาซึ่งต้องการสันติภาพที่ยั่งยืน

ทางฟากฝั่งของ สมาชิกวุฒิสภา เฟอดินาน มาคอส จูเนียร์ ประธานคณะกรรมการท้องถิ่นของวุฒิสภา หลังจากได้รับรายงานเหตุการณ์การปะทะที่เมืองมามาซาปาโนหลายฉบับ รวมทั้งฉบับของ MILF กล่าวว่าทางวุฒิสภายินดีเดินทางสู่กระบวนการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างกฎหมายพื้นฐานบังซาโมโรอีกครั้ง แต่สิ่งแรกที่ต้องทำคือ การปรับปรุงกลไกการหยุดยิงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อป้องกันเหตุสูญเสียในอนาคต เขาเสริมว่าเหตุการณ์ที่มามาซาปาโน เกิดขึ้นในเวลา 5.30 น. ถึง 6.30 น. ของวันที่ 25 มกราคม

แต่การหยุดยั้งเกิดขึ้นในเวลา 4 โมงเย็น ซึ่งกินเวลากว่า 11 ชั่วโมง แต่เรา จะสามารถรักษาชีวิตของผู้คนได้ หากใช้เวลาเพียง 11 นาทีเท่านั้นการหยุดยั้ง

ในการนี้ ประธานาธิบดี เบนนิโน อาเกโน ที่ 3 ได้แสดงความเห็นว่า การพิจารณาร่างกฎหมาย พื้นฐานบังซาโมโรที่กำลังอยู่ในขั้นตอนของคณะกรรมการเฉพาะกิจของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นไปในเชิงบวก เมื่อเทียบกับบรรยากาศหลังเหตุการณ์ใหม่ๆ แต่เป็นที่กังวลว่า ร่างกฎหมายพื้นฐานบังซาโมโรฉบับที่จะได้รับการปรับปรุงในอนาคตนี้อาจไม่เป็นที่ยอมรับเพราะอาจจะถูกลดทอนความสำคัญและประโยชน์ต่างๆที่ชาวบังซาโมโรพึงได้รับ ทั้งนี้สภานิติบัญญัติจะสามารถพิจารณาผ่านร่างกฎหมายพื้นฐานบังซาโมโรได้ในช่วงสิ้นเดือนมิถุนายน 2015

อ้างอิง

ABS-CNB news. DOJ team submits report on Mamasapano. [Online].2015. Available <http://www.abs-cbnnews.com/video/nation/04/16/15/doj-team-submits-report-mamasapano> [2015, April 25]

Gmanet news online. Bangsamoro Basic Law hearings at Senate to resume April 13 – Sen. Marcos. [Online].2015. <http://www.gmanetwork.com/news/story/458362/news/nation/bangsamoro-basic-law-hearings-at-senate-to-resume-april-13-sen-marcos> [2015, April 10]

Gmanet news online. BBL will pass without the surrender of Mamasapano gunmen – Rep. [Online].2015. <http://www.gmanetwork.com/news/story/482230/news/nation/bbl-will-pass-without-the-surrender-of-mamasapano-gunmen-rep-rodriguez> [2015, May 10]

Gmanet news online.Executive Summary of PNP Board of Inquiry Report on Mamasapano Clash. [Online].2015. Available <http://www.gmanetwork.com/news/story/451797/news/nation/full-text-executive-summary-of-pnp-board-of-inquiry-report-on-mamasapano-clash> [2015, May 15]

Gmanet news online. Full force vs. commandos justified —MILF report .[Online].2015. Available <http://www.gmanetwork.com/news/story/457994/news/nation/full-force-vs-commandos-justified-milf-report> [2015, March 30]

OPAPP. PNoy says BBL still on track in Congress.[Online].2015. Available <http://www.opapp.gov.ph/milf/news/pnoy-says-bbl-still-track-congress> [2015, May 15]

Philstar.com. IMT: SAF, MILF violated ceasefire agreement in Mamasapano clash.[Online].2015. Available <http://www.philstar.com/headlines/2015/04/06/1440918/imt-saf-milf-violated-ceasefire-agreement-mamasapano-clash> [2015, April 10]

Philstar.com. Senate to resume BBL hearings in April. [Online].2015. Available <http://www.philstar.com/headlines/2015/03/26/1437614/senate-resume-bbl-hearings-april> [2015, April 10]

Rappler. FULL TEXT: Mohagher Iqbal's statement at Mamasapano hearing [Online].2015. Available <http://www.rappler.com/nation/83730-full-text-mohagher-iqbal-statement-senate-hearing> [2015, February 25]

Sunstar.com. Senate report on Mamasapano clash 'not objective. [Online].2015. Available <http://www.sunstar.com.ph/breaking-news/2015/03/22/senate-report-mamasapano-clash-not-objective-398820> [2015, March 30]

รายงาน:สันติภาพที่มินดาเนาฝั่งนี้ยังอีกไกล

โดย โรงเรียนนักข่าวชายแดนใต้ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (DSJ)

ที่มา <http://www.deepsouthwatch.org/dsj/2942>

โมฮัมหมัด อามีน ประธานสำนักงานเลขาธิการกลุ่ม MILF ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของ Tresita “Ging” Deles ผู้เป็น Presidential Adviser on the Peace Process (OPAPP) Secretary ซึ่งเป็นที่ปรึกษาประธานาธิบดีด้านกระบวนการสันติภาพ เกี่ยวกับเงื่อนไขการรวมตัวของโมโร เพื่อสร้างสันติภาพในมินดาเนา

“แนวความคิดนี้ของรัฐบาลตื่นเงินเกินไป” โมฮัมหมัด อามีน กล่าว

ข้อเสนอของ Deles ระบุว่า หนทางสร้างสันติภาพถาวรต้องรวมเงื่อนไขสามอย่าง นั่นคือ

หนึ่ง การเจรจากับกลุ่ม MILF ต้องประสบผลสำเร็จ

สอง ข้อตกลงสันติภาพฉบับสุดท้ายที่ทำไว้กับกลุ่ม MILF ต้องได้รับการนำไปปฏิบัติครบถ้วน

สาม ต้องปฏิรูปบรรษัทภิบาลการปกครองตนเองของมุสลิมในมินดาเนา

โมฮัมหมัด อามีนบอกว่า ประเด็นการรวมตัวกันของโมโรในมินดาเนา ไม่ได้จำกัดเฉพาะกลุ่มกบฏหรือกลุ่มติดอาวุธที่มีอยู่หลายกลุ่มเท่านั้น แต่รวมถึงกลุ่มคนทั่วไปอื่นๆ ด้วย พวกเขาต้องมีเป้าหมายร่วมกัน การรวมตัวจึงยากอย่างยิ่ง และมันจะไม่เกิดขึ้น เว้นแต่การต่อสู้ของกลุ่ม MILF ที่กำลังขับเคลื่อนอยู่นั้น ทำไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของแต่ละคน ซึ่งอาจรวมไปถึงได้ร่วมงานกับรัฐบาล หรือได้ผลประโยชน์รูปแบบอื่นตอบแทน

“สูตรรวมตัวของรัฐบาลอันนี้ ไม่มีเจตนาอย่างอื่นนอกจากพยายามจะตรึงสภาพการณ์ที่ทรงตัวเอาไว้ นั่นคือให้กลุ่มโมโรอยู่ด้วยกันให้ได้ ภายใต้โครงสร้างการเมืองอันใหญ่โตของประเทศฟิลิปปินส์” เป็นคำกล่าวของโมฮัมหมัด อามีน

กับคำถามที่ว่า ความต้องการร่วมกันของโมโรคืออะไร โมฮัมมัด อามีนชี้ว่า เป้าหมายของพวกเขาไม่มีอะไรมากไปกว่า ต้องการตัดสินใจชะตากรรมของตัวเอง จัดการชีวิตของตนเองในวิถีทางที่สอดคล้องกับสิทธิทางการเมือง การรวมตัว สิทธิด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม และศีลธรรม ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่กำหนดสถานภาพ และความสัมพันธ์ของพวกเขากับรัฐบาลกลาง ที่มะนิลาอย่างชัดเจน

พวกเขาต้องการมีรัฐของตัวเองที่ “เป็นของพวกเขา เพื่อพวกเขา และโดยพวกเขา” ที่สามารถจะมองหาวิธีการในการตอบสนองความต้องการของพวกเขา โดยที่ไม่ต้องหวาดกลัว หรือต้องเอาใจใคร

สรุปว่าหากจะให้การรวมตัวกันนั้นเกิดขึ้นจริง ก็ต้องมีกลไกที่มีอำนาจอย่างแท้จริง มีทรัพยากร และขอบเขตในการจัดการ เพื่อจะได้ดำเนินการตามความต้องการคือ ตอบสนองความต้องการของกลุ่ม “บังสาโมโร” ได้

“ประชาสังคมเข้มแข็ง” บทเรียนกระบวนการสันติภาพจากมินดาเนา

โดย โรงเรียนนักข่าวชายแดนใต้(DSJ)

ที่มา <http://www.deepsouthwatch.org/dsj/5143>

เวทีถอดเรียนสันติภาพจากมินดาเนา นักวิชาการ.อ.ปัตตานี ซึ่ง องค์กรภาคประชาสังคมมินดาเนา เข้มแข็ง ทำงานเป็นเครือข่าย สามารถเชื่อมโยงกับโลกภายนอกโดยตรง ส่วนบทเรียนชายแดนใต้ ประชาชนในพื้นที่และนอกจากพื้นที่ต้องมาร่วมกำหนดทางออกที่เป็นวาระประชาชนอย่างแท้จริง

เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2556 ที่อาคารปฏิบัติการคณะวิทยาการสื่อสาร ห้องเรียน A310 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยาเขตปัตตานี) สถาบันวิทยุร่วมด้วยช่วยสตานัน (Media Selatan) จัดการเสวนาเรื่อง “ถอดบทเรียนมินดาเนากับความคาดหวังสันติภาพปาตานี” โดยมีนักศึกษาและตัวแทนองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่เข้าร่วมรับฟัง

CSO ที่มินดาเนาเข้มแข็ง ครบเครื่อง

อ.ฮาร่า ชินทาโร่ อาจารย์แผนวิชาภาษามลายู มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เปิดเผยว่า จากการที่ศึกษาดูงานที่มินดาเนา ประเทศฟิลิปปินส์ พบว่า ถึงแม้ว่ามินดาเนา ได้รับความเสียหายจากภาวะสงครามอย่างหนัก แต่สิ่งที่น่าประทับใจขององค์กรภาคประชาสังคมในมินดาเนา คือ มีความเข้มแข็งมาก ซึ่งแต่ละองค์กรมียุทธศาสตร์และเป้าหมายที่ชัดเจนในการทำงาน ที่สำคัญมีการทำงานเป็นเครือข่าย นอกจากนี้้องค์กรภาคประชาสังคมในมินดาเนา มีความสามารถในการบริหารการเงิน บริหารองค์กร การประชาสัมพันธ์และเขียนรายงานสูงมาก

“ที่สำคัญขององค์กรภาคประชาสังคมในมินดาเนาสามารถพูดภาษาอังกฤษได้ ทำให้องค์กรภาคประชาสังคมในมินดาเนา สามารถที่จะถ่ายทอดอุดมการณ์ เป้าหมายขององค์กรต่อโลกภายนอกได้โดย โดยที่ไม่จำเป็นต้องผ่านนายหน้า ซึ่งมันทำให้เกิดความเชื่อมโยงกับโลกภายนอกโดยตรง จุดนี้ผมคิดว่าเป็นสิ่งองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ต้องเรียนรู้” อ.ฮาร่า เปิดเผย

อ.สรา ปิณฑะเปิดเผยอีกว่า กระบวนการสร้างสันติภาพที่มินดาเนา ล้มเหลวไม่ต่ำกว่า 5 ครั้ง ทุกครั้งที่เกิดความล้มเหลวจะเกิดการปะทะกันระหว่างกองกำลัง ส่งผลให้ประชาชนเสียชีวิตและมีประชาชนถูกขับไล่ออกจากพื้นที่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นการล้มกระบวนการสันติภาพนั้น สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมา คือความเสียหาย ดังนั้นขอให้ทุกฝ่ายต้องมีความจริงใจในการพูดคุยสันติภาพ

“การหยุดชะงักการพูดคุยสันติภาพระหว่างรัฐไทยกับกลุ่มที่เห็นต่างนั้น ไม่ได้หมายความว่าทั้ง 2 ฝ่าย ละทิ้งกรอบการลงนามเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2556 ที่ผ่านมา แต่ว่าการพูดคุยสันติภาพจะต้องเริ่มต้นใหม่อีกครั้ง ส่วนจะเริ่มส่วนเมื่อไรนั้นไม่ทราบ” อ.สรา กล่าว

อ.สรา กล่าวถึงผลสำเร็จของกระบวนการสันติภาพว่าฝ่ายการเมืองมีความจำเป็นที่ต้องแสดงท่าทีถึงความจริงใจในเรื่องนี้ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจระหว่างกัน เพราะในการกระบวนการพูดคุย สิ่งที่สำคัญที่สุดคือความไว้วางใจระหว่างกัน

ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพ

นางเรืองรี พิชัยกุล ผู้ประสานงานโครงการอาวุโส มูลนิธิเอเชีย (The Asia Foundation) กล่าวว่า จากการสังเกตส่วนตัวในฐานะที่ทำงานในพื้นที่อย่างยาวนาน ไม่คาดคิดมาก่อนว่าการเจรจาจะเกิดเร็วขนาดนี้ รู้สึกว่าไม่มีความพร้อม เมื่อเกิดขึ้นโดยที่ไม่มีความพร้อมความคิดและจิตใจ ทำให้ประชาชนในพื้นที่ไม่มีความมั่นใจว่าตัวจริงหรือตัวปลอม ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีตั้งแต่แรกเริ่มของเจรจา ความรู้สึกตรงนี้เสียหายากมาก เพราะอาจจะเป็นความผิดพลาดของผู้ที่ริเริ่ม

นางเรืองรี กล่าวอีกว่า การเจรจาที่ผ่านมา ประชาชนในพื้นที่ที่ไม่มีส่วนร่วม อย่างก็ไรตามประชาชนดีใจ แต่ในความคิดใจมีความไม่มั่นใจมากกว่า ดังนั้นในช่วงที่การเจรจาจะถึงลงนั้น ประชาชนในพื้นที่ ทั้งคนมลายู พุทธ คริสต์ และคนส่วนใหญ่ของสังคมไทย ต้องมากำหนดวาระของประชาชนว่าต้องการสันติภาพแบบไหน สันติภาพที่ประชาชนต้องการจริงๆ คืออะไร อยากให้มีการเจรจาพร้อมกับมี Road Map ในการเจรจาด้วย

“ดิฉันมีหวังตลอดในการที่แก้ปัญหาในพื้นที่ เพราะพื้นที่ตรงนี้ควรที่ให้ประชาชนในพื้นที่มีสิทธิเป็นเจ้าของในการกำหนดทางออก ไม่ใช่เฉพาะคน 2 คน เท่านั้น ต้องมีฝ่ายที่ 3 ด้วย นั่นคือประชาชน และควรที่ฝ่ายที่ 4 คือองค์กรระหว่างประเทศหรือองค์กรที่สนับสนุนกระบวนการสร้างสันติภาพ เพื่อให้การเจรจาเป็นไปอย่างโปร่งใส” นางเรืองรี กล่าว

องค์กรประชาสังคมมินดาเนากับกระบวนการเจรจาสันติภาพ

โดย ฟารีดา ปันจอร์ สถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ (CSCD)

ที่มา <http://www.deepsouthwatch.org/node/6069>

บรรดาองค์กรประชาสังคมในฟิลิปปินส์ถือเป็นตัวแสดงสำคัญต่อการแก้ไขความขัดแย้งและสร้างสันติภาพในมินดาเนามายาวนาน พวกเขาทำงานเคลื่อนไหวอย่างเข้มข้นมาตั้งแต่ยุคเผด็จการของประธานาธิบดีโจเซฟ เอสตราดา (1998-2001) โดยมีเป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนความยุติธรรมและสันติภาพที่ยั่งยืน (just and lasting peace) ในอดีตบทบาทของประชาสังคมของฟิลิปปินส์ในความขัดแย้งในมินดาเนาทางตอนใต้ของฟิลิปปินส์ยังมีไม่มากนักในกระบวนการเจรจาสันติภาพระหว่างรัฐบาลฟิลิปปินส์ (Government of the Philippines) และแนวร่วมปลดปล่อยอิสลามโมโร (Moro Islamic liberation Front - MILF) จนกระทั่งตั้งแต่สมัยประธานาธิบดี กลอเรีย มาคาปากัลปี อาร์โรโย (2001-2010) กลุ่มประชาสังคมมีบทบาทในกระบวนการการเจรจาสันติภาพอย่างเห็นได้ชัด บทบาทนี้ต้องการแสดงให้เห็นถึงบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมมินดาเนาในกระบวนการเจรจาสันติภาพว่ามีแนวทางและวิธีการทำงานอย่างไรในการเข้าไปมีบทบาทในกระบวนการเจรจาระหว่างรัฐบาลและ MILF บทเรียนดังกล่าวอาจสามารถนำมาปรับใช้ได้กับกรณีปัญหาชายแดนใต้ในกระบวนการสู่การพูดคุยสันติภาพช่วงหนึ่งปีที่ผ่านมาระหว่างรัฐบาลและ BRN (กุมภาพันธ์ 2013) ซึ่งพบว่าที่ผ่านมา ภาคประชาสังคมชายแดนใต้พยายามสร้างบทบาทในกระบวนการพูดคุยสันติภาพมากขึ้น

การมีส่วนร่วมของประชาสังคมในกระบวนการสันติภาพ

ประชาสังคมในฟิลิปปินส์ เริ่มทำงานด้านการแทรกแซงเพื่อสันติภาพ (Peace Intervention) มาตั้งแต่ยุคประธานาธิบดี เฟอร์ดินานด์ มาร์กอส (1917-1989) ที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกไปทั่วประเทศ ส่งผลให้เกิดการปฏิวัติประชาชน (EDSA revolution) เพื่อขับไล่ระบอบเผด็จการ การทำงานของประชาสังคมหลังยุคสมัยนี้ถือเป็นงานด้านสันติภาพที่เต็มไปด้วยประวัติศาสตร์ของการเคลื่อนไหวที่ประกอบไปด้วยองค์กรหรือกลุ่มทางสังคมต่างๆจากทุกภาคส่วนของฟิลิปปินส์ เช่นเดียวกับกลุ่มประชาสังคมมินดาเนาทางตอนใต้ของฟิลิปปินส์ มีความพยายามในการทำงานด้านสันติภาพตั้งแต่เหตุการณ์สังหารหมู่ชาวมุสลิม

โมโร (Jabidah Massacre) โดยกองกำลังทหารฟิลิปปินส์ซึ่งนำไปสู่การนองเลือดในทศวรรษที่ 1970 แม้การณรงค์และการสังฆมประสพการณ์การทำงานขององค์กรประชาสังคมยังไม่ส่งผลมากในช่วงสามทศวรรษแรก แต่ในช่วงต้นทศวรรษปี 2000 กลุ่มประชาสังคมเป็นที่ยอมรับในวงกว้างในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างสันติภาพ ระหว่างรัฐบาลฟิลิปปินส์และขบวนการปลดปล่อยอิสลามโมโร (GPH-MILF)

ความขัดแย้งที่กล่าวถึงในที่นี้เน้นเฉพาะความขัดแย้งการแบ่งแยกดินแดนทางตอนใต้ของประเทศระหว่าง MNLF และรัฐบาล ที่ดำเนินมาตั้งแต่ทศวรรษ 1970 และระหว่าง MILF และรัฐบาลฟิลิปปินส์กว่าสี่ทศวรรษหลังจากนั้น ตั้งแต่ในช่วงทศวรรษที่ 1970 ในสมัยการปกครองของประธานาธิบดีฟิเดล รามอส รัฐบาลมีความต้องการริเริ่มเจรจาสันติภาพทั้งกับพรรคฝ่ายซ้าย (National Democratic Front – NDF) MILF และ กลุ่มทหารที่ต้องการยึดอำนาจรัฐ (Reform the Arm forces Movement – RAM) แต่ในห้วงเวลานั้น เหตุการณ์ที่มินดาเนาทางตอนใต้ของประเทศยังคงประทุขึ้นจนทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชาวคริสต์และมุสลิม ช่วงเวลานั้นองค์กรประชาสังคมที่นำโดยฝ่ายศาสนจักร เน้นการทำงานสานเสวนาระหว่างศาสนา การปรึกษาหารือจากประชาชนรากหญ้า เช่น โครงการที่ช่วยให้ชาวคริสต์มีความเข้าใจชาวมุสลิมในเดือนรอมฎอน หรือ Duyong Romadon การสานเสวนา Sisilah (Chain) Peace Dialogue ที่เมืองซัมโบอันกาในเดือนพฤษภาคมปี 1984 การประชุมระหว่างผู้นำศาสนาคริสต์และมุสลิม (Bishop-Ulama conference) ในปี 1996 หลังจากรัฐบาลเจรจากับ MNLF อย่างไรก็ตามการสานเสวนาดังกล่าวได้รับการวิจารณ์ว่ากรอบในการเสวนาดังกล่าวความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นความขัดแย้งเชิงชาติพันธุ์มากกว่าศาสนา

อีกทั้งองค์กรประชาสังคมท้องถิ่นมีความพยายามรณรงค์ให้มีการปลดอาวุธของกลุ่มก่อความไม่สงบต่างๆ ตั้งแต่ช่วงปี 1980 ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์ และกลุ่มก่อความไม่สงบต่างๆ ตั้งแต่ทางเหนือจนถึงมินดาเนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทศวรรษที่ 1990 ที่มีการประกาศพื้นที่สันติภาพ (Peace Zone) ในมินดาเนาตามข้อตกลงในปี 1996 เงินทุนต่างๆ ที่ได้รับการช่วยเหลือจากต่างประเทศถูกนำมาใช้ในการรณรงค์การไม่ใช้อาวุธ ทั้งในระดับหมู่บ้าน ระดับเทศบาล มีการก่อตัวของพื้นที่สันติภาพ ไม่ว่าจะเป็นถูกเรียกโดยฝ่ายรัฐบาลหรือกลุ่มประชาสังคม (Sanctuaries of peace หรือ Peace and development communities) กระนั้นแนวความคิดดังกล่าวก็ยังไม่สัมฤทธิ์ผล เพราะยังมีการใช้ความรุนแรงจากทั้งสองฝ่ายอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะสมัยประธานาธิบดีโจเซฟ เอสตราดาคซึ่งประกาศใช้มาตรการ All Out War ที่เน้นการปราบปรามกลุ่มติดอาวุธอย่างหนักหน่วง มีบางพื้นที่เท่านั้น เช่น ที่จังหวัด Napalaan นั้น ที่ถือเป็นตัวแบบพื้นที่สันติภาพได้ แต่โดยรวมถือว่าเขตสันติภาพต่างๆ ยังมีผลในระยะอันสั้น

เป้าหมายหนึ่งของกลุ่มประชาสังคมคือมีอิทธิพลต่อคู่ขัดแย้ง (Track 1) ในการเจรจาสันติภาพ โดยเรียกร้องทั้งสองฝ่ายให้เริ่มหรือกลับมาทำให้การพูดคุยสันติภาพมีความสมบูรณ์ ไม่ว่าจะโดยฉพาะหาเสียงสนับสนุนการเป็นผู้สังเกตการณ์และผู้อำนวยการความสะดวกในกระบวนการเจรจา นอกจากจัดประชุมหรือเดินขบวนเพื่อเรียกร้องสันติภาพดังที่เกิดขึ้นในอดีต การที่กลุ่มประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการเจรจาสันติภาพนั้น เพราะที่ผ่านมารัฐบาลมักใช้ช่องทางการเจรจาที่กลุ่มประชาสังคมนั้นเข้าไม่ถึง ซึ่งพวกเขาเข้าใจข้อจำกัดเหล่านี้ดี และต้องการเรียกร้องไปยังคู่ขัดแย้งทั้งสองให้เจรจาด้วยความโปร่งใส บทบาทสำคัญที่ผ่านมาของภาคประชาสังคมมินดาเนาเป็นดังนี้

การผลักดันกรอบนโยบายเพื่อสันติภาพ

ในปี 1993 มีความต้องการรัฐบาลประธานาธิบดีฟิเดล รามอส ในการนิรโทษกรรมกลุ่มการเมืองฝ่ายซ้ายและกลุ่มก่อความไม่สงบต่างๆ ที่ต่อต้านรัฐบาล โดยเฉพาะคอมมิวนิสต์และ MILF กลุ่มประชาสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายผู้นำศาสนาต่างๆ ได้ให้คำปรึกษาอย่างเงียบๆ ต่อประธานาธิบดี ให้ผลักดันกระบวนการนิรโทษกรรมเพื่อสันติภาพที่ยั่งยืนและครอบคลุมทุกกลุ่ม ดังนั้น จึงเกิดคณะทำงานเพื่อความเป็นหนึ่งของชาติ (National Unification Commission – NUC) ซึ่งเกิดจากการรวมตัวขององค์กรประชาสังคมเพื่อก่อร่างให้เกิดหลักการพื้นฐานเพื่อสันติภาพหกประการ (Six paths to peace) อันได้แก่ ประการแรก การแก้ไขปัญหาหาคำแห่งความไม่สงบนั้นจะต้องมีการปฏิรูปสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ประการที่สอง มีฉันทามติร่วมกันในการปรึกษาหารือการแก้ไขปัญหาในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ประการที่สาม ผลักดันให้เกิดการเจรจาสันติภาพกับกลุ่มติดอาวุธ ประการที่สี่ สร้างความสมานฉันท์ในระหว่างกลุ่มติดอาวุธและการฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบ ประการที่ห้า จัดการกับความขัดแย้งและการปกป้องพลเรือน ประการที่หก สร้างบรรยากาศสันติภาพในเชิงบวก หลักทั้งหกประการต่อมาเป็นพื้นฐานในการก่อตั้งสำนักงานที่ปรึกษาประธานาธิบดีในกระบวนการสันติภาพ (Office of the Presidential Adviser on the Peace Process - OPAPP) หรือที่เรียกกันว่า “โอพีพี” ในปี 2001 ซึ่งมีผู้นำภาคประชาสังคมคนอย่าง เทเรซิต้า ควินโตส เดลส์ (Teresita Quintos Deles) คณะกรรมการมรดกสันติภาพแห่งมินดาเนา เข้าไปในฐานะที่ปรึกษาประธานาธิบดีด้วย กล่าวได้ว่าในปัจจุบัน OPAPP ทำหน้าที่หลักในการผลักดันกระบวนการสันติภาพตามแนวทาง Six paths to peace ที่ครอบคลุมไปถึงการเจรจาสันติภาพ ซึ่งดำเนินมาจนถึงรัฐบาลปัจจุบันด้วย

การเป็นที่ปรึกษาให้กับรัฐบาลและ MILF

เมื่อนางกลอเรีย อาโรโย ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีในเดือนมกราคมปี 2001 และออกนโยบาย All Out Peace ซึ่งเปิดให้ตัวแทนประชาสังคมโดยเฉพาะภาคธุรกิจและนักการศาสนาเข้ามาแก้ปัญหาแบบสันติร่วมกับรัฐบาล ผ่านยุทธศาสตร์ของรัฐบาล (Kusong Mindanaw - ความเข้มแข็งของมินดาเนา) ในการกลับมาเจรจากับ MILF อีกครั้ง หลังจากหยุดชะงักเนื่องจากความรุนแรงในช่วงรัฐบาลที่ผ่านมา เพราะรัฐบาลมีความต้องการให้ผู้อพยพหนีภัยสงครามกว่าหลายแสนคนได้กลับบ้าน และให้มีตัวแทนชาวมินดาเนาอยู่ในคณะรัฐบาล อีกทั้งต้องการลดกองกำลังทหารในพื้นที่ นอกจากนี้ก่อนการเจรจาสันติภาพในรอบแรกที่เมืองทริโปลิ ประเทศลิเบีย ในเดือนมิถุนายนเมื่อ 2001 เครือข่ายกลุ่มประชาสังคมร่วมกับรัฐบาลก็จัดเวทีคู่ขนานกับการเจรจาสันติภาพ โดยมีตัวแทนของประชาสังคมที่โดดเด่นเข้าร่วมอย่าง ไอรีน ซานติเอโก (Irene Santiago) คณะกรรมการมารดาสันติภาพแห่งมินดาเนา (Mindanao Commission on Mother for Peace) กระนั้นเวทีสันติภาพของรัฐบาลที่เน้นการปรึกษาหารือกับภาคประชาสังคมในการสร้างโอกาสในการเข้าไปร่วมกับการเจรจาสันติภาพ ก่อนข้างจะเป็นไปอย่างเร่งรีบและขาดการมีส่วนร่วมที่มาจากในวงกว้าง ไม่ว่าจะเป็นทั้งกลุ่มคนจน คนชนบท คนเมือง คนพิการหรือกลุ่มอื่นๆ ก็ยังไม่สามารถที่จะนำเสนอในเรื่องของวาระที่เป็นของตัวเองได้ มีเพียงผู้นำประชาสังคมสองสามคนเท่านั้นที่สามารถที่จะเข้าไปนำเสนอคำปรึกษาแก่ได้ ทว่าเสียงของพวกเขานั้นไม่มีอิทธิพลมากนัก

การทำหน้าที่สังเกตการณ์การเจรจา

การจัดเวทีคู่ขนาน (Peace Panel) ส่งผลอยู่บ้างเมื่อในการเจรจาสันติภาพรอบสองที่ประเทศมาเลเซีย เมื่อ ปี 2003 ในรัฐบาลอาโรโย เครือข่ายภาคประชาชนมินดาเนา (Mindanao People Caucus-MPC) ซึ่งเป็นเครือข่ายที่รวมเอาภาคประชาสังคมหลากหลายเข้าไว้ด้วยกัน ประกอบด้วยกลุ่มสนับสนุนผลักดันสันติภาพกว่า 20 กลุ่ม มีทั้งชาวมุสลิม คริสเตียนและ Lumad (ชนพื้นเมือง) โดยทำหน้าที่สนับสนุนเรื่องของการพูดคุยสันติภาพ ได้ส่งคณะตัวแทนไปสังเกตการณ์โดยพยายามเข้าไปพูดคุยกับสมาชิกคณะเจรจาและคณะกรรมการด้านเทคนิคระหว่างอาหารหรือระหว่างพักการประชุมในประเด็นการให้สิทธิชนพื้นเมืองให้เข้ามาเป็นตัวแทนในคณะทำงานของเขตแดนบรรพบุรุษ (Technical Working Group on Ancestral domain) ผลของการเข้าร่วมสังเกตการณ์ครั้งนั้นทำให้รัฐบาลยอมรับการคำแนะนำของตัวแทนประชาสังคม ความพยายามของ MPC นี้เป็นการริเริ่มความพยายามการพูดคุยสามฝ่ายโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียวและพัฒนาวาระที่เป็นวาระร่วมกันท่ามกลางความรุนแรงที่ยังคงดำเนินไป

ความรุนแรงในพื้นที่ยังคงดำเนินต่อไป ทำให้การพูดคุยที่เป็นทางการต้องหยุดชะงักลง แต่การทำงานรักษาพื้นที่สันติภาพขององค์กรประชาสังคมยังคงมีความจำเป็น คือการเฝ้าระวังการหยุดยิงระหว่างรัฐบาลและ MILF หรือ Bantay ceasefire ในปี 2003 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไร้ประสิทธิภาพของคณะทำงานร่วมเพื่อยุติการเป็นศัตรู (Joint Committee on the Cessation of Hostilities – JCCH) ที่ตั้งขึ้นก่อนหน้านี้ตามข้อตกลงเดือนสิงหาคมในปี 2001 นอกจากนี้ความพยายามในการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายของรัฐยังคงดำเนินต่อไป ในประเด็น เขตสันติภาพและการพัฒนาพิเศษหลังจากข้อตกลงระหว่างรัฐบาลกับ MILF ในปี 1996 ว่าไม่ได้ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ ดังนั้นองค์กรประชาสังคมจึงพยายามหาทางเลือกเพื่อแก้ไขจุดอ่อนที่ ไม่ใช่แค่การพูดคุยกันในฟอรัมหรือการปรึกษาเท่านั้น แต่การเจรจาทางการเมืองถือเป็นสิ่งที่ เริ่มสร้างข้อยุติ ความขัดแย้งและมีการแสวงหาสันติภาพ

การเข้าไปมีส่วนร่วมในการเจรจาโดยตรง

บทบาทของกลุ่มประชาสังคมในการเป็นที่ปรึกษาให้แกรัฐบาลยังคงมีความสำคัญในการสานต่อกระบวนการสันติภาพ มีตัวแทนประชาสังคมที่โดดเด่นเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพที่เป็นทางการมากขึ้น เช่น ซิลเวีย ปาราญา (Sylvia Paragua) ประธานสภาการพัฒนาองค์กรพัฒนาเอกชนของมินดาเนา (Mindanao Caucus of Development NGOs - MinCODE) ครั้งหนึ่งเคยเข้าไปเป็นตัวแทนผู้หญิงและชนพื้นเมืองหนึ่งเดียวในคณะเจรจาสันติภาพฝ่ายรัฐบาล ในปี 2004 เมื่อรัฐบาลและ MILF กลับมาเจรจากันอีกครั้งเกี่ยวกับข้อสัญญาดินแดนในการขยายเขตปกครองมุสลิมมินดาเนา (Autonomous Region in Muslim Mindanao-ARMM) แม้การเจรจาล้มหลายครั้ง แต่เธอก็ยังคงไม่หยุดทำงานด้านสันติภาพต่อไปในการแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาวินิจฉัยโดยมองผ่าน ปัญหาความรุนแรง ความไม่เป็นธรรม ความสูญเสียต่างๆที่เกิดขึ้นกับผู้คน

การพูดคุยสันติภาพระหว่างรัฐบาลและ MILF ยังคงดำเนินต่อเนื่องเรื่อยมากระทั่งสมัยประธานาธิบดีเบนนิโน โนอากิโน ที่ 3 เขาเข้าได้พบปะกับประธาน MILF เป็นครั้งแรกที่ประเทศญี่ปุ่นในปี 2011 ซึ่งต่อมาทั้งสองฝ่ายได้ตกลงมีการเจรจาสันติภาพกันแบบเร่งด่วน หรือ fast track ในช่วงเวลานั้น การเจรจาสันติภาพมีสัญญาณที่ดีขึ้นเนื่องจากแรงสนับสนุนที่ได้รับจากประชาชนอย่างกว้างขวางในการแก้ไขปัญหาแบบสันติ ในการนี้ สื่อสารมวลชนแขนงต่างๆ มีส่วนสำคัญในการให้เกิดขึ้นที่ของการพูดคุยถกเถียงไปสู่สาธารณะ มีการเปิดพื้นที่ให้ภาคส่วนต่างๆ ทั้งองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ นักวิชาการ กระทั่งเจ้าหน้าที่รัฐ ให้เข้า

มาร่วมกันในการใช้แนวทางที่สันตินับตั้งแต่รัฐบาลเอสตราดาออกนโยบาย All Out War ในปี 2000 โดยทำสัญญาประชาคมร่วมกันว่า “นี่คือมินดาเนาของเรา” [“This is OUR Mindanao”]

การอำนวยความสะดวกในการเจรจา

ปี 2010 รัฐบาลอากิโน เดินหน้ากระบวนการเจรจาสันติภาพที่เป็นทางการทันที หลังจากที่มีการส่งสัญญาณจากกลุ่ม MILF ว่าพวกเขาไม่ต้องการแบ่งแยกดินแดนอีกต่อไป แต่ต้องการการปกครองตัวเองอย่างจริงจังที่ไม่เหมือนกับการจัดตั้งเป็นเขตปกครองตนเองของชาวมุสลิมมินดาเนา (ARMM) ช่วงก่อนที่รัฐบาลและ MILF ได้เซ็นกรอบข้อตกลงบังซามอโร (Framework Agreement on the Bangsamoro-FAB) ในวันที่ 15 ตุลาคม 2012 พลักรูปประชาสังคมปรากฏเด่นชัดขึ้นด้วย โดยเฉพาะพลังของผู้หญิงประชาสังคม ศาสตราจารย์มีเรียม โคโรเนล-เฟอเรอร์ (Professor Miriam Coronel-Ferrer) ผู้หญิงคนแรกที่ได้รับตำแหน่งประธานการประชุมในเวทีสันติภาพฝั่งรัฐบาลเพื่อการพูดคุยกับขบวนการ MILF เธอได้รับความเชื่อถือเนื่องจากมีผลงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสันติภาพในมินดาเนามาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990

การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการเพื่อนำหลักการของข้อตกลงไปปฏิบัติ

สิ่งที่แตกต่างจากข้อตกลงในอดีต คือในกรอบข้อตกลง FAB ฉบับนี้ได้ให้อำนาจในการมีคณะกรรมการเปลี่ยนผ่าน (Transition Commission - TC) โดยมีลักษณะความร่วมมือในแบบประชาธิปไตย ประชาสังคมสามารถเสนอกฎหมายจากภาคประชาชนได้เองจากตัวแทนซึ่งมีความหลากหลายในบังซามอโรที่ได้รับเลือกมาทั้งจากรัฐบาลฟิลิปปินส์และ MILF ในการร่างกฎหมายพื้นฐานบังซามอโร (Bangsamoro Basic Law - BBL) เพื่อทดแทนกฎหมายเดิมที่ใช้ก่อตั้งเขตปกครองตนเองมุสลิมมินดาเนา โดยมีแนวร่วมเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคม ที่ประกอบไปด้วยกลุ่มและเครือข่ายอย่างน้อย 150 กลุ่ม ทั้งมุสลิม คริสต์ เตียน และชนพื้นเมืองที่ต้องการสนับสนุนและผลักดันกฎหมายพื้นฐานบังซามอโรร่วมกัน

บทสะท้อนองค์กรประชาสังคมในกระบวนการเจรจาสันติภาพ

1. สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้คู่ขัดแย้งให้กลับมาเจรจาสันติภาพ องค์กรประชาสังคมช่วยจัดโครงสร้างทางการเมืองและทางสังคมใหม่ เพื่อยุติความรุนแรงและมุ่งไปสู่กระบวนการสันติภาพ ในการเจรจาสันติภาพ กลุ่มประชาสังคมต่างได้รับบทเรียนจากการถูกกีดกันทำให้ไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการเจรจาตั้งแต่มีข้อตกลงในปี 1996 และแม้ยังเกิดความรุนแรงที่เรื่อยมา องค์กรประชาสังคมที่แตกต่างหลากหลายต่างรวมตัวกันในการเวทีสาธารณะเพื่อสันติภาพนับครั้งไม่ถ้วน โดยถกเถียงในประเด็นต่างๆ

เพื่อให้รากเหง้าของปัญหาเป็นที่รับรู้ ตลอดจนหาทางเลือกเพื่อสันติภาพและมีการกำหนดยุทธศาสตร์ต่างๆ ในการส่งเสริมสันติสุขทางการเมือง

จนกระทั่งในปี 2001 องค์กรประชาสังคมต่างๆ สามารถจัดตั้งคณะติดตามและประเมินสถานการณ์ ความรุนแรงในระดับท้องถิ่น (Monitoring Teams) และได้รับการชื่นชมจากทั้งรัฐบาลและ MILF ในการทำให้เกิดข้อตกลงหยุดยิง (Bantay Ceasefire) เพื่อยับยั้งเหตุการณ์ความรุนแรงต่อมาที่เกิดขึ้นในปี 2003 การพยายามยุติเหตุการณ์ความรุนแรงช่วยสร้างความชอบธรรมในการเจรจา ทำให้คู่ขัดแย้งมีความเชื่อมั่นในการ ฟ้นกระบวนการเจรจาที่เป็นทางการกลับคืนมา โดยสามารถหาเสียงสนับสนุนทางการเมืองเพื่อดำเนิน นโยบายของรัฐที่มุ่งเน้นเรื่องของการเอาชนะกัน ทั้งๆ ที่ตัวเองมีบทบาทจำกัด

2. สามารถเป็นพื้นที่กลางในกระบวนการสันติภาพ ผลกระทบต่อการตัดสินใจของรัฐบาลในสนาม การเมืองที่มีการแข่งขันกันของแต่ละรัฐบาลมักมีความแตกต่างกัน เช่น ในสมัยประธานาธิบดี กลอเรีย อาโร โยนั้น มีสมาชิกสภาหลายคนมาจากประชาสังคม แต่อิทธิพลของพวกเขายังไม่เพียงพอที่จะสามารถกดดัน รัฐบาลได้โดยตรง กระนั้นแรงกดดันอย่างต่อเนื่องจากองค์กรประชาสังคมสามารถสร้างแรงกดดันทาง การเมืองต่อรัฐบาลระดับชาติ ท้องถิ่น กองกำลังทหาร และ MILF เพราะองค์กรประชาสังคมใช้ข่าวสาร อย่างมีประสิทธิภาพในการรักษาการเจรจาและกระบวนการสันติภาพร่วมกับพันธมิตรต่างๆ เพื่อกำหนด ยุทธศาสตร์ที่หลากหลาย ในการสร้างสันติภาพและเพื่อลดล้างความเข้าใจผิดว่าองค์กรประชาสังคมให้การ สนับสนุนฝ่ายก่อความรุนแรง เพราะองค์กรประชาสังคมนั้นไม่ได้สนับสนุนกลุ่มที่ใช้ความรุนแรง ประชา สังคมมีความต้องการให้หลายฝ่ายพูดคุยกันโดยเฉพาะประเด็นการเรียกร้องเอกราชในดินแดนหรือพื้นที่ของ ชาวมุสลิมฟิลิปปินส์ แม้รัฐบาลมองเรื่องนี้ด้วยความคิดมีความระแวดระวัง แต่ก็เป็นหน้าที่ของประชา สังคมในการสร้างความสมดุลในการสร้างพื้นที่สันติภาพที่อยู่ระหว่างรัฐบาลและ MILF

3. มีบทบาทหลากหลายในกระบวนการเจรจาสันติภาพ เป้าหมายหนึ่งของประชาสังคมคือมี อิทธิพลเหนือ Track 1 ในกระบวนการเจรจาสันติภาพ นอกจากการจัดเวทีหรือ การทำงานรณรงค์สันติภาพ ในแบบต่างๆ ซึ่งทั้งหมดถือว่าการดำเนินงานตั้งแต่อดีต ซึ่งนับแต่เหตุการณ์ความรุนแรงที่ปะทุขึ้นตั้งแต่ ปี 2001 เป็นต้นมา มีความตื่นตัวของประชาสังคมอย่างมาก พวกเขามีบทบาทที่หลากหลายในกระบวนการ เจรจาสันติภาพ แม้มีข้อจำกัดและอุปสรรคมาก เมื่อมีการเจรจาอย่างเป็นทางการเกิดขึ้นระหว่างรัฐบาล ฟิลิปปินส์และ MILF ประชาชนตามท้องถิ่นต่างๆ องค์กรประชาสังคม และองค์กรของชนกลุ่มน้อยต่างๆ ต่างมีความคาดหวังที่พวกเขาไม่ได้เข้าร่วมในโต๊ะเจรจา ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจว่าการเจรจาขาดความ โปร่งใสและความรับผิดชอบ กระนั้นองค์กรประชาสังคมส่วนใหญ่ได้พยายามทำให้เกิดเวทีสันติภาพ คู่ขนานไปในการช่วยให้กระบวนการเจรจาดังกล่าวดำเนินไปได้อย่างดีในระหว่างกระบวนการเจรจา และ

เปิดทางให้ประชาสังคมได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเจรจาสันติภาพ เช่น การสังเกตการณ์หรือเข้าร่วมโดยตรง (ซึ่งมีข้อจำกัด) การเข้าร่วมเวทีสันติภาพในหลายครั้งมีทั้งการตั้งคำถามหรือวิพากษ์วิจารณ์ต่อการเจรจา และมีทั้งการสนับสนุนการเจรจา เช่น การที่กลุ่มประชาสังคมแสดงความเป็นกังวลต่อการเป็นตัวแทนของรัฐบาลในการเจรจา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกีดกันชนกลุ่มน้อยและผู้หญิงให้เข้ามามีส่วนร่วม มีความกังวลต่อการเจรจาที่ล้าช้าและใช้ช่องทางที่ไม่เป็นทางการ บ่อยครั้งที่องค์กรประชาสังคมต่างๆ มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าการเพิ่มขึ้นขององค์กรประชาสังคมต่างๆ ที่เข้าร่วมในพิธีเปิดงานการเจรจาสันติภาพกว่า 10 องค์กรของดังกล่าวตั้งแต่ปี 2004-2005 เป็นการเพิ่มความชอบธรรมให้แก่ประชาสังคมในกระบวนการเจรจา

เอกสารอ้างอิง

- Arguillas, C. Enlarging spaces and strengthening voices for peace: Civil society initiatives in Mindanao [Online]: <http://www.c-r.org/accord-article/enlarging-spaces-and-strengthening-voices-peace-civil-society-initiatives-mindanao-0>, 2003.
- Coronel-Ferrer, M. Philippines National Unification Commission: National consultations and the ‘Six Paths to Peace’. [Online]: Available from <http://www.c-r.org/accord-article/philippines-national-unification-commission-national-consultations-and-%E2%80%99six-paths>, 2002.
- Paffenholz, T. Civil society and peace negotiations: Beyond the inclusion-exclusion dichotomy. Negotiation journal (January 2014).
- Rood,S. Forging sustainable peace in Mindanao : the role of civil society. Washington, D.C.: East-West Center Washington, 2005.
- Rood,S. Women to chair Philippine government peace panel. [Online]: Available from <http://asiafoundation.org/in-asia/2012/12/12/woman-to-chair-philippine-government-peace-panel/>, 2012.
- Zozobrado, E. Sylvia okinlay-paraguay-Epitome of women power. [Online]: Available from <http://worldpulse.com/node/32053>, 2010.

ภาคประชาสังคมมินดาเนากับเส้นทางสู่กระบวนการสันติภาพ

โดย ฟารีดา ปันจอร์

ที่มา <http://deepsouthwatch.org/node/4136>

แม้คนทำงานในองค์กรภาคประชาสังคมในฟิลิปปินส์ต้องเผชิญหน้ากับกระบวนการสันติภาพที่หยุดชะงักครั้งแล้วครั้งเล่า แต่พวกเขาก็มีความพยายามยื่นหยัดในการสร้างสันติภาพท่ามกลางความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทางตอนใต้ของประเทศ การก่อตัวของภาคประชาสังคมที่ได้ดำเนินมาอย่างยาวนานนับแต่ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลฟิลิปปินส์และกลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติโมโร (MNLF) แสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องและความเปลี่ยนแปลงต่องานด้านสันติภาพของพวกเขา

เมื่อกล่าวถึง ความบาดหมางที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ปกครองและกลุ่มมุสลิมโมโรในเรื่องข้อพิพาททางดินแดนมินดาเนาทางตอนใต้ของฟิลิปปินส์ ถือว่าเกิดขึ้นมาอย่างยาวนานตามห้วงเวลาของประวัติศาสตร์ ตั้งแต่การต่อต้านการรุกรานของจักรวรรดินิยมสเปน (ระหว่าง ค.ศ.1521-1898) และการต่อต้านนักล่าอาณานิคมชาวอเมริกัน (ระหว่าง ค.ศ.1898-1946) จนมาถึงในยุคปัจจุบัน (ตั้งแต่ ค.ศ.1970) ที่มีการต่อต้านรัฐบาลฟิลิปปินส์นำโดยแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติโมโร (Moro National Liberation Front - MNLF) ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นในการสู้รบทำให้ผู้คนราว 120,000 ราย ถูกสังหารและอีกกว่า 2 ล้านคนต้องกลายเป็นผู้พลัดถิ่น

แม้มีความพยายามในการสร้างสันติภาพมาตลอดหลายรัฐบาลที่ผ่านมา แต่ก็ยังถือว่ามีความยากลำบากในการแสวงหาสันติภาพอย่างยั่งยืน นับตั้งแต่ ฟิเดล รามอส ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี (1992-1998) เขามีความพยายามเป็นครั้งแรกในการบรรลุข้อตกลงสันติภาพกับกลุ่ม MNLF ในข้อตกลงสันติภาพฉบับสมบูรณ์ (Final Peace Agreement) ในปี 1996 แต่ด้วยการอ้างว่าข้อตกลงกล่าวบิดเบือนไปจากกรอบที่รัฐบาลทำไว้ตั้งแต่ต้น กลับทำให้กลุ่มย่อยภายใน MNLF ไม่พอใจ นำมาสู่การเรียกร้องเอกราชจากฟิลิปปินส์ และแยกตัวออกมาก่อตั้งแนวร่วมปลดปล่อยอิสลามโมโร (Moro Islamic Liberation Front - MILF) กลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มกองกำลังติดอาวุธที่ทรงอิทธิพลมากที่สุดทางที่เกาะมินดาเนาทางตอนใต้ของฟิลิปปินส์

ความพยายามของเครือข่ายภาคประชาสังคมในช่วงเวลานั้นเป็นไปในลักษณะของการเปิดพื้นที่การพูดคุยระหว่างศาสนา ซึ่งเริ่มตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษ 1970 นำโดยกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนที่ต้องการ

ปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างชาวคริสต์และชาวมุสลิมในประเทศ ต่อมาในสมัยของประธานาธิบดี ฟิเดล รามอส ช่วงปี 1992 ความพยายามดังกล่าวได้รับการสนับสนุนต่อโดยรัฐบาลซึ่งมีการก่อตั้งคณะกรรมการเพื่อเอกภาพแห่งชาติ (National Unification Commission - NUC) ตามมาด้วยสัมมนาระหว่างผู้นำศาสนาคริสต์และมุสลิม (Bishops-Ulama Conference) ในปี 1996

อย่างไรก็ตาม ปัญหาดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยกรอบของความขัดแย้งทางศาสนาทั้งหมด เพราะการต่อสู้ของกลุ่ม MNLF ที่เขาอ้างว่าเป็นตัวแทนชาวโมโรมุสลิมส่วนใหญ่เป็นการเคลื่อนไหวในแบบชาติพันธุ์นิยมไม่ใช่ปัญหาทางศาสนา ดังนั้น การสนับสนุนให้มีการพูดคุยระหว่างศาสนาจึงยังไม่สะท้อนการแก้ไขปัญหามาได้ตรงจุด นอกจากนี้สถานการณ์ความรุนแรงยังกระตุ้นให้ชาวฟิลิปปินส์ที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศมีความยากลำบากและไม่ไว้วางใจชาวมุสลิมที่เป็นชนส่วนน้อยในประเทศ

เนื่องจากภาคประชาสังคมท้องถิ่นไม่สามารถรื้อรัฐบาลและฝ่ายขบวนการเป็นฝ่ายสร้างสันติภาพได้อีกต่อไป พวกเขาจึงมีความพยายามอีกครั้งในช่วงหลังของทศวรรษที่ 1990 ในการผลักดันและประกาศให้มีเขตสันติภาพ หรือ “Peace Zones” โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามหมู่บ้านต่างๆ ซึ่งบางครั้งก็มีหน่วยงานรัฐในระดับท้องถิ่นให้การสนับสนุน ช่วงเวลานี้จัดได้ว่าเป็นช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงการทำงานสร้างสันติภาพในระดับรากหญ้าเช่น มีความพยายามในการจัดให้มีที่พักพิงเพื่อสันติ หรือ “Sanctuaries for Peace” ใน 42 ชุมชน

เมื่อประธานาธิบดี โจเซฟ เอสตราดา (1998-2001) เข้ารับตำแหน่ง แม้เขาจะสานต่อการพูดคุยอย่างเป็นทางการ แต่ในขณะเดียวกัน เขาก็ได้ประกาศมาตรการที่แข็งแกร่งในการทำสงครามกับกลุ่ม MILF (all-out war) นำมาสู่ความไม่พอใจกับฝ่ายตรงข้ามและเกิดเหตุการณ์การปะทะกันระหว่างสองฝ่ายอยู่บ่อยครั้ง ในขณะที่ภาคประชาสังคมสานต่อความพยายามในการจัดตั้งเขตสันติภาพต่อไป เช่น ชาวคริสต์และชาวมุสลิมนำโดยบาทหลวงคาทอลิกที่เมือง Nalapaan จังหวัด North Cotabato ได้พยายามตอบโต้มาตรการดังกล่าวด้วยการสร้างตัวอย่างเขตสันติภาพที่เมือง Nalapaan ซึ่งถือเป็นเมืองหนึ่งที่มีประวัติศาสตร์ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ ศาสนา และเศรษฐกิจสูง การสร้างเขตสันติภาพดังกล่าวนับว่าเป็นการเฝ้าระวังบาดแผลจากสงครามและดึงเอาชุมชนต่างๆ เข้ามาอยู่ด้วยกันจนชุมชนรอบข้างเอาเป็นแบบอย่าง ด้วยความช่วยเหลือขององค์กรระหว่างประเทศ แต่ความรุนแรงที่ปราศจากสัญญาณแห่งการมีข้อตกลงสันติภาพจากรัฐบาล ทำให้เขตสันติภาพของพวกเขายังไร้หลักประกันด้านความปลอดภัย

ครั้งเมื่อประธานาธิบดี กลอเรีย มาคาปากัลป์ อาร์โรโย เข้ามาบริหารประเทศ (2001-2010) ก็มีความพยายามอีกครั้งในกรอบข้อตกลงทั่วไปเพื่อเริ่มต้นการพูดคุยเพื่อสันติภาพครั้งใหม่ (Agreement for the General Framework for the Resumption of Peace Talks) ซึ่งมีการลงรายละเอียดในการให้อำนาจอเขตปกครองตนเองของชาวมุสลิมมินดาเนา (Autonomous Region of Muslim Mindanao: ARMM) แต่เมื่อกองกำลังความมั่นคงของรัฐบาลบุกโจมตีกุ่ม MILF ในปี 2003 ที่ Buliok Complex ซึ่งเป็นค่ายและฐานบัญชาการที่ใหญ่ที่สุดของขบวนการ MILF ความรุนแรงครั้งใหญ่จึงได้เกิดขึ้นอีกครั้ง ต่อมาในปี 2008 การต่อสู้กันก็เกิดขึ้นอีกเมื่อ MILF ตอบโต้อย่างรุนแรงต่อการออกบันทึกความตกลงร่วมกันเกี่ยวกับอาณาเขตที่เป็นของบรรพบุรุษ หรือ Memorandum of Agreement on Ancestral Domain (MOA-AD) ซึ่งบันทึกดังกล่าวมีปัญหาติดขัดอยู่ที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายของฟิลิปปินส์

ในช่วงการบริหารประเทศของประธานาธิบดีอาร์โรโย องค์กรภาคประชาสังคมมีบทบาทโดยตรงมากขึ้นที่จะเข้าไปมีอิทธิพลโดยตรงต่อรัฐบาล เช่น การจัดให้มีเวทีสันติภาพในระดับประเทศนำโดยนักธรรมาภิบาลภาคประชาสังคมคนสำคัญอย่างไอรีน ซานติอาโก (Irene Santiago) ผู้ก่อตั้งองค์กรมารดาเพื่อสันติภาพ (Mothers for peace) หรือ การจัดให้มีเวทีสันติภาพร่วมกันทั้งจากองค์กรภาคประชาสังคมและฝ่ายรัฐบาลในช่วงกลางปี 2001 แต่เมื่อความรุนแรงได้เกิดขึ้นในช่วงปี 2003 ที่ค่าย Buliok Complex ภาคประชาสังคมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับระหว่างประเทศก็รีบพัฒนาให้เกิดข้อตกลงหยุดยิง Bantay Ceasefire โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กร IID (The Initiatives of International Dialogue) และ สำนักเลขาธิการสภาประชาชนมินดาเนา (Secretariat of the Mindanao Peoples Caucus) เพื่อพัฒนาคณะทำงานประเมินและติดตามในระดับท้องถิ่น (Local Monitoring Team) ในการติดตามกลไกการหยุดยิงของรัฐบาล อย่างไรก็ตาม ความพยายามดังกล่าวยังมีลักษณะของการปิดลับและไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนทางการเมือง อีกทั้งยังขาดแคลนการสนับสนุนทางการเงินอีกด้วย

หลังจากนั้นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาตัวแทนจากภาคประชาสังคมที่โดดเด่น เริ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพที่เป็นทางการมากขึ้น เช่น ซิลเวีย ปารากูยา (Sylvia Paraguya) ได้เข้าไปเป็นประธานสภาการพัฒนาองค์กรพัฒนาเอกชนของมินดาเนา (Mindanao Caucus of Development NGOs - MinCODE) ส่วน เทเรซิต้า ควินโตส เดลส์ (Teresita Quintos Deles) เข้าไปในฐานะผู้ช่วยประธานาธิบดีในกระบวนการสันติภาพ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกระบวนการพูดคุยสันติภาพที่ค่อนข้างเป็นความลับมีช่องทางการพูดคุยเป็นการเฉพาะ อีกทั้งยังมีเทคนิคในกระบวนการพูดคุยค่อนข้างสูง ทำให้ภาคประชาสังคม

โดยทั่วไปรู้สึกดีถึงเครือข่ายและปราศจากความมั่นใจในสิ่งที่พวกเขาสามารถจะพูดได้ในการเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับรัฐบาลเพื่อเป็นที่ปรึกษาได้อย่างอิสระ

ไม่นานมานี้ ความหวังเริ่มมีมากขึ้นเมื่อรัฐบาลของประธานาธิบดี เบนิกโน อากีโน ที่ 3 (2010 – ปัจจุบัน) เดินหน้ากระบวนการเจรจาสันติภาพอย่างเป็นทางการทันที หลังจากที่มีการส่งสัญญาณจากกลุ่ม MILF ว่าพวกเขาไม่ต้องการแบ่งแยกดินแดนอีกต่อไป แต่ต้องการการปกครองตัวเองอย่างจริงจังที่ไม่เหมือนกับการจัดตั้งเป็นเขตปกครองตนเองของชาวมุสลิมมินดาเนา (ARMM) จนมาถึงวันที่ 15 ตุลาคม 2012 รัฐบาลได้เซ็นกรอบข้อตกลงบังซามอโร (Framework Agreement on the Bangsamoro) ที่ให้อำนาจมากกว่าการเป็นเขตปกครองตนเองแบบเดิม ซึ่งรวมเอาประเด็น “การแบ่งสรรอำนาจและความมั่งคั่ง” อยู่ในนั้นด้วย

ในกรอบข้อตกลงบังซามอโร ซึ่งเป็นกฎหมายพื้นฐานเบื้องต้น ในเนื้อหาของข้อตกลงนี้ได้ให้อำนาจในการมีคณะกรรมการเปลี่ยนผ่านที่มีลักษณะความร่วมมือในแบบประชาธิปไตยที่ให้ภาคประชาสังคมสามารถเสนอกฎหมายจากภาคประชาชนได้เอง แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการทำงานของภาคประชาสังคมและแง่มุมในการจัดการความขัดแย้ง ควบคู่กันไปในนั้น ภาคประชาสังคมก็ฝึกความเข้มแข็งมากขึ้น เช่น การที่สภาประชาชนมินดาเนาได้เข้าไปร่วมกับคณะทำงานระหว่างประเทศเพื่อประเมินและติดตามการปกป้องพลเรือน (Mindanao People’s Caucus involvement in the Civilian Protection Component of the International Monitoring Team) ร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนสองแห่ง คือ ศูนย์ปฏิบัติการสิทธิมนุษยชนมินดาเนา (Mindanao Human Rights Action Center - MinHRAC) และองค์กรมุสลิมในภาครัฐและภาควิชาชีพต่างๆ (Muslim Organization of Government and Other Professionals - MOGOP)

ในการนี้รัฐบาลอากีโน เดินหน้าตามนโยบายความมั่นคงของประเทศ เพื่อสร้างความร่วมมือและทำงานในเชิงการบูรณาการกระบวนการสันติภาพอย่างจริงจัง โดยก่อตั้งสำนักที่ปรึกษาประธานาธิบดีในกระบวนการสันติภาพ (Office of the Presidential Adviser on the Peace Process - OPAPP) หน่วยงานดังกล่าวมีหน้าที่ผลักดันกระบวนการสันติภาพให้อยู่ในกระแสหลักของสังคม เพื่อหาความสนับสนุนจากสาธารณชนในการผลักดันให้รัฐบาลและกลุ่มติดอาวุธรักษาโต๊ะเจรจาและก่อร่างข้อตกลงสันติภาพให้เร็วเท่าที่สามารถจะทำได้ ความพยายามดังกล่าวประกอบไปด้วยการสื่อสารมวลชน การณรงค์ขับเคลื่อนทางสังคมร่วมกับภาคส่วนที่หลากหลายในการสนับสนุนโครงการและกิจกรรมเพื่อสันติภาพ เพื่อให้กระบวนการสันติภาพอยู่ในความตระหนักรู้แก่สาธารณชน

สิ่งนี้เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าภาคประชาสังคมโมโรและรัฐบาล เริ่มเข้าใจถึงความสำคัญต่อกระบวนการสันติภาพมากขึ้นในช่วงเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา แม้ประเด็นความขัดแย้งที่ซูลูและบาซิลันจะถูกรั้งการพัฒนาภาคประชาสังคมให้น้อยกว่าในมินดาเนาส่วนกลาง แต่ภาคส่วนประชาสังคมมุสลิม ไม่ว่าจะเป็น อุลามาอ์และอลิมัต (ผู้รู้ศาสนาหญิง) ก็เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นในการช่วยแก้ปัญหา เช่น การมีสภาอุลามาอ์เพื่อสันติภาพและการพัฒนา (Sulu Ulama Council for Peace and Development) เกิดขึ้นในปี 2010 ที่ทำงานร่วมกับจังหวัดในประเด็นการพัฒนาและกองกำลังความมั่นคงการรักษาสันติภาพและความสงบเรียบร้อย

นอกจากนี้ก็ยังมียุทธภาคประชาสังคมที่ได้รับการสนับสนุนและทำงานร่วมกับองค์กรระหว่างประเทศไม่ว่าจะเป็นมูลนิธิเอเชีย (Asia Foundation) หรือศูนย์สนทนาเพื่อมนุษยธรรม (Centre for Humanitarian Dialogue - HD) ก็เพื่อที่จะเป็นตัวเชื่อมต่อระหว่างกลุ่ม MNLF และ MILF โดยให้ความสำคัญกับรากหญ้าเพื่อนำเสนอวาระของชาวโมโร “Moro Agenda” ร่วมกัน อีกทั้งกระบวนการสันติภาพได้รวมเอาพลังของผู้หญิงในภาคประชาสังคมด้วย เช่น ศาสตราจารย์มีเรียม โคโรเนล-เฟอเรร์ (Professor Miriam Coronel-Ferrer) เป็นผู้หญิงคนแรกที่ยืนเป็นประธานเวทีสันติภาพของรัฐบาลในการพูดคุยกับขบวนการ MILF

โดยสรุปแล้ว แม้ภาคประชาสังคมมินดาเนาจะมีข้อจำกัดในตัวเองอยู่มากและบ่อยครั้งอาจมีอิทธิพลน้อยในการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงตลอดระยะเวลากว่า 40 ปี แห่งความขัดแย้ง แต่จากการเดินทางของภาคประชาสังคมที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของวิธีการของพวกเขาในการพิสูจน์ว่าวิถีทางการทหารนั้นใช้ไม่ได้ต่อไป แต่เรียกร้องให้หันหน้ามายุติมั่นต่อแนวทางของสันติภาพ ความพยายามตลอดมาแสดงให้เห็นว่าพวกเขาคือส่วนสำคัญในการเกื้อหนุนการทำงานด้านสันติภาพของรัฐบาลที่กำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบัน จากที่เคยทำงานในแนวราบ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างพื้นที่พูดคุยกันระหว่างคนต่างศาสนา การสร้างพื้นที่สันติให้แก่มุมชนของคนที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง กลับก้าวเข้ามาสู่การเดินหน้าเข้าสู่การมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดนโยบายสันติภาพร่วมกับรัฐบาล

อ้างอิง

Mindanao People Caucus. What Is Bantay Ceasefire? [Online]. 2012. Available from:

http://www.mpc.org.ph/index.php?option=com_content&view=article&id=105&Itemid=87

[2013, April 9]

Rood,S. Civil Society More Ready Than Ever to Play Role in Forging Peace in Mindanao [Online]. 2013.

Available from: <http://asianphilanthropy.org/?p=3017> [2013, April 8]

Rood,S. Forging sustainable peace in Mindanao : the role of civil society. Washington, D.C.: East-West Center Washington, 2005.

The Office of the Presidential Adviser on the Peace Process. About OPAPP [Online]. 2010.

Available from: <http://www.opapp.gov.ph/what-is-opapp> [2013, April 10]

Wikipedia. Peace process with the Bangsamoro in the Philippines [Online]. 2013. Available from:

http://en.wikipedia.org/wiki/Peace_process_with_the_Bangsamoro_in_the_Philippines [2013,

April 10]

เราต้องการบังซาโมโร?: กระบวนสันติภาพที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม

โดย ฟารีดา ปันจอร์

ที่มา <http://deepsouthwatch.org/node/5511>

หลังจากกว่า 17 ปี ของความพยายามในการพูดคุยและเจรจาสันติภาพระหว่างรัฐบาลฟิลิปปินส์และแนวร่วมปลดปล่อยอิสลามโมโร (Moro Islamic Liberation Front – MILF) ในวันที่ 27 มีนาคม 2557 ที่จะถึงนี้มีการกำหนดให้เป็นวันลงนามรับรองในข้อตกลงบังซาโมโรฉบับครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด หรือ Comprehensive Agreement of Bangsamoro (CAB) ก่อนหน้านี้อการพูดคุยที่ต่อเนื่องถึง 43 ครั้ง ในช่วงเวลา กว่าสิบปีที่ผ่านมา ได้พัฒนาข้อตกลงระหว่างคู่ขัดแย้งให้ลงตัว โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในพื้นที่ความขัดแย้ง และถือเป็นกระบวนการที่สรุปบทเรียนจากก่อนหน้านี้ได้อย่างน่าสนใจ

บทเรียนประการสำคัญคือการทำให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้าร่วมกระบวนการสันติภาพอย่างครอบคลุมมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ กรณีเหตุรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างทางของการพูดคุยและเจรจาก็เป็นข้อย้ำเตือนถึงบทเรียนเหล่านี้ ดังเช่นเหตุการณ์อุกอาจเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2556 ที่เมืองซัมโบอันกา (Zamboanga) ในภูมิภาคมินดาเนา เมื่อกลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติโมโร (Moro National Liberation Front – MNLF) บุกจับประชาชนเป็นตัวประกัน ทำให้ผู้คนกว่าร้อยคนถูกสังหารและได้รับบาดเจ็บ ส่วนอีกหลายพันคนต้องย้ายที่อยู่ การจับกุมตัวประกันนี้เกิดขึ้นหลังจากการที่ผู้นำของ MNLF กล่าวหารัฐบาลว่าไม่นำพวกตนเข้ามาอยู่ในวงพูดคุยสันติภาพที่กำลังดำเนินอยู่ในขณะนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความเปราะบางในการพูดคุยสันติภาพที่กำลังดำเนินอยู่ระหว่างรัฐบาลฟิลิปปินส์และ MILF (ซึ่งเป็นกลุ่มที่แตกตัวจาก MNLF ก่อนหน้านี้)

แม้เมืองซัมโบอันกาจะไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของดินแดนหลักใน “บังซาโมโร” หรือพื้นที่ซึ่งอยู่ในกรอบข้อตกลงในการเจรจาสันติภาพที่จะต้องถูกจัดตั้งขึ้น แต่เหตุการณ์ในครั้งนั้นทำให้ตัวแทนของรัฐบาลชุดหน้าจัดเวทีสร้างความเข้าใจและขับเคลื่อนกระบวนการสันติภาพในเมืองดังกล่าว โดยเปิดโอกาสให้แก่ภาคส่วนต่างๆ ได้ส่งเสียง แต่สิ่งนี้ก็ทำให้ต้องมีการทบทวนกันว่าส่วนผสมหนึ่งที่จะทำให้เกิดความขัดแย้งในมินดาเนานั้นยุติลง คือ การทำให้กระบวนการสันติภาพต้องมีลักษณะของการเข้าร่วมมือกันจากทุกฝ่ายรวมทั้งกลุ่ม MNLF

การลงนามในวันที่ 27 มีนาคมนี้เป็นผลต่อเนื่องมาจากเมื่อเดือนมกราคมปี 2557 ที่ผ่านมา ทั้งรัฐบาลและ MILF ได้พูดคุยในประเด็นสำคัญสุดท้ายในภาคผนวกของกรอบข้อตกลงบังซาโมโร (Framework Agreement on the Bangsamoro, คลิ๊กอ่าน “เปิดข้อตกลง ‘บังซาโมโร’ ฉบับแปลไทย”) คือ “กระบวนการกลับไปสู่ภาวะปกติ” ทำให้ในท้ายที่สุดทั้งสองฝ่ายได้บรรลุถึงการพูดคุยในกรอบข้อตกลงบังซาโมโร ฉบับที่ได้ลงนามความตกลงร่วมกันไว้เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2555 ที่ครอบคลุมตั้งแต่กรอบข้อตกลงบังซาโมโร และภาคผนวกทั้งสี่ได้แก่ กลไกการจัดการตัวแบบทางการเมือง การแบ่งสรรรายได้และความมั่งคั่ง การแบ่งสรรอำนาจ กระบวนการกลับไปสู่ภาวะปกติ อีกทั้งประเด็นเพิ่มเติม ซึ่งก็คือ น่านน้ำบังซาโมโรและเขตแดนแห่งความร่วมมือ

พิธีลงนามในกรอบข้อตกลงบังซาโมโรในปี 2555 ระหว่าง นายมาวิก เลโอนน หัวหน้าคณะพูดคุยฝ่ายรัฐบาลฟิลิปปินส์และ นายโมฮัมหมัด อิกบาล หัวหน้าคณะพูดคุยฝ่าย MILF พร้อมด้วย เติ้งกู คาโตะอับดุลจัฟฟาร์ เติ้งกูฮัมหมัด ผู้อำนวยการความสะอาดจากมาเลเซีย

ทั้งนี้ กรอบข้อตกลงบังซาโมโรดังกล่าวถือเป็นแนวทางแรกเพื่อมุ่งไปสู่การยุติความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างรัฐบาลฟิลิปปินส์และ MILF นำไปสู่การสร้างหลักการ กระบวนการและกลไกร่วมกัน เพื่อเปลี่ยนผ่านไปสู่หน่วยการปกครองตนเองบังซาโมโรภายในปี 2559 (ค.ศ.2016) อย่างไรก็ตาม กรอบข้อตกลงดังกล่าวยังไม่ใช่ข้อตกลงสันติภาพขั้นสุดท้าย (Final Peace Agreement - FPA) เพราะจำเป็นต้องมีคณะกรรมการเปลี่ยนผ่าน (Transition Commission -TC) ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแทนซึ่งมีความหลากหลายในบังซาโมโรที่ได้รับเลือกมาทั้งจากรัฐบาลฟิลิปปินส์และ MILF เพื่อร่างกฎหมายพื้นฐานบังซาโมโร (Bangsamoro Basic Law - BBL) ขึ้นมาทดแทนกฎหมายเดิมที่ใช้ก่อตั้งเขตปกครองตนเองมุสลิมมินดาเนา (Autonomous Region in Muslim Mindanao - ARMM) ซึ่งหลายฝ่ายมองว่าประสบกับความล้มเหลวมาแล้ว เมื่อกฎหมายได้ผ่านรัฐสภาของฟิลิปปินส์และได้รับความเห็นชอบจากประธานาธิบดีแล้ว จะมีการทำประชามติเพื่อกำหนดดินแดนหลักในเขตปกครองตนเองบังซาโมโร หลังจากนั้นจะมีการเลือกตั้งรัฐบาลแห่งบังซาโมโรขึ้นในปี 2559

กล่าวอีกอย่างก็คือกว่าจะบรรลุถึงข้อตกลงสุดท้าย กรอบข้อตกลงดังกล่าวจะต้องมีการนำไปถกเถียงจากหลายฝ่ายด้วยกัน เมื่อเดือนตุลาคม ปี 2556 คณะกรรมการเปลี่ยนผ่านได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจร่วมกันในการทำงานกับพื้นที่กลางองค์กรภาคประชาสังคมมินดาเนาเพื่อสันติภาพ (Mindanao Civil Society Organizations Platform for Peace – MCSOPP) เพื่อที่จะดำเนินการสร้างแนวร่วมเพื่อการปรึกษาหารือสาธารณะในการร่างกฎหมายพื้นฐานบังซาโมโร (Bangsamoro Basic Law- BBL) สมาชิกของเครือข่าย

องค์กรภาคประชาสังคม ประกอบไปด้วยกลุ่มและเครือข่ายอย่างน้อย 150 กลุ่มทั้งมุสลิม คริสเตียน และกลุ่มชนพื้นเมืองที่ต้องการสนับสนุนและผลักดันเรื่องของความโปร่งใส การเข้ามามีส่วนรวมของภาคส่วนต่างๆ ในท้องถิ่น เพื่อขับเคลื่อนการเป็นเจ้าของของกฎหมายพื้นฐานบังซาโมโรร่วมกัน

ในแง่นี้ การปรึกษาหารือนั้นจะเป็นการสร้างโอกาสที่ดีมากขึ้นในการสร้างความเป็นเจ้าของให้กับภาคส่วนสาธารณะของกระบวนการร่างกฎหมายพื้นฐาน และเปิดให้คณะกรรมการเปลี่ยนผ่านได้เรียนรู้เกี่ยวกับความกังวลและความคาดหวังของผู้คน สุดท้ายแล้ว ภาคประชาสังคมจะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางประวัติศาสตร์ที่ไม่ใช่แค่คนสองสามคนบนโต๊ะเจรจา หากแต่เป็นผู้คนที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทั้งหมด ซึ่งต้องลงนามข้อตกลงร่วมกันในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์

สิ่งที่กำลังเกิดขึ้นขณะนี้แตกต่างจากข้อตกลงสันติภาพขั้นสุดท้าย (Final Peace Agreement) ของรัฐบาลกับ MNLF ในปี 2539 ในแง่ของการเข้ามามีส่วนร่วมจากภาคประชาสังคมในกระบวนการสันติภาพ กล่าวคือข้อตกลงในครั้งนั้นส่งผลให้มีการกำหนดเขตปกครองตนเองมุสลิมมินดาเนา หรือ ARMM โดยในระยะแรกมีการจัดตั้งเขตพัฒนาพิเศษเพื่อสันติภาพและการพัฒนา (Special Zone of Peace and Development-SZOPAD) โดยมีการลงประชามติในระยะที่สองจากประชาชนเพื่อกำหนดเขตแดนหลักของมินดาเนา และต่อมาจึงริเริ่มงานพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง เพื่อกระตุ้นการลงทุนจากต่างชาติ

กระนั้น ก็มีข้อห่วงกังวลจากภาคประชาสังคมในเวลานั้นว่า MNLF และรัฐบาล ยังคงมีบทบาทนำในการกำหนดชะตากรรมตนเองของบังซาโมโร ทั้งในแง่ของดินแดนและผู้คน ส่วนกลุ่มชนพื้นเมือง (Indigenous People - IPs) มักถูกกีดกันมิให้เป็นส่วนหนึ่งของชาวบังซาโมโร เพราะพวกเขาถูกนิยามว่าเป็นเพียงคนบนที่สูงหรือชาวเขาเท่านั้น นอกจากนี้ผู้ที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม ชาวคริสเตียนก็ยังถูกกีดกันอีกด้วย

จุดบอดทางประวัติศาสตร์ครั้งนั้นได้สร้างความแตกแยกระหว่างผู้คนหรือกลุ่มคนมากขึ้น ประสพการณ์ก่อนหน้านั้นกำลังบอกว่าสันติภาพจะก่อกำเนิดขึ้นได้หาได้มาจากข้างบนเท่านั้น การเจรจาสันติภาพที่เกิดขึ้นระหว่างรัฐบาลและ MNLF ในขณะที่ภาคส่วนต่างๆ ทำได้เพียงแต่รอคอยและเข้าไปเกี่ยวข้องเมื่อมีการลงประชามติเท่านั้น ทั้งนี้ หากย้อนกลับไปดูการขับเคลื่อนแนวทางการกำหนดชะตากรรมตนเองในเวลานั้น กลับเป็นเพียงความต้องการของกลุ่มชนชั้นนำของชนกลุ่มน้อยที่ยังคงอยู่ภายใต้แนวคิดการพัฒนาประเทศในแบบเสรีนิยมใหม่ที่เน้นในเรื่องการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการลงทุน

จากสถาบันฯ ทั้งในและต่างประเทศ ตามแนวทางของชนชั้นนำของชนกลุ่มใหญ่ที่ครอบงำประเทศอยู่ในช่วงต้นยุค 90 ซึ่งอยู่ในช่วงของประธานาธิบดีฟีเดล รัมอส (2535-2541)

ในขณะนั้น รัฐบาลมีวิสัยทัศน์ว่ามินดาเนาจะถูกผนวกรวมเข้ากับเศรษฐกิจของประเทศ หรือตามกรอบที่กำหนดไว้ เช่น BIMP-EAGA (The East ASEAN Growth Area) ซึ่งเป็นการเติบโตของกลุ่มประเทศอาเซียนตะวันออก ที่ประกอบไปด้วย บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ โดยมินดาเนาจะได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาตลาดของประเทศที่เป็นไปได้ในภูมิภาค ขณะที่ MNLF ยังไม่ได้มีโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่มีความโดดเด่นจะนำเสนอหรืออภิปรายกับรัฐที่ลึกซึ้งมากพอ

แม้ในแง่ของกระบวนการให้ได้มาซึ่งข้อตกลงสันติภาพขั้นสุดท้ายจะมีความคล้ายคลึงกับกรอบข้อตกลงบังซามุโรระหว่างรัฐบาลกับ MILF ในปัจจุบัน อีกทั้งการนำของของกลุ่มขบวนการ ที่เปลี่ยนจาก MNLF มาเป็น MILF ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการก่อร่างและขับเคลื่อนกลไกต่างๆ เพื่อเปลี่ยน ARMM มาเป็นเขตปกครองตนเองบังซามุโร แต่ในแง่ของเนื้อหาและการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมนั้น หลายภาคส่วนได้พยายามเรียนรู้จากสิ่งที่ล้มเหลวในอดีตว่า เหตุผลของการต่อสู้เพื่อกำหนดชะตากรรมของตนเองนั้น จำเป็นต้องมีการทบทวนว่า ชนพื้นเมืองควรจะเป็นที่ยอมรับว่าพวกเขามีประวัติศาสตร์และมีดินแดนที่มีความเฉพาะเช่นเดียวกับชาวโมโรหรือไม่เพียงใด ดังนั้นผู้คนในฐานะล่างควรทั้งที่เป็นคนบังซามุโรและชนพื้นเมืองควรได้รับการสนับสนุนให้ต่อสู้ร่วมกันเพื่อกำหนดชะตากรรมและสร้างชีวิตของตนเองร่วมกัน

ไม่นานมานี้ กระบวนการปรึกษาหารือเพื่อร่างกฎหมายพื้นฐานบังซามุโร ก็เกิดขึ้นภายใต้กรอบข้อตกลงบังซามุโรดังกล่าว เครือข่ายภาคประชาสังคมมินดาเนาซึ่งได้การลงนามในบันทึกความเข้าใจร่วมกันกับคณะกรรมการเปลี่ยนผ่านบังซามุโร ได้จัดให้เกิดกิจกรรมที่สะท้อนการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคสาธารณะและการปรึกษาหารือระหว่างกลุ่มภาคประชาสังคมชนพื้นเมืองต่างๆ 24 กลุ่ม ทั้งจากจังหวัดบูคิดนอน, ดาเวา และโกตาบาโต รวมทั้งผู้นำของชนเผ่าบังซามุโร ในลักษณะของการหารือเพื่อแบ่งปันข้อมูลและความก้าวหน้าของการพูดคุยสันติภาพระหว่างรัฐบาลกับ MILF โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายพื้นฐานที่เป็นที่ต้องการจากข้อเสนอและข้อเสนอแนะจากชนกลุ่มน้อย เพื่อไม่ต้องการให้เกิดความขัดแย้งและแตกแยกกันดังในอดีต เนื่องด้วยเหตุผลจากทั้งการเมือง ผลประโยชน์ของนักการเมืองและตัวแทนต่างประเทศ

ในการนี้ ผู้นำบังซามุโรและชนเผ่าร่วมกันในพิธีกรรม “การยืนยันกลับมาเป็นเครือญาติ” ซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์ระหว่างบังซามุโรและกลุ่มชนพื้นเมืองเพื่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการเอาชนะอุปสรรคต่างๆ จากภายนอก ที่เคยทำให้ผู้นำแตกแยกกัน

แง่มุมดังกล่าวเป็นผลมาจากการเข้ามามีส่วนร่วมจากภาคประชาสังคมภายใต้กรอบข้อตกลงบังซาโมโรในฐานะผู้สังเกตการณ์ ตั้งแต่การเจรจาระดับที่เป็นทางการระหว่างรัฐบาลฟิลิปปินส์ กับ MILF ในการเจรจาสันติภาพตั้งแต่ครั้งที่ 39 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ในการนี้ภาคประชาสังคมจำเป็นต้องเข้าใจประเด็นที่สำคัญ เพื่อที่จะนำข้อมูลต่างๆ ไปเผยแพร่ภายในชุมชนของตนเอง เพราะพวกเขาให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ในเรื่องของความครอบคลุม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วมโดยตรง จากภาคส่วนต่างๆ ในการเจรจาสันติภาพ แม้ว่าในระหว่างของการเจรจาอาจมีอุปสรรคและขั้นตอนต่างๆ ที่มีความยุ่งยากและซับซ้อน และบ่อยครั้งก็รู้สึกได้ว่าเรื่องของสันติภาพนั้นอาจถูกอ้างจากกลุ่มผู้มีอำนาจที่เหนือกว่า กระนั้นก็มีเพียงวิธีการจัดการชีวิตของตนเองโดยปราศจากการข่มขู่โดยการใช้อาวุธ หรือในหนทางของประชาธิปไตยเท่านั้นที่พวกเขาจะต่อสู้เพื่อสิทธิในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเองได้ โดยร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ จากฐานล่าง เพื่อต่อต้านระบบการเมืองส่วนกลางที่ครอบงำชีวิตของพวกเขาอยู่

ความก้าวหน้าของการพูดคุยหรือการแสวงหาสันติภาพของมินดาเนาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความเตรียมพร้อมของรัฐบาลฟิลิปปินส์และ MILF ในการมุ่งแสวงหาสันติภาพในภูมิภาคอย่างจริงจัง แม้การดำเนินการดังกล่าวจะอยู่ในระหว่างเส้นทางที่อาจต้องเจอกับอุปสรรคต่างๆ ในขั้นตอนของการนำกฎหมายต่างๆ ไปบังคับใช้ในทางปฏิบัติ อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญที่สุดในตอนนี้คือ ทุกฝ่ายมีการให้ความสำคัญกับการแผนที่นำทาง (Roadmap) ที่ถูกออกแบบให้ทุกๆ ขั้นตอนนั้นอยู่ภายในขอบเขตที่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีความยืดหยุ่น ความโปร่งใส ความครอบคลุมและกระบวนการที่เป็นประชาธิปไตยที่ได้จากเน้นการปรึกษาหารือในวงกว้าง ทั้งนี้ ฟิลิปปินส์หวังไว้ว่าบังซาโมโรจะได้รับประโยชน์จากการบูรณาการทางเศรษฐกิจของประเทศอาเซียน ที่จะเป็นประตูไปสู่การค้าในระดับภูมิภาคทั้งจากอินโดนีเซียและมาเลเซีย

ประสบการณ์จากรัฐบาลและ MILF ฟิลิปปินส์ดังกล่าวน่าจะเป็นแรงบันดาลใจสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการสันติภาพในจังหวัดชายแดนใต้ของไทยหรือ “ปาตานี” ต่อไป แม้ว่าในเวลานี้จะยังคงมีความวุ่นวายของการเมืองส่วนกลางเกิดขึ้นโดยไม่มีทีท่าว่าจะสิ้นสุด และเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้กระบวนการพูดคุยสันติภาพระหว่างรัฐบาลและ BRN ต้องหยุดชะงักลง แต่การก่อตัวและการขับเคลื่อนงานของเครือข่ายภาคประชาสังคมในห้วงเวลาหลายปีที่ผ่านมามีส่วนสำคัญในผลักดันกระบวนการสันติภาพให้ยังคงเดินหน้าต่อไปได้ ท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ที่ยังไม่มีทีท่าว่าจะสิ้นสุด ทั้งนี้ หากสัญญาณของการพูดคุยสันติภาพระหว่างรัฐบาลกับ BRN กลับมาอีกครั้งหนึ่ง ภาคประชาสังคมชายแดนใต้จะต้องมีความเข้มแข็งมากขึ้นและมีบทบาทสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าตัวแสดงหลักอื่นๆ ในการพูดคุยสันติภาพ

เอกสารอ้างอิง

- International View Point. A critique of the Framework Agreement on Bangsamoro (FAB) between the Government of the Republic of the Philippines (GPH) and the Moro Islamic Front (MILF) [Online]. 2013. Available from: <http://www.internationalviewpoint.org/spip.php?article2826>
- Lulawan.com. Bangsamoro Transition Commission enters into MOA with Civil Society Organizations [Online]. 2013. Available from: <http://mhansur.phpwebhosting.com/index.php/welcome/item/617-bangsamoro-transition-commission-enters-into-moa-with-civil-society-organizations> [2014, March 10]
- Lulawan.com. Mindanao CSO's Kick-off Community Consultations on Bangsamoro Basic Law [Online]. 2013. Available from: <http://www.luwaran.com/index.php/welcome/item/692mindanao-cso%E2%80%99s-kick-off-community-consultations-on-bangsamoro-basic-law> [2014, March 10]
- Mindanao People Caucus. Mindanao Civil Society leaders off to Kuala Lumpur, Malaysia to attend the GPH-MILF Peace Talks [Online]. 2013. Available from: http://www.mpc.org.ph/index.php?option=com_content&view=article&id=288:mindanao-civil-society-leaders-off-to-kuala-lumpur-malaysia-to-attend-the-gph-milf-peace-talks&catid=56:peace-talks&Itemid=27 [2014, March 10]
- Herbert Curia. GPH peace panel consults Zambo execs on MILF peace talks [Online]. 2013. Available from: <http://peacetalkphilippines.wordpress.com/2013/11/09/gph-peace-panel-consults-zambo-execs-on-milf-peace-talks/> [2014, March 8]
- Philstar.com. B'moro peace pact signed March 27 [Online]. 2014. Available from: <http://www.philstar.com/headlines/2014/03/15/1301032/bmoro-peace-pact-signed-march-27> [2014, March 18]
- The Office of the Presidential Adviser on the Peace Process. GPH urges civil society to support inclusive peace deal with MILF [Online]. 2013. Available from: <http://www.opapp.gov.ph/milf/news/gph-urges-civil-society-support-inclusive-peace-deal-milf> [2014, March 8]

ความเป็นไปและหัวใจของ Self-determination: มุสลิมโมโรและชนพื้นเมืองในมินดาเนา

โดย ฟารีดา ปันจอร์

ที่มา <http://deepsouthwatch.org/node/4638>

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในตอนใต้ของฟิลิปปินส์กับภาคใต้ของประเทศไทยมีความใกล้เคียงกันในหลายเรื่อง จนกระทั่งมีผู้นิยมศึกษาเปรียบเทียบทั้งสองกรณีนี้อยู่บ่อยครั้ง เพราะนอกจากลักษณะพื้นฐานของปัญหาแล้ว แนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งผ่านกระบวนการสันติภาพก็มีความใกล้เคียง ประเด็นล่าสุดที่มีการหยิบยกเรื่อง “สิทธิความเป็นเจ้าของ” ขึ้นมาพูดถึงจากข้อเสนอของบีอาร์เอ็น ก็ยิ่งทำให้ภาพเปรียบเทียบกับกระบวนการสันติภาพที่ “บังซาโมโร” แจ่มชัดขึ้น

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในมินดาเนา ทางตอนใต้ของฟิลิปปินส์ที่ดำเนินมากว่า 4 ทศวรรษระหว่างกลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติโมโร (Moro National Liberation Front- MNLF) แนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติโมโร (Moro Islamic Liberation Front- MILF) และรัฐบาลฟิลิปปินส์นั้น มีประเด็นสำคัญที่เป็นข้อขัดแย้งอยู่ ที่การที่ชาวมุสลิมทางตอนใต้ ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มใหญ่ที่สุดต้องการอำนาจในการปกครองตนเอง (Political autonomy) แม้รัฐบาลฟิลิปปินส์จะยอมรับให้มินดาเนามีฐานะเป็นเขตปกครองตนเองมุสลิมมินดาเนา (Autonomous Region in Muslim Mindanao-ARMM) ในช่วงทศวรรษที่ 1990 แต่สถานะการยอมรับในเชิงโครงสร้างของเขตปกครองตนเองดังกล่าวยังไม่ได้เป็นหลักประกันว่ารัฐบาลเข้าใจและเข้าถึงความหมายของการปกครองตนเองอย่างแท้จริง

ในขณะที่ความหมายของคำว่า Self-determination (การกำหนดชะตากรรมตนเอง) ยังมีช่องว่างต่อการให้ความหมายและนัยยะสำคัญทางการเมืองท่ามกลาง กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ ทั้งในชาวมุสลิมโมโร ชนกลุ่มน้อยต่างๆ และรัฐบาลฟิลิปปินส์ ดังนั้นการทำความเข้าใจต่อที่มาที่ไปและสาระสำคัญในประเด็นของ Self-determination จึงมีความหมายต่อการทำความเข้าใจอนาคตของบังซาโมโร (Bangsamoro) ในฐานะที่เป็นหน่วยทางการเมืองปกครองทางตอนใต้ของฟิลิปปินส์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่ รัฐบาลฟิลิปปินส์และ MILF มีการเซ็นสัญญาข้อตกลงสันติภาพ (Framework Agreement on the Bangsamoro :

FAB) ในช่วงตุลาคม เมื่อปี 2012 ที่ผ่านมา (คู่มือแปลของเอกสารดังกล่าว เปิดข้อตกลง ‘บังซาโมโร’ ฉบับแปลไทย)

การต่อสู้ของชาวโมโร

เมื่อก้าวถึงการต่อสู้ของชาวโมโรซึ่งมีความเป็นมาตั้งแต่เมื่อห้าร้อยปีก่อนเพื่อต่อต้านอาณานิคม สเปนที่กำลังเข้าครอบครองดินแดนมินดาเนา ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง แม้สเปนจะสามารถควบคุมดินแดนหลักของมินดาเนาได้ แต่ยังไม่สามารถเข้าครอบครองดินแดนหลักที่มีมูลค่าด้านปกครอง เพราะมีการใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือในการต่อต้านการครอบงำของเจ้าอาณานิคม ในการดึงเอาชาวโมโรและชาวพื้นเมืองอื่นๆ เข้ามาร่วมมากขึ้น การต่อสู้ดังกล่าวก่อให้เกิดชนชั้นในโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่ได้รับอิทธิพลจากสเปน โดยลูกหลานของชาวฟิลิปปินส์ที่ถูกส่งให้ไปเล่าเรียนในต่างประเทศ ได้รับเอาแนวความคิดได้ความคิดแบบตะวันตกเข้ามาต่อสู้เข้าอาณานิคม ในเวลาเดียวกันก็เกิดนักต่อสู้ชาวโมโรทางตอนใต้ของฟิลิปปินส์

ในปี 1898 ผลของสนธิสัญญาปารีส ทำให้สเปนขายดินแดนอเมริกาและรับช่วงต่อในการครอบครองฟิลิปปินส์ การต่อสู้ของชาวโมโรยังดำเนินต่อไปเคียงข้างกับฝ่ายที่ต่อต้านสหรัฐอเมริกา กล่าวคือผู้ต่อต้านของดินแดนมาจินดาเนาและซูลู สนับสนุนพวก Katipunan ฝ่ายคอมมิวนิสต์และพรรคสังคมนิยมในช่วงแรก อย่างไรก็ตาม พลวัตทางการเมืองและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามโครงสร้างอำนาจของสหรัฐอเมริกา เมื่อฟิลิปปินส์มีรัฐธรรมนูญฉบับแรกในปี 1935 ตัวแทนของมินดาเนา และซูลู ก็เข้ามามีส่วนร่วมในโครงสร้างอำนาจใหม่ของรัฐบาล

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ก็กำเนิดขึ้น สิ่งที่สหรัฐอเมริกาวางรากฐานไว้ก็เกิดผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาอุตสาหกรรมต่างๆ ในประเทศ ในทางกลับกันสหรัฐอเมริกาก็ได้รับประโยชน์ในเรื่องของสินค้าส่งออก การพัฒนาเศรษฐกิจดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาการโยกย้ายประชากรทางตอนเหนือตอนกลาง ให้อพยพลงมาจากตอนใต้ของประเทศเพื่อที่จะจัดสรรที่ดินให้ นอกจากนี้การจัดการศึกษาและศาสนายังทำให้ชาวโมโรและชาวพื้นเมืองอื่นๆ ถูกจำกัดอำนาจลงไปด้วย

ในปี 1968 เกิดขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อแบ่งแยกดินแดน หรือ MIM (Mindanao Independence Movement) นำโดย Nur Misuari ซึ่งเป็นแกนนำรุ่นหนุ่มสาวในเวลานั้น และการลุกฮือของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น อย่าง Jose Maria แกนนำของพรรคคอมมิวนิสต์ เมื่อก้าวถึงขบวนการของ Nur Misuari ในเบื้องต้นนั้น พวกเขามีสายสัมพันธ์และได้รับการสนับสนุนจากประเทศมุสลิม เช่น ลิเบีย หรือ

ชาวดิอาระเบีย แต่พอมาช่วงหลัง การสนับสนุนจากต่างประเทศน้อยลง การเคลื่อนไหวทางการเมืองถูกชักนำโดยการเมืองกระแสหลักของรัฐบาลมากขึ้น เป็นผลให้ในเวลาต่อมาอำนาจของสุลต่านมกิดานาและซูลูกีอ่อนแอลง

เมื่อ ปี 1969 Nur Misuari ก่อตั้งขบวนการ MNLF ซึ่งเป็นขบวนการแบ่งแยกดินแดนที่โดดเด่นขึ้นมา MNLF มีส่วนอย่างมากในการเคลื่อนไหวของชาวโมโร ในการต่อสู้กำหนดชะตากรรมของตัวเองต่อไป ซึ่งอยู่ภายนอกโครงสร้างของการเมืองแบบปกติ

ความขัดแย้งภายในที่เกิดขึ้นในกลุ่ม MNLF ทำให้ MILF แยกตัวออกมา แต่เป้าหมายของ MILF ในช่วงนั้น คือ ยังคงต้องเป็นเอกราชจากฟิลิปปินส์ (political secession) ด้วยเหตุผลที่ว่าถูกยึดครองโดยเจ้าอาณานิคมมะนิลา (manila colonialism) ในช่วงเวลานั้น MILF ได้รับการสนับสนุนจากชาติที่เป็นสมาชิกองค์การการประชุมอิสลาม (Organisation of the Islamic Conference- OIC) ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนอาวุธ และการช่วยเหลือในรูปแบบที่เปิดเผยและไม่เปิดเผย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 1972 เมื่อประธานาธิบดีเฟอร์ดินานด์ มากอส ประกาศกฎอัยการศึกเพื่อที่จะกดดันกลุ่ม MILF และพรรคคอมมิวนิสต์แห่งฟิลิปปินส์ (The Communist Party of the Philippines - CPP) เพื่อที่จะต่อสู้กับรัฐบาลกลางเหมือนกัน และแม้ในช่วงทศวรรษนี้จะมีการเจรจกันระหว่างรัฐบาลและ MNLF แต่มักจะประสบความล้มเหลว

MILF และชนพื้นเมืองในการต่อสู้เพื่อกำหนดชะตากรรมตนเอง

ในแง่ของการให้ความหมายของการต่อสู้ในเชิงอุดมการณ์ของกลุ่ม MNLF พวกเขาเน้นในแง่ของแนวคิดอุดมการณ์อิสลาม ผสมแนวคิดแบบชาตินิยม และแนวคิดโลกย์วิสัย (Secularism) ซึ่งคล้ายแนวความคิดของเหล่าชาตินิยมที่เป็นสมาชิกขององค์กร OIC ส่วนในแวดวงของกลุ่ม MILF ได้เข้าเป็นสมาชิกและรับเอาแนวความคิดของกลุ่มภราดรภาพมุสลิม (Muslim Brotherhood) ที่มีต้นกำเนิดในอียิปต์ ที่พวกเขามีความเชื่อมั่นอยู่ โดยเริ่มจากการที่พวกเขารวบรวมกลุ่มโมโรทั้ง 13 กลุ่มชาติพันธุ์

MILF นิยามถึง bangsa โมโรว่าเป็นการรวมเอากลุ่มผู้อาศัยดั้งเดิมตั้งแต่ช่วงเวลาแห่งการล่าอาณานิคมที่อาศัยอยู่ในดินแดนมินดาเนา รวมทั้งกลุ่มชนของหมู่เกาะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น Palawan และ Sulu อีกทั้งลูกหลานของพวกเขาก็เลือกผสมและเชื้อสายแท้ แต่เป็นที่น่ากังวลว่าการรวมเอาความเป็น bangsa โมโรอย่างผิวเผินแสดงให้เห็นถึงแง่มุมในเชิงของกลไก มากกว่าการเผยให้เห็นถึงประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์ร่วมกัน ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่อิงอยู่กับการบรรลุผลด้วยกระบวนการทางการเมือง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง MILF ยังไม่ได้พิจารณาจะรับกลุ่มหรือปัจเจกชนอื่นๆ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชาติหรือที่ร่วมต่อสู้เพื่อที่จะ

ปลดปล่อยบังซาโมโร การอธิบายที่ดูผิวเผินดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า MILF ยังไม่ได้มีการยอมรับสิทธิของชนพื้นเมืองอื่นๆ ว่ามีอัตลักษณ์เฉพาะมีประวัติศาสตร์และมีบรรพบุรุษที่เป็นของตนเอง แต่ในมุมมองของ MILF ชนพื้นเมืองดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของบังซาโมโรทั้งหมด

แต่หากพิจารณาตามบริบทของการต่อสู้ทางประวัติศาสตร์ กลุ่มชนส่วนใหญ่ของมินดาเนาประกอบไปด้วยชาวโมโร ชนกลุ่มน้อยหรือ Lumads ผู้ตั้งถิ่นฐานชาวคริสต์ รวมทั้งกลุ่มชนที่อยู่บนหมู่เกาะใกล้เคียง ซึ่งต่างต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งการปลดปล่อยตนเองทั้งจากความโหดของทุนนิยมโลกและคนในท้องถิ่นเพราะพวกเขาต่างทนทุกข์ต่อปัญหาเดียวกัน กระนั้น พวกเขาก็ไม่เคยเข้าถึงความเป็นเอกภาพหรือเป็นหนึ่งเดียวกันเลย ในความเป็นจริงแล้ว ความแตกต่างของพวกเขาถูกแบ่งแยกโดยตลาดทุนของโลกและหุ้นส่วนในระดับท้องถิ่น เสมือนว่าพวกเขาเป็นแรงขับเคลื่อนในตลาด ดังนั้นการต่อสู้ของกลุ่มชนเหล่านี้เอง ควรที่จะทำความเข้าใจในบริบทของประวัติศาสตร์ และบริบทที่เน้นถึงความเป็นจริง

แม้การที่รัฐบาลให้มินดานามีฐานะเป็นเขตปกครองตนเองมุสลิมมินดาเนา (ARMM) แต่การแก้ไขปัญหามาจากกรอบของรัฐบาลดังกล่าว ยังนำมาสู่ความขัดแย้งแตกแยกมาเป็นเวลายาวนาน อย่างไรก็ตาม การต่อสู้ด้วยแนวทางแบบประชาธิปไตยในการกำหนดชะตากรรมของตนเองหรือ Self determination ในรูปแบบที่เหมาะสม ยังคงจะต้องได้รับการสนับสนุนต่อไป ทั้งจากฝ่าย MILF และชนพื้นเมือง

จาก ARMM สู่อกรอบข้อตกลงบังซาโมโร

การก่อตั้ง ARMM ที่เป็นผลจากข้อตกลงระหว่างรัฐบาลฟิลิปปินส์และ MNLF สมัยรัฐบาลต่างๆ ในปี 1976 1989 และ 1996 ยังมีความล้มเหลวในการนำเขตปกครองตนเองมุสลิมมินดาเนา หรือ ARMM มาประยุกต์ใช้ ต่อมาเมื่อ MILF ร่วมกับ OIC เพื่อสานต่อในเรื่องของการแก้ไขโดยมีมาเลเซียเป็นตัวกลาง แต่ก็เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงในเชิงของรูปแบบ ยังไม่ได้เป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงเนื้อหาและจุดยืนที่อิงอยู่กับฝ่ายรัฐบาล การเปลี่ยนแปลงในเรื่องของเนื้อหาหมายความว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ออกนอกกรอบซึ่งกระทบต่อการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อที่จะส่งผลไปสู่การเปลี่ยนแปลงกรอบข้อตกลงบังซาโมโร

ARMM ไม่ได้เกิดขึ้นมากจากการเจรจาสันติภาพ (peace negotiation) และยังคงกล่าวหาว่าบาตรจากกลุ่ม MILF มาโดยตลอด ซึ่งต่างจากกรอบข้อตกลงบังซาโมโรใหม่ที่ตั้งอยู่บนหลักการของการตัดสินใจ 24 ข้อ ที่เป็นรูปแบบของการปกครองในแบบของทบวง (ministerial form of government) ต่อมาในเดือนธันวาคม ปี 2006 ในสมัยประธานาธิบดี เบนนิโน อากีโนที่สาม เมื่อรัฐบาลฟิลิปปินส์มีข้อเสนอให้กับ MILF เกี่ยวกับเรื่องของการกำหนดชะตากรรมตนเอง เพราะในอดีตรัฐบาลมักปฏิเสธการกำหนดชะตากรรมตนเองของชาว

โมโรเพื่อแก้ไขปัญหาเขตแดนที่เป็นของบรรพบุรุษ กรอบข้อตกลงใหม่นี้เป็นข้อตกลงระหว่างรัฐบาลและ MILF แม้ในรายละเอียดการกำหนดชะตากรรมตนเอง ยังไม่ได้มีการแจกแจงรายละเอียด แต่ในโครงฉบับร่างมีการกำหนดตัวแบบแล้วเรียบร้อย เช่น ขยายดินแดน การปกครองตัวเอง การมีกฎบัตรของชาวโมโร และการสร้างพลังจากรายได้ทางภาษีให้มากยิ่งขึ้น

ในการเปลี่ยนผ่านไปสู่บังชาวโมโรนี้ ดินแดนบังชาวโมโรขยาย จาก ARMM ซึ่งมีชาวโมโรเป็นคนส่วนใหญ่ได้แก่ จังหวัดของ ARMM เดิม คือ Basilan, Sulu, Tawi-tawi, Maguindanao, Lanao del Sur และเมืองหลวงของ Marawi กับ Lamitan; หกเมืองของจังหวัด Lanao del Norte ที่ได้รับการลงประชามติให้รวมอยู่ใน ARMM เมื่อปี 2001 คือ Baloi, Munai, Nunungan, Pantar, Tagoloan และTangkal; หมู่บ้านเขตปกครองท้องถิ่น Aleosan, Carmen, Kabacan, Midsayap, Pigcawayan and Pikit ใน North Cotabato ได้รับการลงประชามติให้รวมอยู่ใน ARMM เมื่อปี 2001; เมืองหลวงของ Cotabato and Isabelai ใน Basilan; และดินแดนใกล้เคียงต่างๆ ที่สามารถมีผู้เลือกตั้งได้อย่างน้อย 10 เปอร์เซนต์ จะมีการรวมเข้ามาก่อนที่จะมีการให้สัตยาบันต่อกฎหมายพื้นฐานบังชาวโมโร ในการนี้ภาคีทั้งสองจะทำงานร่วมกันการสร้างความยอมรับของกฎหมายบังชาวโมโรอย่างเป็นทางการที่ทำงานโดยคณะกรรมการเปลี่ยนผ่าน

ส่วนชนพื้นเมืองก็เข้ามามีส่วนร่วมทั้งกับรัฐบาลและ MILF ในกรอบข้อตกลงนี้ ซึ่งมีการระบุถึงสิทธิของชนพื้นเมืองไว้ในมาตราที่ 1 (5) มาตราที่ 3 (6) มาตราที่ 6 (3) ว่าพวกเขาจะมีอัตลักษณ์ร่วมในการเป็นคนบังชาวโมโร ในฐานะที่เป็นชนพื้นเมืองหรือผู้พำนักอาศัยดั้งเดิมของมินดาเนาและหมู่เกาะซูลู รวมทั้งหมู่เกาะที่อยู่ใกล้เคียงกัน ทั้งลูกผสมหรือสายเลือด อีกทั้งเสรีภาพในการเลือกของชนพื้นเมืองอื่นๆ จะได้รับการเคารพ และจะถูกนำขึ้นมาในระบบยุติธรรมของบังชาวโมโร ซึ่งเป็นการยอมรับในกระบวนการแบบชนพื้นเมือง เพื่อเป็นทางเลือกในการยุติข้อพิพาท

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างใหม่จาก ARMM มาสู่บังชาวโมโร ได้มีการเปลี่ยนแปลงในกลไกและโครงสร้างทางการเมืองใหม่ในมุมมองที่กว้างขึ้นในพื้นที่ที่ค่อนข้างมีความจำเพาะเจาะจง และเน้นไปที่ความสำคัญของเป็นพหุนิยม ชีวิตและอนาคตความเป็นอยู่ของประชาชน ไม่ใช่มุ่งแต่การรักษาสถานภาพทางการเมืองของกลุ่ม MILF ดังที่เกิดขึ้นมาแล้วในอดีตเหมือนตอนที่ MNLF เช่นสัญญาสันติภาพและการก่อตั้ง ARMM ผลที่เกิดขึ้นคือ MNLF มีความต้องการรักษาสถานะทางการเมืองของตนเองเอาไว้

ประเด็นหลักในการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างและเนื้อหาจาก ARMM สู่บังซาโมโร เนื่องจากว่าเดิมพื้นที่แห่งนี้ไม่มีความเป็นอิสระทางด้านเศรษฐกิจ ดังนั้นเพื่อที่จะมีวาระทางเศรษฐกิจที่เป็นของตนเองและปลดปล่อยตัวเองจากเศรษฐกิจที่ยึดแต่เศรษฐกิจส่วนกลางของประเทศ กรอบทางด้านการจัดการทางเศรษฐกิจนี้เป็นตัวสำคัญในการกำหนดการกำหนดชะตากรรมตนเอง ซึ่งไม่ได้มีแง่มุมทางการเมืองอย่างเดียวแต่เป็นเรื่องของกระบวนการทางประชาธิปไตยด้วย

ประธานาธิบดีอากิโน เน้นย้ำว่าการที่จะสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืนในมินดาเนา จะนำมาเปลี่ยนแปลงความคิดของกลุ่มแบ่งแยกดินแดนต่างๆ รวมทั้ง MILF ไม่ต้องการที่จะทำการแบ่งแยกดินแดนอีกต่อไปจากที่มุ่งแต่จับปืนขึ้นต่อสู้มาสู่การที่พวกเขาใช้ได้ประโยชน์จากที่ดิน ค่าขายสินค้า และเปิดโอกาสต่างๆให้กับผู้คน อย่างไรก็ตาม อำนาจในการป้องกันประเทศและความมั่นคง การต่างประเทศ นโยบายทางการเงินและเงินตรา ความเป็นพลเมืองและการกลับคืนสู่ภาวะที่เป็นปกติยังคงอยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ของรัฐบาลกลาง ส่วนกระบวนการทางรัฐธรรมนูญและทางกฎหมายจะต้องมีการดำเนินต่อไปเพื่อการเปลี่ยนผ่านไปสู่บังซาโมโร ข้อตกลงดังกล่าวนี้จะสร้างความมั่นใจให้กับชาวฟิลิปปินส์ได้ว่าท่ามกลางการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย ประเทศยังคงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ชาวฟิลิปปินส์แห่งบังซาโมโรคงจะได้รับการรับประกันในเรื่องของความยุติธรรมและความเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดเก็บภาษี รายได้ และดอกผลต่างๆ ที่มาจากดินแดนแห่งนี้

โดยสรุปแล้ว การสร้างและกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในคนกลุ่มชาวโมโร และ MILF เป็นพื้นฐานในเรื่องของการบรรลุถึงสิทธิในการกำหนดชะตากรรมของตนเองในการเคารพประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ที่ถูกกดขี่อย่างเช่นชนกลุ่มน้อยต่างๆ การกำหนดชะตากรรมของดังกล่าวเป็นสิ่งที่ชาวโมโรจะต้องนำไปใช้โดยปราศจากการฆ่า การต่อสู้ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ เพราะในดินแดนแห่งนี้ มีความหลากหลายทางเชื้อชาติและศาสนา ส่วนในกระบวนการเจรจาสันติภาพระหว่างรัฐบาลและ MILF ก็จำเป็นต้องสนับสนุนเหล่าชนพื้นเมืองในการต่อสู้ด้วยเช่นกัน ไม่ใช่เพียงยุติความรุนแรงที่กระทำต่อกันเท่านั้น สันติภาพที่แท้ไม่อาจจะบรรลุถึงความสำเร็จ หากสิทธิทางการเมืองไม่ได้รับการเคารพและความไม่เป็นธรรมยังดำรงอยู่ในทางสังคม สิ่งเหล่านี้อาจเป็นบทเรียนให้กับเราในกรณีชายแดนใต้ก็เป็นได้

เอกสารอ้างอิง

Carolyn O. Arguillas, From RAG to ARMM to Bangsamoro: Salamat Hashim would have approved of Bangsamoro's proposed territory, <http://www.mindanews.com/peace-process/2012/10/11/from-rag-to-armm-to-bangsamoro-salamat-hashim-would-have-approved-of-bangsamoros-proposed-territory/>

Mindanews, 'Bangsamoro' to replace ARMM by 2016, http://mpc.org.ph/index.php?option=com_content&view=article&id=247:bangsamoro-to-replace-armm-by-2016&catid=65:countdown-to-peace&Itemid=138

Rizal G. Buendia, "Looking into the Future of Moro Self-Determination in the Philippines" in Philippine Political Science Journal, 29, (52), 2008.

Chandra Muzaffar, STRUGGLES FOR SELF DETERMINATION IN THE PHILIPPINES, http://www.just-international.org/index.php?option=com_content&view=article&id=585:struggles-for-self-determination-in-the-philippines&catid=145:nov&Itemid=60

การเลือกตั้งประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ 2016 และแนวโน้มกระบวนการสันติภาพมินดาเนา

โดย ฟารีดา ปันจอร์ สถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้

ที่มา <http://www.deepsouthwatch.org/node/8664>

หลังจากความล้มเหลวของรัฐบาล เบนนิโน อากิโนในการผลักดันร่างกฎหมายบังซาโมโร (Bangsamoro Basic Law หรือ BBL) เข้าสู่สภาฯ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวถูกคาดหวังว่าจะเป็นเครื่องมือทางการเมืองในการให้อำนาจพิเศษในการปกครองตนเองในภูมิภาคทางตอนใต้ของฟิลิปปินส์ อาจกล่าวได้ว่า นับเป็นเวลากว่า 17 ปีที่ เจรจาสันติภาพนั้นมาสู่ช่วงเวลาที่มีความหวังมากที่สุด ในช่วงเดือนมีนาคมปี 2014 ผู้นำขบวนการปลดปล่อยมุสลิมโมโร หรือ MILF ซึ่งเป็นขบวนการต่อต้านรัฐที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ และรัฐบาลฟิลิปปินส์ ได้มีการเซ็นข้อตกลงบังซาโมโรฉบับครอบคลุม หรือ Comprehensive Agreement of Bangsamoro หรือ CAB ซึ่งเป็นข้อตกลงที่ให้สิทธิทางการเมืองต่างๆ แก่ชาวมุสลิมมินดาเนา และหนึ่งปีหลังจากนั้น MILF ก็ได้จัดพิธีปลดอาวุธนักรบ โดยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสันติภาพ การผ่านร่างกฎหมายบังซาโมโร และจะเป็นการเพิ่มอำนาจข้อตกลงบังซาโมโรให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง แต่ห้วงเวลาแห่งความหวังดังกล่าว กำลังจะผ่านพ้นไป ยิ่งในช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้งประธานาธิบดีคนใหม่เริ่มใกล้เข้ามา หลายๆ คนเริ่มพูดถึงระบบราชการที่อ่อนแอ ความไม่สนใจใยดีของฝ่ายนิติบัญญัติและความรุนแรงที่เกิดขึ้น ในบางช่วงเวลาเป็นตัวจุดรั้งกระบวนการสันติภาพในมินดาเนาลง แต่การต่อสู้ของชาวมินดาเนา ยังคงดำเนินต่อไป

หลายคนมองว่า ความขัดแย้งจะจบลงเมื่อมีการปกครองตนเองและหลังจาก ข้อตกลงบังซาโมโร ฉบับครอบคลุมนั้นผ่านสภาฯ ซึ่งในปี 2014 หลังจากข้อตกลง CAB รัฐบาลฟิลิปปินส์เริ่มที่จะช่วยในการพัฒนาเขตปกครองตนเองมุสลิมมินดาเนา หรือ Autonomous Region of Muslim Mindanao- ARMM โดยสร้างถนน โรงเรียน โรงพยาบาล ในภูมิภาคแห่งนี้ที่เป็นภูมิภาคที่ยากจนมากที่สุดแห่งหนึ่ง แม้บางครั้งจะทำให้ MILF มีความไม่ไว้วางใจ ต่อกับรัฐบาลที่ดูเหมือนว่าจะใช้โอกาสนี้ในการลงมือปฏิบัติการเพื่อที่จะเอาชนะจิตใจประชาชน โดยการสร้างระบบสาธารณูปโภคต่างๆ แต่ห้วงเวลาสำคัญที่ทำให้กระบวนการสันติภาพหยุดชะงัก คือ ในเดือน มกราคมปี 2015 ที่ผ่านมามีกองกำลังพิเศษ 44 นาย ถูกสังหารเสียชีวิต ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากมีความขัดข้องต่อระบบการสื่อสารและสายการบังคับบัญชาซึ่ง

ประธานาธิบดี อากิโน ต้องรับผิดชอบโดยตำแหน่งอย่างเต็มที่ต่อการสูญเสีย เหตุการณ์ดังกล่าวยังเป็นสิ่ง
 จุติครั้งต่อกระบวนการสันติภาพลง โดยเฉพาะการพิจารณาผ่านร่างกฎหมายบังซาโมโรจากสภา ซึ่งกรณี
 ดังกล่าวได้เพิ่มความขัดแย้งมากขึ้น

ในตอนนี้ การเลือกตั้งประธานาธิบดีคนใหม่กำลังจะเกิดขึ้นและจะเข้ามาทำหน้าที่คนใหม่เข้ามา
 บริหารที่ในเดือนกรกฎาคม อย่างไรก็ตามยังมีความหวังต่ออนาคตของร่างกฎหมายบังซาโมโร ทั้ง MILF
 และรัฐบาล ยังไม่ยกเลิกความหวังในเรื่องนี้ เมื่อหัวหน้าคณะเจรจาจากฝั่ง MILF และประธานสำนักที่
 ปกษาประธานาธิบดีในกระบวนการสันติภาพ ได้ออกแถลงการณ์ร่วมต่อฝ่ายนิติบัญญัติ โดยได้ขอร้อง
 ให้ฝ่ายกฎหมายนั้นทำงานหรือพิจารณาร่างกฎหมายบังซาโมโรต่อไป โดยผลของข้อตกลง CAB ยังคงมีผล
 ต่อไปแม้มีการเปลี่ยนรัฐบาล อีกทั้ง MILF ยังคงเดินหน้า ส่งสัญญาณที่จะรักษาความอดทน แม้กลุ่มติด
 อาวุธอื่นๆ ต้องการจับอาวุธต่อสู้และปฏิเสธร่างกฎหมายบังซาโมโร ซึ่งจะเห็นได้ว่าตั้งแต่มกราคม ปี 2015
 มีกลุ่มก่อการร้ายหลายกลุ่มด้วยกัน ที่ต้องการเข้าไปเป็นพันธมิตรร่วมกับ ISIS

ประธานที่สำนักที่ปรึกษาประธานาธิบดี แห่งฟิลิปปินส์ Miriam Coronel-Ferrer กล่าวว่าการรักษา
 ความไว้วางใจจะเป็นโอกาสให้กับบังซาโมโร ซึ่งรัฐบาลสมัยหน้าจะต้องรักษาเจตจำนงทางการเมืองเอาไว้
 เธอกล่าวอีกว่าแม้ OPAPP ได้ดำเนินงานมาเป็นระยะเวลากว่า 6 ปี แต่ก็ยังมีสิ่งอื่นๆ ที่ต้องทำอีกมาก และเรา
 มาถึงจุดที่เราได้ทำมันแล้ว เธอยังกล่าวอีกว่า สำหรับการเลือกตั้งประธานาธิบดีคนใหม่ ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งอาจ
 พิจารณาผู้สมัครที่สามารถสร้างผลกระทบต่อกระบวนการสันติภาพที่กำลังดำเนินหน้าอยู่ในขณะนี้ ไม่เพียงแต่
 การเจรจาสันติภาพที่เกิดขึ้นกับ MILF เท่านั้น แต่จะต้องดำเนินการกับพรรคคอมมิวนิสต์ต่างๆ ได้แก่
 Communist Party of the Philippines /New People's Army/National Democratic Front (CPP/NPA/NDF)
 ส่วนเลขานุการ OPAPP Teresita Quintos Deles กล่าวว่า สำหรับภารกิจของประธานาธิบดีสมัยหน้า มี
 กระบวนการสันติภาพหลักสองกระบวนการที่ผู้สมัครประธานาธิบดีจะต้องดำเนินการ รวมทั้งความก้าวหน้า
 หลักสามอย่างจะต้องพิจารณาในช่วงของการบริหารงานของประธานาธิบดีคนต่อไป อีกทั้งยังมีข้อตกลง
 ระหว่างรัฐบาลฟิลิปปินส์กับกลุ่มกองกำลังติดอาวุธอื่นๆ เช่น CBA-CPLA, RPM-P/RPA/ABB ที่จะนำไป
 ปฏิบัติใช้จริงในหลายพื้นที่

สำหรับการเมืองในการเมืองของฟิลิปปินส์ มีนักวิเคราะห์ตั้งข้อสังเกตว่า การเลือกตั้งนั้นในทุกครั้ง
 นำมาสู่การเริ่มต้นในการทำสิ่งใหม่ๆ เพื่อสร้างผลงานที่เป็นมรดกของตัวเอง ประธานาธิบดีแต่ละคนจึงมัก
 นำตัวเองออกมาให้ห่างไกลจากการเมืองในแต่ละการบริหารงานของแต่ละรัฐบาล โดยเฉพาะในนโยบายที่
 ประเด็นที่ถกเถียงกันอย่างมาก ทำให้ค่อนข้างเกิดความน่ากังวลต่อเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำประเทศ ว่า

จะกระทบต่อกระบวนการสันติภาพมินดาเนาที่กำลังเดินหน้าไปอย่างไร ซึ่งเสียงโหวตจากมินดาเนานั้นเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะว่าเป็นแหล่งที่เรียกได้ว่าเป็นผลประโยชน์ของภาคส่วนเอกชน ในภูมิภาค และมีแง่มุมในเรื่องของการพัฒนา ใครที่สามารถสร้างความมั่นใจได้ว่ากระบวนการสันติภาพจะเดินหน้าต่อหน้าต่อไปนั้นจะได้รับการสนับสนุน

หากมองในแง่ของกระบวนการสันติภาพมินดาเนา จะเห็นได้ว่า ผู้สมัครของประธานาธิบดีทั้ง 5 คน ได้แก่ Jejomar Binay รองประธานาธิบดีคนปัจจุบัน Grace Poe สมาชิกวุฒิสภา Miriam Defensor-Santiago อดีตวุฒิสมาชิก Mar Roxas นักการเมืองและหลานของอดีตประธานาธิบดี Manuel Roxas และนายกเทศมนตรีเมือง Davao, Rodrigo Duterte จากผู้สมัครทั้งหมด มีเพียง Roxas ที่ถูกนำเสนอโดยพรรคของประธานาธิบดีอากินโน เขาได้ประกาศต่อสาธารณะว่าจะยังคงสานต่อในเรื่องแผนปฏิบัติการต่างๆ ของระบบบริหารงานเดิมในกระบวนการสันติภาพ

ส่วน Poe ประกาศว่า จะพยายามขยายการพูดคุยกับภาคส่วนอื่นๆ ในมินดาเนาให้มากขึ้น เพราะเธอสนับสนุน ร่างกฎหมายบังซาโมโรฉบับเดิม ขณะที่ Binay นั้น สนับสนุนร่างกฎหมายบังซาโมโรฉบับปรับปรุงแก้ไข ส่วน Defensor-Santiago เคยวิจารณ์เนื้อหาของกฎหมายบังซาโมโรฉบับเดิมที่กระทบต่อรัฐธรรมนูญของประเทศ และเธอก็สนับสนุนร่างฉบับแก้ไขแล้วมากกว่า

Duterte ผู้สมัครคนเดียวจากมินดาเนาที่สนับสนุนร่างกฎหมายบังซาโมโรฉบับดั้งเดิมและมีความมุ่งมั่นที่จะนำข้อตกลง CAB นั้นไปปฏิบัติให้ได้ เขายังกล่าวกับผู้นำ MILF ว่าจะมีการระบุ BBL ไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน หากได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดี และถึงขั้นที่จะเปลี่ยนระบอบการปกครองของประเทศเป็นระบอบสหพันธรัฐ แทนที่สาธารณรัฐ

อย่างไรก็ตามนักวิเคราะห์ห้มองว่าการรณรงค์เสียงเลือกตั้งก็ไม่สามารถที่จะเป็นตัวการันตีได้ว่า คำสัญญาของผู้สมัครนั้น จะทำตามเช่นตามทีนโยบายที่ได้หาเสียงไป เพราะในอดีตผู้นำมักไม่ค่อยมีความจงรักภักดีกับนโยบายหรืออุดมการณ์ของตัวเอง และมักเปลี่ยนพรรค ซึ่งเป็นไปตามความต้องการทางการเมืองหรือในเรื่องของความรู้สึกของสาธารณะชน

ไม่ว่าใครจะได้ขึ้นมาเป็นประธานาธิบดี ข้อตกลงสันติภาพตั้งในปี 2014 นั้นยังมีผลและ เป็นภาระหน้าที่ที่ประธานาธิบดีคนต่อไปที่ต้องสานต่อ ซึ่งหมายความว่า รัฐบาลในสมัยหน้าจะต้องค้นหาทางในการที่จะนำไปใช้ ขณะเดียวกันร่างกฎหมายมินดาเนาฉบับล่าสุด จะต้องเป็นที่ยอมรับต่อประชาชนของมินดาเนา และจะไม่นำผู้คนให้กลับมาเป็นศัตรูกันอีกเนื่องด้วยความล่าช้าพวกเขากลับกลับไปสู่การเป็นศัตรู

กัน จากโพลสำรวจความคิดเห็น Pulse Asia เมื่อต้นเดือนมีนาคมที่ผ่านมา แบ่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเป็น 4 ภูมิภาค ได้แก่ National Capital Region (NCR), Metro Manila ผู้มีสิทธิ 6.253 ล้านคน Balance of Luzon เกาะที่ใหญ่ที่สุดของฟิลิปปินส์ ผู้มีสิทธิ 21 ล้าน สาม Visayas ผู้มีสิทธิ 11.315 ล้านคน และ Mindanao ผู้มีสิทธิ 12.627 ล้านคน รวมผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 80 เปอร์เซ็นต์

หากคิดตามภูมิภาค ใน เมโทรมะนิลา Poe มีคะแนนนำ 30% ตามมาด้วย Duterte 29% Binay 23% และ Roxas คิดเป็น 9% ที่ Balance of Luzon Poe ชนะกว่า 34% Binay 26% และ Duterte 16% ตามมาด้วย Roxas 15% ส่วนที่ Visayas Roxas นั้นมีคะแนนนำที่ 36% Binay 21 % Poe 20% และ Duterte 18% ในมินดาเนา Duterte นั้นนำเป็นอันดับหนึ่งด้วยคะแนนกว่า 46 % Roxas เป็นที่ 2 กว่า 20% เปอร์เซ็นต์ ขณะที่ Poe และ Binay มีคะแนนสูสีกัน 15% และ 14% ตามลำดับ

โดยสรุปแล้ว Poe สามารถที่จะได้ตำแหน่งประธานาธิบดี ด้วยคะแนน 11.396 ล้านคะแนน ส่วน Duterte นั้นตามมา ที่ 10.809 ล้านคะแนน ซึ่งอาจพลิกผันให้เขาเป็นฝ่ายชนะได้เช่นกัน หาก Duterte ชนะคะแนนทั้งในลูซอนและหากมินดาเนาโหวตให้เขา ภูมิภาคทางตอนใต้จะได้ประธานาธิบดีเป็นคนแรกของฟิลิปปินส์

อ้างอิง

OPAPP. Consider the peace process when voting on election day — Peace Adviser [Online]. 2016.

Available from: <http://www.opapp.gov.ph/news/consider-peace-process-when-voting-election-day-%E2%80%94-peace-adviser>

Pauleen Gorospe. What the Philippines 2016 Elections Mean for the Mindanao Peace Process [Online].

2016. Available from: <http://nottspolitics.org/2016/02/17/what-the-philippines-2016-elections-mean-for-the-mindanao-peace-process/>

PhilStar Globe. Duterte meets with MILF, vows to push for BBL [Online]. 2016. Available from:

<http://www.philstar.com/headlines/2016/02/27/1557360/duterte-meets-milf-vows-push-bbl>

Southeast Asia Globe. Philippines' peace process could fall apart after elections [Online]. 2016.

Available from: <http://sea-globe.com/philippines-peace-deal-mindanao-milf-aquino-coronel-ferrer-murah-ebrahim/>

Tony Lopez. Mindanao could elect the next president [Online]. 2016. Available from:

<http://thestandard.com.ph/opinion/columns/virtual-reality-by-tony-lopez/202669/mindanao-could-elect-the-next-president.html>

ฟิลิปปินส์ลงนามสันติภาพมินดาเนา จบความขัดแย้งยาวนาน 40 ปี

โดย โรงเรียนนักข่าวชายแดนใต้

ที่มา <http://www.deepsouthwatch.org/dsj/3632>

รัฐบาลฟิลิปปินส์และกลุ่มแบ่งแยกดินแดนมุสลิมที่ใหญ่ที่สุดในฟิลิปปินส์ได้ลงนามในข้อตกลงสันติภาพแล้ววันนี้ที่ทำเนียบประธานาธิบดี ข้อตกลงดังกล่าวได้ร่างขึ้นตอนการดำเนินงานที่จะยุติความขัดแย้งในเกาะมินดาเนาภายในปี 2559 หลังการสู้รบระหว่างทั้งสองฝ่ายดำเนินมากว่า 40 ปี

แผนที่แสดงให้เห็นเขตปกครองพิเศษเดิมในเกาะมินดาเนา ทางตอนใต้ของฟิลิปปินส์ซึ่งแทนด้วยพื้นที่สีเขียวโดยจุดสีแดง คือเขตที่มีการลงคะแนนเสียงในปี 2544 ว่าต้องการรวมเข้าไปในเขตปกครองพิเศษของมุสลิมมินดาเนาด้วย ที่มาภาพ: เว็บไซต์ The Philippines Inquirer

เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2555 รัฐบาลฟิลิปปินส์และกลุ่มปลดปล่อยมุสลิมโมโร ซึ่งเป็นกลุ่มต่อสู้เพื่อการแบ่งแยกดินแดนที่ใหญ่ที่สุดในฟิลิปปินส์ได้ลงนามในข้อตกลงสันติภาพแล้ววันนี้ที่ทำเนียบประธานาธิบดี กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งข้อตกลงดังกล่าวได้ร่างขึ้นตอนการดำเนินงานที่จะยุติความขัดแย้งในเกาะมินดาเนาภายในปี 2559 หลังการสู้รบระหว่างทั้งสองฝ่ายดำเนินมากว่า 40 ปี

หัวหน้าการเจรจาจากทั้งสองฝ่ายได้ลงนามในกรอบข้อตกลงสันติภาพในวันนี้ ณ ทำเนียบประธานาธิบดี ซึ่งมีการถ่ายทอดทางโทรทัศน์ระดับชาติด้วย โดยมี ประธานาธิบดีฟิลิปปินส์เบนญโน อากีโน, หัวหน้าขบวนการปลดปล่อยอิสลามโมโร มูราด อิบราฮิม และนายกรัฐมนตรีมาเลเซียนาจิบ ราซัค ในฐานะผู้ไกล่เกลี่ย เข้าร่วมในพิธีลงนามดังกล่าว

กรอบข้อตกลงดังกล่าว กำหนดให้มีเขตปกครองตนเองใหม่ที่ชื่อว่า "บังซาโมโร" ซึ่งแปลว่า "ชาติมุสลิม" ที่เกาะมินดาเนา ทางตอนใต้ของฟิลิปปินส์ภายในปี 2559

องค์การสหประชาชาติ สหรัฐอเมริกา และประเทศอื่นๆ ได้แสดงความยินดีต่อการลงนามในข้อตกลงดังกล่าว ซึ่งบรรลุหลังการเจรจาระหว่างขบวนการปลดปล่อยอิสลามโมโรและรัฐบาลฟิลิปปินส์ ดำเนินมากว่า 15 ปี

อย่างไรก็ตาม ทางหัวหน้าของขบวนการปลดปล่อยอิสลามโมโร เช่นเดียวกับผู้สังเกตการณ์อิสระ และรัฐบาลต่างประเทศ ได้กล่าวด้วยความระมัดระวังว่า เส้นทางไปสู่สันติภาพยังมีอุปสรรคที่ยังขวางกั้น และการลงนามในวันจันทร์ไม่ได้การันตีว่าความขัดแย้งจะยุติลง

"เรารู้สึกเป็นเกียรติอย่างมากที่ได้รับการต้อนรับในกรุงมะนิลา แต่ข้าพเจ้าต้องย้ำว่า นี่เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการเดินทางไปสู่สันติภาพเท่านั้น" กาซิล จาฟาร์ รองหัวหน้าฝ่ายการเมืองของอิบราฮิม ให้สัมภาษณ์กับสำนักข่าวเอเอฟพี

การต่อสู้เพื่อเอกราช

กลุ่มขบวนการปลดปล่อยอิสลามโมโรได้ต่อสู้เพื่อเอกราช และอำนาจในการปกครองตนเองมาตั้งแต่ทศวรรษ 2510 ในเกาะมินดาเนา ซึ่งพวกเขามองว่าเป็นมาตุภูมิของตน ตั้งแต่ก่อนที่ชาวสเปนที่เผยแพร่ศาสนาคริสต์จะเข้ามายึดครองประเทศให้เป็นอาณานิคมเมื่อราว 500 ปีที่แล้ว

ในปัจจุบัน ชาวมุสลิม 4-9 ล้านคน นับว่าเป็นชนกลุ่มน้อยในมินดาเนา หลังจากที่ประชาชนกรชาวแคทอลิกอพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่มากขึ้น แต่พวกเขาก็ยังถือว่าเป็นประชากรส่วนใหญ่ในบางพื้นที่ โดยในเขตการปกครองที่จะมีขึ้นใหม่ จะทำให้ชาวมุสลิมเป็นประชากรส่วนใหญ่ของพื้นที่นี้

ความขัดแย้งที่ดำเนินมาเป็นระยะเวลานาน ได้ทำให้มินดาเนา ซึ่งเป็นพื้นที่ 1 ใน 3 ของฟิลิปปินส์ และเต็มไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและพื้นที่เพาะปลูก ต้องตกอยู่ในความยากจนที่ยืดเยื้อยาวนาน และยังทำให้การครอบครองอาณัติที่ไม่มีการจดทะเบียน และขุนศึกทางการเมืองที่ต่อสู้เพื่อแย่งชิงการถือครองที่ดินเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่กลุ่มแบ่งแยกดินแดนมุสลิม ก็สามารถยึดครองพื้นที่ที่กฎหมายไม่สามารถคุ้มครองได้ด้วย

มีการประมาณการกันว่า มีผู้เสียชีวิตจากความขัดแย้งดังกล่าวแล้วอย่างน้อย 150,000 คน โดยส่วนมากเสียชีวิตในการสู้รบที่เกิดขึ้นในทศวรรษที่ 2510 เมื่อเกิดการปะทะอย่างหนัก

ข้อตกลงหยุดยิงระหว่างขบวนการปลดปล่อยอิสลามโมโรและรัฐบาลฟิลิปปินส์ที่มีขึ้นในปี 2546 ได้ทำให้เกิดสันติภาพมากขึ้น แต่ยังคงมีความรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นระยะๆ ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา

ขบวนการปลดปล่อยอิสลามโมโร เป็นกลุ่มต่อสู้เพื่อเอกราชที่ใหญ่ที่สุดที่ยังหลงเหลือในขณะนี้ หลังจากที่ขบวนการปลดปล่อยโมโรแห่งชาติ หรือ Moro National Liberation Front (MNLF) ได้ลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพกับรัฐบาลไปเมื่อปี 2539

สนธิสัญญาดังกล่าว ได้นำไปสู่การตั้งเขตปกครองตนเองในมินดาเนา ซึ่งต่อมา อาคีโนได้กล่าวถึงเมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมาว่า เป็น "การทดลองที่ผิดพลาด" เนื่องจากการคอร์รัปชันที่สูงและความยากจนที่เลวร้ายลง โดยเขตปกครองตนเองใหม่นี้ จะแทนที่เขตปกครองพิเศษอันเก่า

อุปสรรคต่อสันติภาพ

การโจมตีโดยขบวนการปลดปล่อยโมโรแห่งชาติ หรือกลุ่มอิสลามขนาดเล็กที่ยังต้องการเอกราช ถูกมองว่าเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการสร้างสันติภาพในอนาคต รวมถึงกลุ่มฝ่ายค้านจากนักการเมืองสายศาสนาคริสต์และผู้นำทางธุรกิจ นอกจากนี้ รัฐสภาแห่งชาติ ยังจำเป็นต้องผ่านกฎหมายว่าด้วยเขตปกครองตนเองด้วย

อย่างไรก็ตาม อาคีโน หนึ่งในประธานาธิบดีที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคนหนึ่งของฟิลิปปินส์ ได้ใช้ทุนทางการเมืองและความพยายามส่วนบุคคลอย่างมากในการยุติความรุนแรงดังกล่าว

ผู้เชี่ยวชาญมองว่า ประธานาธิบดีอาคีโนอาจจะสามารถโน้มน้าวประชากรส่วนมากที่เป็นชาวแคธอลิกให้มาสนับสนุนการปกครองตนเองของชาวมุสลิมได้ ซึ่งต่างจากสมัยของประธานาธิบดีอาร์โรโยที่ไม่ค่อยได้รับความนิยมมากนัก

ทั้งสองฝ่าย ได้กำหนดให้ปี 2559 เป็นเส้นตายของการดำเนินแผนการดังกล่าว เนื่องจากเป็นเวลาที่อาคีโนต้องลงจากตำแหน่งประธานาธิบดีตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

การเจรจาสันติภาพอย่างเป็นทางการ ได้เกิดขึ้นที่มาเลเชียเมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมา โดยอาคีโน ได้ประกาศว่าสามารถบรรลุ "กรอบข้อตกลง" หลังจากการเจรจาอย่างเข้มข้นเป็นเวลาหลายเดือนที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย

ที่มา : เว็บไซต์สำนักข่าวประชาไท (<http://www.prachatai.com/journal/2012/10/43172>) ซึ่งแปลและเรียบเรียงจาก Philippines signs truce with Muslim rebels (<http://www.aljazeera.com/video/asia-pacific/2012/10/2012101524117145978.html>)

OIC เรียกร้อง 2 แนวร่วมปลดปล่อยโมโร ร่วมมือกันเพื่อสันติภาพในมินดาเนา

แปลโดย ชีรเมธีศวร เหลืองอุบล จากโครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน

ที่มา <http://www.deepsouthwatch.org/dsj/8523>

องค์การความร่วมมืออิสลามเรียกร้องให้แนวร่วมปลดปล่อยอิสลามโมโร (MILF) และกลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติโมโร (MNLF) ในฟิลิปปินส์ ร่วมมือกันเพื่อสันติภาพที่ครอบคลุมในมินดาเนา

เว็บไซต์ <http://www.luwaran.com/> ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่เกาะติดกระบวนการสันติภาพมินดาเนา ประเทศฟิลิปปินส์ รายงานเมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2559 ที่ผ่านมาว่า 57 ประเทศสมาชิกองค์การความร่วมมืออิสลามหรือ โอไอซี (OIC) เรียกร้องให้ผู้นำของแนวร่วมปลดปล่อยอิสลามโมโร (Moro Islamic Liberation Front - MILF) และกลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติโมโร (Moro National Liberation Front- MNLF) ให้เสริมสร้างความร่วมมือและความสามัคคีผ่านเวทีร่วมมือการทำงานร่วมบังซาโมโร (Bangsamoro Coordination Forum –BCF) เพื่อสันติภาพที่ครอบคลุมในมินดาเนา

องค์การความร่วมมืออิสลามซึ่งเป็นองค์กรระหว่างรัฐบาลที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับสองรองจากองค์การสหประชาชาติ ได้เสนอชื่อเรียกร้องดังกล่าวในที่ประชุมสุดยอดอิสลาม (Islamic Summit Conference) ครั้งที่ 13 ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงอิสตันบูล สาธารณรัฐตุรกี ระหว่างวันที่ 14-15 เมษายน 2559 โดยมีผู้นำรัฐบาลจากประเทศสมาชิกเข้าร่วมประชุมเพื่อหารือในประเด็นต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อชาวมุสลิมทั่วโลกพร้อมเสนอแนวทางแก้ไขปัญห

ในแถลงการณ์ซึ่งเผยแพร่ในตอนท้ายของการประชุม มีใจความว่า “ที่ประชุมเรียกร้องให้ผู้นำของทั้งแนวร่วมปลดปล่อยอิสลามโมโร (Moro Islamic Liberation Front - MILF) และกลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติโมโร (Moro National Liberation Front- MNLF) เสริมสร้างความเข้มแข็งในการประสานงานและความร่วมมือผ่านเวทีร่วมมือการทำงานร่วมบังซาโมโร หรือ BCF อีกทั้งขอให้ทำงานร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อความใกล้ชิดยิ่งขึ้น ส่งเสริมความร่วมมือและความสามัคคีกับภาคส่วนเหล่านั้นเพื่อรักษาการต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันอย่างสันติ เพื่อรับประกันว่าสันติภาพที่ครอบคลุมจะเกิดขึ้นในทางตอนใต้ของฟิลิปปินส์ได้”

โดยในแถลงการณ์ระบุว่า “ที่ประชุมเรียกร้องให้เลขาธิการเดินหน้าความพยายามเพื่อหาความตกลงร่วมระหว่างกลุ่มต่างๆ ที่ลงนามในข้อตกลงบังซาโมโรฉบับครอบคลุม (Comprehensive Agreement of Bangsamoro – CAB) และข้อตกลงระหว่างรัฐบาลสาธารณรัฐฟิลิปปินส์กับแนวร่วมกลุ่มปลดปล่อยแห่งชาติโมโร เมื่อปี 1996 เพื่อพัฒนากรอบรับรองความคืบหน้าของข้อตกลงเหล่านี้ และการปฏิบัติตามข้อตกลงบังซาโมโรฉบับครอบคลุมอย่างจริงจัง ด้วยเป้าหมายที่จะบูรณาการความคืบหน้าที่เกิดขึ้นในข้อตกลงสันติภาพเหล่านี้ไปสู่กฎหมายฉบับใหม่”

องค์การเพื่อความร่วมมืออิสลามได้จัดให้มีการเจรจาสันติภาพระหว่างรัฐบาลฟิลิปปินส์และกลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติโมโร ซึ่งนำไปสู่ข้อตกลงสันติภาพปี 1976 และข้อตกลงสันติภาพฉบับสมบูรณ์ปี 1996

กลุ่มแนวร่วมอิสลามปลดปล่อยแห่งชาติโมโรได้เข้าร่วมในการเจรจาต่อรองสันติภาพกับรัฐบาลในปี 1997 ต่อมาเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2014 ทั้งสองกลุ่มลงนามในข้อตกลงบังซาโมโรฯ ด้วยหวังจะนำสันติภาพที่ยั่งยืนมาสู่ภาคใต้ของฟิลิปปินส์

ข้อตกลงบังซาโมโรฯ ให้อำนาจในการออกกฎหมายพื้นฐานบังซาโมโรโดยรัฐสภาฟิลิปปินส์ ซึ่งจะเปิดทางไปสู่การสถาปนากลุ่มทางการเมืองจัดการตนเองบังซาโมโร

ในเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา ร่างกฎหมายไม่ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาฟิลิปปินส์ ทำให้กลุ่มแนวร่วมฯ และประชาชนชาวบังซาโมโรผิดหวังอย่างมาก ซึ่งในแถลงการณ์ฉบับดังกล่าวยังระบุด้วยว่า องค์การความร่วมมืออิสลามมีความผิดหวังต่อการที่ร่างกฎหมายบังซาโมโรไม่ผ่านความเห็นชอบจากสภาฯ เช่นกัน

ที่มา : <http://www.luwaran.com/home/index.php/news/76-international/686-oic-urges-milf-mnlf-to-strengthen-unity-for-comprehensive-peace-in-mindanao>

รายงานพิเศษ : การพบกันเป็นการส่วนตัว การพูดคุยสันติภาพ(มินดาเนา)ระหว่างคูเตอร์เตกับมูราด

แปลโดย ชีรเมธีศวร เหลืองอุบล โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน

ที่มา <http://www.deepsouthwatch.org/dsj/8989>

เมืองดาเวา (มินดานิวส์/18 มิถุนายน 2559) โรดริโก คูเตอร์เต ประธานาธิบดีของฟิลิปปินส์ที่มาจากการเลือกตั้งล่าสุด ได้เข้าพบกับผู้นำของกลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติโมโร (MNLF) และกลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยอิสลามโมโร (MILF) เมื่อคืนวันที่ 17 มิถุนายน เพื่อพูดคุยในประเด็นสันติภาพระหว่างวาระการบริหารของคูเตอร์เต

ขณะเดียวกันก็ยังประชุมเป็นส่วนตัวกับประธานของแนวร่วมปลดปล่อยอิสลามโมโร อัล ฮัจ มูราด เอบราฮิม ภายหลังจากนั้น คูเตอร์เตเข้าพบกับคาตู อาบูล คายร์ อาลันโต แห่ง ลานา เดล เซอร์ ประธานฝ่าย MNLF และตัวแทนของฝ่าย MILF ซึ่งนำโดยมูราด ณ แจ็กกีส เรสโตคาเฟในโรงแรมเอลเน่า

“กลุ่มดังกล่าวยืนยันว่าจะสนับสนุนและร่วมมือกับรัฐบาลใหม่รวมทั้งจะเดินหน้ากระบวนการสันติภาพ” คริสโตเฟอร์ ลอว์เรนซ์ บอง โก ผู้ช่วยบริหารของคูเตอร์เตกล่าวกับผู้สื่อข่าวของมินดานิวส์

“จะเป็นการพบกันแบบส่วนตัวกับมูราด” โกกล่าว ซึ่งเขาจะรับหน้าที่เป็นผู้ช่วยพิเศษและหัวหน้าเจ้าหน้าที่ในด้านการจัดการของประธานาธิบดี

เขาระบุว่า หลังจากการประชุมกลุ่ม ก็มีการพูดคุยซึ่งใช้เวลาประมาณ 20 นาที

โก ซึ่งอยู่ในการประชุมกลุ่มด้วย ปฏิเสธที่จะให้รายละเอียด เช่นเดียวกับมูราดที่ไม่อนุญาตให้สัมภาษณ์เพื่อสอบถามความเห็น แต่แหล่งข่าวของมินดานิวส์ระบุว่า ผู้แทนคนอื่นๆ ออกจากห้องประชุมเพื่อให้ผู้นำทั้งสองฝ่ายหารือกันก่อนกลับมาปิดการประชุมร่วมกันอย่างเป็นทางการ

การประชุมครั้งนี้เป็นการพบกันครั้งแรกระหว่างมูราด ในวัย 67 ปีกับคูเตอร์เต ในวัย 71 ปี ซึ่งคูเตอร์เตเองก็เคยเข้าเยี่ยมค่ายคาราปานันของแนวร่วมปลดปล่อยอิสลามโมโรหรือ MILF ที่ซุลตาน กุแดรัต เมืองมากูอินดาเนา เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ระหว่างการเดินทางไปหาเสียงในเมืองโคตาบาโต ในขณะที่มูราดอยู่ต่างประเทศ คูเตอร์เตได้รับการต้อนรับโดยกาซาลี จาฟาร์ รองประธานคนที่หนึ่งของกลุ่ม และสมาชิก

คณะกรรมการส่วนกลางคนอื่นๆ แม้ว่าจะมีความพยายามในการพบกันเป็นการส่วนตัวอีกสองครั้งก่อนการเลือกตั้งซึ่งไม่เกิดผล

แหล่งข่าวระบุว่า การพูดคุยระหว่างทั้งสองนั้น “ผ่านไปได้อย่างสวยงาม และ เป็นประโยชน์มาก” แต่ปฏิเสธที่จะให้รายละเอียดเพิ่มเติม

ชะตากรรมของกฎหมายพื้นฐานบังซาโมโร (BBL) ถูกยกขึ้นมาเช่นที่คาดไว้และแหล่งข่าวระบุว่า จะการพูดคุยเป็นไปในเชิงบวกมาก

การประชุมสมัชชาที่ 16 ภายใต้การบริหารของอากิโนไม่สามารถผ่านกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งจะเปิดทางไปสู่การจัดตั้ง ‘บังซาโมโร’ ที่เป็นเขตการปกครองตนเองทางการเมืองแห่งใหม่ซึ่งจะมาแทนภูมิภาคจัดการตนเองในเขตมุสลิมมินดาเนา (the Autonomous Region in Muslim Mindanao หรือ เออาร์เอ็มเอ็ม)

การผ่านกฎหมายพื้นฐานบังซาโมโรเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการสันติภาพเนื่องจากเกี่ยวข้องกับการปลดอาวุธและกำลังพลของ MILF เช่นเดียวกับการค่อยๆ ถอนกำลังทหารออกจากพื้นที่ซึ่งเคยมีความขัดแย้งมาก่อนในระหว่างการกลับคืนสู่ภาวะปกติ

ก่อนหน้านี้ ปันเตลีโอ อัสอาเรซ จูเนียร์ ผู้แทนจากจังหวัดดาเวา เดล นอร์เต ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากคูเตอร์เตให้เป็นโฆษกรัฐสภา กล่าวกับผู้สื่อข่าวในมะนิลาว่า ‘ไม่ต้องการ’ กฎหมายพื้นฐานบังซาโมโรอีกแล้ว เนื่องจากจะมีแผนการพิจารณาปรับแก้รัฐธรรมนูญปี 1987 เพื่อเปลี่ยนไปสู่ระบอบสหพันธรัฐ

“แม่บท”

ในระหว่างการรณรงค์หาเสียง คูเตอร์เตกล่าวซ้ำเสมอว่าภายใต้การบริหารประเทศของเขาจะแก้ไขข้อผิดพลาดที่เป็นความอยุติธรรมทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นกับชาวโมโร

ในการเข้าเยี่ยมค่ายคาราปานันของกลุ่ม MILF เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ คูเตอร์เตกล่าวถึงแผนที่จะปรับแก้รัฐธรรมนูญเพื่อรองรับการเปลี่ยนจากระบอบประธานาธิบดีไปสู่ระบอบสหพันธรัฐ แต่“หากใช้เวลานานและหากจะลดความตึงเครียด ในรัฐบาลของผม ผมจะโน้มน้าวให้สภาผ่านกฎหมาย BBL แล้วทำให้เป็นแม่แบบสำหรับสหพันธรัฐ”

ที่ลานเมืองโคตาบาโต ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งประธานาธิบดีคนเดียวจากมินดาเนาขึ้นมาย้ำถึงความจำเป็นที่จะแก้ไขความไม่เป็นธรรมทางประวัติศาสตร์ที่กระทำกับชาวโมโรและให้คำมั่นที่จะ

ดำเนินการภายใต้การบริหารของเขา “เราพยายามไปสู่สหพันธรัฐนิยม บังชาโมโรอยู่บนแผนที่ในปัจจุบัน ขอให้เราอย่าได้ไปแตะต้องอีกแล้ว มาทำให้ (บังชาโมโร) เป็นตัวอย่างสำหรับที่อื่นๆ ผมจะเร่งขอให้สภาผ่านกฎหมายพื้นฐานบังชาโมโร”

เขากล่าวว่า เขาจะบอก นูร์ มิซูอารี ประธานผู้ก่อตั้ง MNLF ด้วยเช่นกันว่า “ขอให้ทำตามนั้นในมินดาเนาและทั่วทั้งฟิลิปปินส์” มิซูอารี ผู้ที่คูเตอร์เด้นับเป็นสหายนั้นเป็นผู้ก่อตั้ง MNLF ซึ่งร่วมลงนามในข้อตกลงสันติภาพฉบับสุดท้ายในปี 1996 และการนำข้อตกลงฉบับนี้ไปปฏิบัติตามก็ยังไม่สมบูรณ์แบบ

ในการตีเบาะระหว่างผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีครั้งสุดท้าย คูเตอร์เดกล่าวว่า “ไม่มีสิ่งใดสามารถลอบประโลมชาวโมโรได้ ถ้าคุณไม่ให้กฎหมายพื้นฐานบังชาโมโรแก่พวกเขา”

เมื่อถูกถามระหว่างการให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวที่ทำการของรัฐบาลหรือ ‘มาลากานัง’ แห่งภาคใต้ ซึ่งตั้งอยู่ในปานากัน เมื่อวันที่ 31 มีนาคม เพื่อขอความชัดเจนเกี่ยวกับคำมั่นสัญญาและแผนการของอัลวาเรซเกี่ยวกับกฎหมาย BBL คูเตอร์เดตอบว่า “ระบอบสหพันธรัฐจะรับรองเขตแดนที่คุณยืนอยู่ในตอนนี้ อัลวาเรซไม่ได้ตั้งใจที่จะรับรองกฎหมายนี้เพื่อกีดกันหรือแบ่งแยกส่วนอื่น ผมมีความยินดีที่จะปล่อยโครงร่างนับแต่นี้ไป เขตแดนของพวกเขาไม่มีปัญหาใด แต่เราต้องกำหนดในส่วนอื่นใหม่ด้วย ทุกฝ่ายต้องได้รับการปฏิบัติตามมาตรฐานเดียวกัน ว่ากันอย่างเต็มที่แล้ว คุณก็เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายที่ใหญ่ขึ้น และนี่แหละคือระบอบสหพันธรัฐ ดังนั้น ไม่ใช่ว่าจะเป็นกฎหมาย BBL จะโดดเด่นออกมา แต่เป็นส่วนหนึ่งของการตั้งสหพันธรัฐได้ ซึ่งนี่คือความหมายที่จริง ผมมั่นใจว่าน่าจะไม่มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากนี้”

ข้อตกลงฉบับสมบูรณ์ว่าด้วยบังชาโมโร (CAB) ซึ่งลงนามโดยรัฐบาลและกลุ่ม MILF เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2014 อนุญาตให้มีการผ่านกฎหมาย BBL เพื่อเปิดทางไปสู่การก่อตั้งบังชาโมโร

ในแถลงการณ์เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน มูราดกล่าวว่ากลุ่ม MILF ‘รักษาคูขันว่ากฎหมาย BBL ที่มาจากข้อตกลงฉบับสมบูรณ์นั้น จะต้องได้รับการรับรองให้เป็นกฎหมายโดยเร็ว ไม่ใช่เพียงเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติตามข้อตกลงเท่านั้น แต่เพื่อรับมือกับความโดดเด่นที่ไม่เหมือนใครของบังชาโมโร ที่ไม่พบได้ในสหพันธรัฐอื่นใดด้วย”

เขายังอ้างถึงแถลงการณ์ฉบับก่อนหน้าของคูเตอร์เดเกี่ยวกับการทำให้กฎหมาย BBL เป็นแม่แบบสำหรับสหพันธรัฐ

“พี่น้องพูดคุยกัน”

การพบปะระหว่างคูเตอร์เตกับกลุ่มดังกล่าวครอบคลุมหลายประเด็น อาทิ การบรรลุถึงสันติภาพภายใต้การบริหารของคูเตอร์เต กฎหมายพื้นฐานบังซามูโรหรือ BBL ความจำเป็นในการหาแนวทางที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของแนวร่วมโมโร การเปลี่ยนไปสู่ระบอบสหพันธรัฐ ยาเสพติด และการลักพาตัวเพื่อเรียกค่าไถ่

อาลันโต รองประธานในช่วงแรกหลังการก่อตั้งกลุ่ม MNLF ก่อนเข้ารับตำแหน่งประธานของแนวร่วมในปี 2014 กล่าวถึงการหารือกันครั้งนี้ว่า เป็นการพูดคุยของพี่น้อง (ระหว่างพี่ชายน้องชาย)

อาลันโตกล่าวกับสถานีโทรทัศน์เอบีเอส-ซีบีเอ็นว่า แนวร่วมโมโรทั้งสองได้แสดงการสนับสนุนของชาวโมโรต่อกูเตอร์เตว่าเขาเป็น “ลูกแท้ๆ ของมินดาเนาและพี่ชายที่ดีจากมินดาเนา” เขากล่าวว่าพวกเขาเห็นว่าชัยชนะในการเลือกตั้งของคูเตอร์เตเป็นการลงประชามติว่า ชาวฟิลิปปินส์ยินดีเปลี่ยนไปสู่ระบอบสหพันธรัฐซึ่งเหมาะกับรัฐบาลบังซามูโรเป็นอย่างดี

เมื่อถูกถามในรายการเอเอ็นซีว่าคูเตอร์เตได้กำหนดกรอบเวลาสำหรับการผ่านกฎหมาย BBL ไว้อย่างไร อาลันโตตอบว่า “จะมีการชี้แจงหลังจากเขาสาบานตนเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดี”

เขากล่าวว่าอาจจะมีการ “ข้อตกลงและจุดยืนฉบับสมบูรณ์ที่จะถูกนำเสนอโดยประชาคม โมโรผ่านผู้นำของกลุ่ม MILF ด้วยการสนับสนุนจากกลุ่ม MNLF ซึ่งจะส่งไปในเวลาที่เหมาะสม”

จีซูส ดูเรซา ที่ปรึกษาประธานาธิบดีว่าด้วยกระบวนการสันติภาพ ซึ่งไม่ได้อยู่ในการประชุมครั้งนี้ เพราะอยู่ระหว่างเดินทางกลับจากออสโล นอร์เวย์ หลังจากการหารืออย่างไม่เป็นทางการที่ประสบความสำเร็จกว่าสองวันกับแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติ กล่าวกับมินดานานิวส์ เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคมว่าเขาจะเข้าปรึกษาหารือกับหลายภาคส่วนเกี่ยวกับโรคแม่ทัพของสันติภาพในบังซามูโร

ครอบคลุม

“มันจะต้องครอบคลุมแนวร่วมโมโรทุกกลุ่ม” ดูเรซากล่าว ซึ่งหมายถึงกลุ่ม MILF และกลุ่ม MNLF

เขาระบุว่า เขามองในแง่ดีต่อผลลัพธ์ของการพูดคุยเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งจัดขึ้นโดยการอำนวยความสะดวกขององค์กรเพื่อความร่วมมืออิสลาม (OIC) ในปี 2010 ซึ่งนำไปสู่ข้อตกลงระหว่าง

ผู้นำของกลุ่มแนวร่วมทั้งสอง และนำมาซึ่งการก่อตั้งคณะทำงานประสานงานบังซาโมโร (Bangsamoro Coordination Foru-BCF)

เฉพาะแนวร่วม MNLF ภายใต้การนำของอาลัน โตเท่านั้นที่เข้าร่วมในการประชุมเมื่อวันศุกร์ที่ผ่านมา แต่ฝ่ายของมิซูอารี, มุซลิมิน เซมาและคนอื่นๆ ไม่ได้เข้าร่วม

โฆษกของมิซูอารีให้ข้อมูลกับมินดานิวส์เมื่อวันเสาร์ว่า ดูเตอร์เตจะเข้าพบกับมิซูอารีที่ซูลูในเวลาอันควร

เซมาระบุในวันเดียวกันว่า พวกเขารอให้องค์การเพื่อความร่วมมืออิสลามจัดการแต่ “เรากำลังพูดคุยกับกลุ่ม MILF เกี่ยวกับความคืบหน้าของบรรดาข้อตกลงที่มีการลงนามไว้กับรัฐบาลภายใต้กฎหมายจัดการตนเอง ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงทริโปลี 1976 และข้อตกลงสันติภาพฉบับสุดท้าย ปี 1996 โดยไม่ละเลยข้อตกลงฉบับสมบูรณ์ว่าด้วยบังซาโมโร (ของกลุ่ม MILF) เขาระบุว่า เขาหวังว่าประเด็นเหล่านี้จะถูกจัดการให้เรียบร้อยในการประชุมของคณะทำงานประสานงานบังซาโมโร (BCF) ครั้งหน้า

เซมาเคยเสนอไว้ก่อนหน้านี้เกี่ยวกับการเจรจาสี่ฝ่ายซึ่งประกอบไปด้วย รัฐบาล กลุ่ม MNLF กลุ่ม MILF และ OIC “ภายใต้บริบทปัจจุบันซึ่งประธานาธิบดีดูเตอร์เตเชื่อมั่นในระบอบสหพันธรัฐ การเจรจาสี่ฝ่ายนี้เหมาะสมอย่างมาก”

ที่มา : <http://www.mindanews.com/peace-process/2016/06/19/one-on-one-meeting-duterte-and-murad-talk-peace/>

บทเรียนกระบวนการสันติภาพ มองผ่านอาละเหต์และมินดาเนา

โดย รอสานี จีอนารา โรงเรียนนักข่าวชายแดนใต้ (DSJ)

ที่มา <http://www.deepsouthwatch.org/dsj/5077>

แม้ว่าขณะนี้หลายเสียงในพื้นที่ต่างออกมาแสดงความคิดเห็นว่าการเจรจาสันติภาพระหว่างบีอาร์เอ็นกับรัฐบาลเพื่อไทยนั้นได้ล้มเหลวแล้ว ด้วยเสถียรภาพทางการเมืองและสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ แต่ตัวแทนภาครัฐและอดีตตัวแทน GAM ของอาละเหต์ประเทศอินโดนีเซียรวมทั้งผู้ที่เคยอยู่ในคณะตัวกลางของมินดาเนาที่ต่างบอกว่า การเจรจานั้นต้องใช้เวลา การพูดคุยสันติภาพของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ถือเป็นการเริ่มต้น รัฐและประชาชนอย่าเพิ่งถอดใจ

เมื่อวันจันทร์ที่ 9 ธันวาคม 2556 ทางสถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา ร่วมกันศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้งจุฬาลงกรณ์ฯ ได้จัดประชุมรับฟังและทำความเข้าใจกระบวนการพูดคุยสันติภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีตัวแทนจากประเทศไทย คือ ศอ.บต. และ สมช. และต่างประเทศซึ่งเป็นตัวแทนจาก GAM อาละเหต์ ประเทศอินโดนีเซีย และตัวแทนคณะตัวกลางของมินดาเนาประเทศฟิลิปปินส์ มาร่วมแลกเปลี่ยน

ยืนยันนโยบายการพูดคุยต้องเดินต่อไป

ผศ. ปิยะ กิจถาวร รองเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้กล่าวอย่างมั่นใจว่า แม้ว่าจะขณะนี้จะมีการยุบสภา แต่กระบวนการเจรจาสันติภาพจะต้องดำเนินการต่อไป เพราะการพูดคุยสันติภาพได้เป็นนโยบายและมติของคณะรัฐมนตรีที่ได้เสนอและรับรองจากรัฐสภาเมื่อต้นปี 2556 ที่แล้ว โดยมีกรอบเวลาทำงานตั้งแต่ปี 2555 - 2557 โดยทางรัฐบาลมีการเปิดพื้นที่รับฟังความเห็นต่างด้วยสันติวิธี และลดเงื่อนไขของความขัดแย้งที่เป็นสาเหตุของความรุนแรงในทุกรูปแบบและทุกกลุ่ม

รูปแบบการเจรจาไม่มีรูปแบบสำเร็จรูปและต้องใช้เวลา

ในขณะที่ Former Major General Jaakko Oksanen, Crisis Management Initiative, Marti Ahtisaari Center ผู้ที่เคยอยู่ในคณะตัวกลาง กรณียาละเหต์ กล่าวว่ากระบวนการสันติภาพในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่าง

ขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ ดังนั้นไม่มีรูปแบบการเจรจาใดที่สามารถไปใช้ได้ แต่เราสามารถเรียนรู้เพื่อเลือกว่าส่วนไหนจะเหมาะสมกับพื้นที่ของตน และต้องใช้เวลาในการปรึกษาหารือ ที่สำคัญต้องมีการติดตามว่าข้อตกลงได้รับการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดหรือไม่ อย่างกรณีอาจะห์ ประธานาธิบดีอาดิซารี ยึดเป้าหมายหลักของการพูดคุย คือนึกถึงศักดิ์ศรีของประชาชนทุกคนไม่ใช่เพียงแค่คนในโต๊ะเจรจาท่านั้น

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งของ General Jakko การแถลงการณ์ภายหลังจากการเจรจานั้น ไม่ควรมีแถลงการณ์ถึงรายละเอียดในการพูดคุย แต่รายงานเพียงบรรยากาศของการพูดคุยเท่านั้น เช่น การพูดคุยเป็นไปอย่างราบรื่น เพราะคณะพูดคุยทั้งสองฝ่ายจำเป็นต้องรักษาน้ำใจของมวลชนทุกฝ่ายเพื่อให้ทุกคนพอใจกับการเจรจา และข้อตกลงใดๆ ก็ต้องมีการติดตามให้ทั้งสองฝ่ายปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

นอกจากนี้ General Jakko มองว่า คู่เจรจาทั้งสองฝ่ายต้องมีเจตจำนงร่วมกันว่าทางออกคือ การคุยกัน และหวังเพื่อให้ประชาชนไม่อยู่ท่ามกลางความขัดแย้งอีกต่อไป และต้องสร้างความไว้วางใจกันและกัน

ต้องเริ่มที่การสร้างความเข้าใจปัญหาที่แท้จริง

ด้าน Mr.Muhammad Nur Djuli, จากGAM อาจะห์ประเทศอินโดนีเซีย มองว่า การเจรจาที่ดีต้องเริ่มที่การสร้างความเข้าใจปัญหาที่แท้จริง อย่างกรณีความขัดแย้งในอาจะห์ บุคคลที่สามมักมองว่าเป็นเรื่องเชื้อชาติ มีปัญหาทางเศรษฐกิจ ต้องการปฏิวัติ ต้องการการแบ่งแยกดินแดน แต่แท้จริงแล้วประเด็นสำคัญคืออำนาจอธิปไตย

Muhammad Nur ได้ย้ำเตือนว่า หากได้มีโอกาสสังเกตสภาพเมืองอาจะห์ขณะนี้ก็จะเริ่มมีการพัฒนาไปในทางที่ถูกต้องโดยเริ่มมีร้านค้าที่มีสินค้าถูกลง จากประเทศจีน รถรามากขึ้น แต่ถ้าพิจารณาให้ลึกขึ้น สันติภาพที่แท้จริงยังไม่เกิดขึ้น เพราะหลังจากเซ็นสัญญาสันติภาพแล้วคนที่เคยเป็นกองกำลังติดอาวุธหลายคนต้องตกงาน เหลือจากความรุนแรงก็ไม่ได้รับการเยียวยาและไม่ได้รับความเป็นธรรม เด็กกำพร้าจำนวนเป็นแสนคนยังไม่มีคนดูแล ที่น่าสนใจคือ การเซ็นสัญญาเอ็มโอยูสันติภาพที่ผ่านมาแปดปีแล้วนั้นยังไม่ได้รับการปฏิบัติแต่อย่างใด

คำถามคือ เหตุใดขณะนี้ GAM จึงต้องเซ็นสัญญาสันติภาพ คำตอบคือตอนนั้นทุกคนเบื่อสงครามเหลือเกิน หรือสันติภาพได้มาเมื่อคนจี้เกียจทำสงครามแล้วหรือ หรือว่าหลักฐานว่าการเกิดสันติภาพนั้นเป็นสิ่งสำคัญกว่าเพื่อให้สันติภาพยืนยงต่อไป ซึ่งเขาย้ำว่าเราจำเป็นต้องตั้งคำถามสิ่งเหล่านี้

สิ่งสำคัญคือตั้งคำถามให้ถูกต้อง จึงจะแก้ปัญหาได้ถูกจุด

ด้าน Prof. Abhoud Syed Ab Ghafer Tengku Mohamed ผู้ที่เคยอยู่ในคณะตุลาการ กรณีมินดาเนา ได้กล่าวว่า สำหรับการพูดคุยสันติภาพของประเทศไทยถือว่าการเริ่มต้นพูดคุยคั่งนั้นก็อย่าเพิ่งถอดใจ เขาย้ำว่า สำหรับเขานั้นมองว่า การเจรจาเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาที่ใช้อาวุธ เพราะกรณีมินดาเนาเองก็ตระหนักดีว่า การใช้อาวุธนั้นไม่สามารถแก้ปัญหาได้เพราะยิ่งใช้อาวุธก็ยิ่งเกิดความรุนแรง และไม่มีทางออก เนื่องจากกองกำลังของมินดาเนาไม่สามารถเอาชนะกองกำลังของรัฐบาลฟิลิปปินส์ได้

ทั้งนี้ Syed Lingga ได้ระบุความคืบหน้าของการพูดคุยเจรจาของมินดาเนาโดยมีมาเลเซียเป็นตัวกลางว่า เมื่อคืนที่ผ่านมา (วันที่ 10 ธันวาคม 2556) ได้เซ็นสัญญาลงนามภาคผนวกในการแบ่งอำนาจเสร็จสิ้นที่เมืองกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย

นอกจากนี้เขาได้ถอดประสบการณ์การเจรจาว่า เหตุใดการเจรจาต้องใช้เวลาขนาดนั้นเพราะที่ผ่านมาเราไม่ได้ตระหนักถึงบริบทของปัญหาอย่างชัดเจน อันดับแรกการเจรจาที่สำคัญคือต้องตั้งคำถามให้ถูกต้อง ก่อนถึงจะแก้ปัญหาได้ถูกจุด อย่างกรณีมินดาเนาที่วิเคราะห์ปัญหาผิดพลาดทำให้นักวิชาการ รัฐบาลและประชาชนหลงทางมาหลายปี

เช่นเมื่อต้นปี 1960 มีการใช้อำนาจของชนชั้นนำทำให้เกิดความขัดแย้งกับมุสลิม จึงมีวิเคราะห์ว่าประชาคมต้องมีส่วนร่วม ทำให้มีการจัดเสวนารวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อรวมคนให้เป็นกลุ่มเดียวกัน เพื่อให้คริสต์ศาสนิกชนกับมุสลิมมีความเข้าใจกัน ในขณะที่รัฐบาลต้องการผนวกรวมคนมุสลิมให้อยู่ในกระแสหลักคือคริสต์ศาสนิกชน ทั้งที่จริงแล้วไม่ใช่ทางออกที่ถูกต้องและไม่ใช่ว่าความต้องการของคนในพื้นที่ พอสิบปีให้หลัง ก็เพิ่งรู้ว่าบังซาโมโรต้องการอำนาจในการปกครองของตนเองไม่ใช่อื่นใด

ทั้งนี้หากเรามองว่าเป็นปัญหาระหว่างมุสลิมกับคริสต์ศาสนิกชนแล้วเราก็จะแก้ปัญหาไม่ถูกจุด คนสองกลุ่มก็จะต่อสู้กันอีก ดังนั้นกรณีมินดาเนาคอนส่วนใหญ่เป็นคริสต์ศาสนิกชน ทหารตำรวจเป็นคริสต์ศาสนิกชน แต่ในจำนวนนั้นก็มีบรรดาทหารที่เป็นมุสลิมอยู่ด้วย

เจรจาสันติภาพต้องแก้ปัญหาคความขัดแย้ง

ฉะนั้นการหาประเด็นหลักของปัญหาจะช่วยแก้ปัญหาก็ได้รวดเร็วขึ้น และการเจรจาที่ดีต้องตั้งจุดประสงค์ของการเจรจาสันติภาพว่าเป็นไปเพื่อแก้ไขความขัดแย้งหรืออย่างไร มิเช่นนั้นนี้อาจแก้ปัญหาก็

แท้จริงได้แต่เป็นเพียงแค่ช่วงเวลาเท่านั้น เพราะรากเหง้าของปัญหายังคงอยู่ เมื่อรู้ปัญหาแล้วก็ต้องระบุตัวแสดงของขว้อานาจที่อยู่เบื้องหลังต่างๆ และออกมาพูดคุยเจรจาแบบประนีประนอม

เนื่องจากความต้องการของทั้งสองฝ่ายที่ขัดแย้งกันอยู่คือ รัฐบาลต้องการให้ทุกอย่างเป็นไปได้ตามปกติเหมือนเดิม ส่วนคนบังซาโมโรต้องการแยกดินแดนออกมา ขณะนั้นกรอบของบังซาโมโร ได้ลงนาม ว่าจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงไม่ใช่ให้เหมือนเดิม

ฉะนั้นการเจรจากับคู่ขัดแย้งที่ไม่สมมาตรหรือไม่สมดุลนี้ต้องปรับให้อำนาจสมดุลกัน รัฐบาลต้องยอมรับอัตลักษณ์ของคนบังซาโมโร และสร้างหลักประกันว่า คนบังซาโมโรสามารถปกครองตนเองได้ในทางกลับกันคนบังซาโมโรต้องยอมรับว่ามีคนฟิลิปปินส์อยู่ในมินดาเนาด้วย และต้องยอมรับว่าเป็นดินแดนของฟิลิปปินส์อยู่ สำหรับโครงสร้างของการเจรจานั้นต้องมีคนกลางเพื่อ อย่างมินดาเนาคือ ประเทศมาเลเซีย และกลุ่มเอ็นจีโอระหว่างประเทศเพื่อติดตามการเจรจาให้เกิดผลและไม่เกิดการละเมิด ซึ่งก็เป็นผลทำให้ความรุนแรงลดลง

สิ่งสำคัญเราต้องไม่กลัวเรื่องการพัฒนาอย่างมินดาเนาก็มียุทธการที่ให้ประชาชนมีอาหารกินอย่างเพียงพอ เอาชนะความกลัวที่เราอาจจะไม่รู้ว่าจะอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต หรือ รู้กลัวว่ารัฐไม่ยอมคุยกับกองกำลังเพราะเกรงว่าจะอีกฝ่ายจะมีสถานะอื่น กองกำลังอาจกลัวรัฐบาลจะหลอก หรือว่าถูกบังคับ หรือล่อลวงให้มีการเซ็นที่ไม่เป็นธรรม เป็นต้น

การเจรจาที่ดี ต้องมีข้อตกลงที่ดี ข้อตกลงที่ต้องตอบใจทุกฝ่ายของประชาชนในพื้นที่และสิ่งที่ได้ต้องไม่ใช่ทางออกชั่วคราว แต่ต้องเป็นทางออกที่ยั่งยืนและที่ไม่มีความรุนแรง

‘ประชาสังคมที่เข้มแข็งมีส่วนสำคัญในการสร้างสันติภาพ’ บทเรียนจากพม่าและมินดาเนา

โดย อิมรอน ซาเหาะ

ที่มา <http://www.deepsouthwatch.org/dsj/6734>

สโมสรโรตารี จัดเวทีเรียนรู้กระบวนการสันติภาพ ทั้งชายแดนใต้/ปาตานี พม่าและมินดาเนา เพื่อบ่มบ่มมองต่อสันติภาพมีทั้งด้านบวก-ด้านลบ ดร.โนเบิร์ตซีบิจัยสู่ความสำเร็จและความสำคัญของฝ่ายที่สาม ด้านผอ.Non-Violence Peaceforce ยกตัวอย่างบทบาทภาคประชาสังคมและผู้นำศาสนาแก้ความขัดแย้งในพม่า ฝ่ายที่สามและบทบาทพลเรือนในการตรวจสอบหยุดยิงในมินดาเนา พร้อมย้ำภาคประชาสังคมต้องเข้มแข็งเพื่อให้สองฝ่ายยอมรับ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการลดการละเมิดข้อตกลงหยุดยิง

สโมสรโรตารีเซนต์พอล ภาค 5960 สหรัฐอเมริกา และ สโมสรโรตารีควนลัง-หาดใหญ่ ภาค 3330 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ “เรื่องการสันติภาพและมิตรไมตรีที่ยั่งยืนในประเทศไทย” (Peace Process : Building Sustainable Peace and Goodwill in Thailand) ครั้งที่ 1 วันเสาร์ที่ 10 มกราคม 2558 ที่ผ่านมา ณ คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.) วิทยาเขตปัตตานี โดยมีสมาชิกสโมสรโรตารี ผู้นำศาสนา นักวิชาการและภาคประชาสังคมเข้าร่วม

การประชุมเชิงปฏิบัติการดังกล่าว มีทั้งหมด 3 ครั้ง ระหว่าง โดยครั้งที่ 2 วันที่ 11 มกราคม 2558 ณ คณะเศรษฐศาสตร์ ม.อ.วิทยาเขตหาดใหญ่ และครั้งที่ 3 วันที่ 13 มกราคม 2558 ณ ศูนย์โรตารีประเทศไทย กรุงเทพมหานคร โดยร่วมกับ Nonviolent Peaceforce (NP) Peace Resource Center (PRC) และคณะวิทยาการสื่อสาร สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ (CSCD) และสถาบันสันติศึกษา ม.อ.

มุมมองต่อสันติภาพด้านบวก-ด้านลบ

การประชุมเริ่มด้วยกิจกรรมแสดงจุดยืนต่อกระบวนการสร้างสันติภาพ โดยให้ผู้เข้าร่วมเลือกยืนบนเส้นตรงกลางห้องประชุมที่สมมติว่า ด้านหนึ่งของกำแพงห้องคือด้านบวก และด้านตรงข้ามคือด้านลบ พบผู้

เข้าส่วนใหญ่เลือกขึ้นตั้งแต่ตรงจุดบวกสุดกำแพง ไปจนถึงลบกลางๆ แต่ไม่มีใครเลือกขึ้นตรงจุดลบสุดกำแพง

จากนั้นได้สุ่มเลือกถามบางคนที่ ทำไมถึงเลือกขึ้นตรงจุดนั้น โดยผู้เข้าร่วมบางคนที่เลือกขึ้นด้านลบให้เหตุผลว่า คนที่แสดงตัวในการสนับสนุนกระบวนการสันติภาพยังมีอยู่น้อย เพราะยังเจอแต่คนหน้าเดิมๆ ที่มาร่วมประชุมลักษณะนี้

ส่วนผู้เข้าร่วมที่เลือกขึ้นตรงกลาง แสดงความเห็น ว่า หากจะเปรียบเทียบกระบวนการสร้างสันติภาพเหมือนกับการเมืองไทย จะเห็นได้ว่าการเมืองไทยมีความพยายามใช้วิธีการต่างๆ เพื่อให้เกิดการปรองดอง แต่ก็ยังไม่สำเร็จเพราะมีเงื่อนไขอื่นๆ อีกมาก

ในขณะที่ผู้เข้าร่วมที่เลือกขึ้นด้านบวก กล่าวว่า เราเชื่อมั่นว่ากระบวนการสร้างสันติภาพจะเกิดขึ้นได้จริง หากพวกเราทุกคนศรัทธา

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ-ความสำคัญของฝ่ายที่สาม

หลังจากนั้นมีการบรรยายหัวข้อ “การเริ่มต้นใหม่ของกระบวนการสร้างสันติภาพ” โดยนางสาวรุ่งรวี เกลิมศรีภิญโญรัช นักวิจัยอิสระและ ดร.โนเบิร์ต โรเปอร์ส นักวิจัยอาวุโส สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ (CSCD) โดยนางสาวรุ่งรวีได้อธิบายปรากฏการณ์ที่ผ่านมา เพื่อปูพื้นฐานให้ผู้เข้าร่วมได้มีพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการสร้างสันติภาพอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น

นางสาวรุ่งรวีได้ตั้งข้อสังเกตบางประการต่อกระบวนการสร้างสันติภาพ เช่น การริเริ่มการพูดคุยสันติภาพอย่างเป็นทางการ นับว่าเป็นความก้าวหน้าทางนโยบายที่สำคัญอย่างยิ่ง และการที่ขบวนการ BRN ยินยอมที่จะพูดคุยสันติภาพภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญไทย แสดงให้เห็นถึงความต้องการที่จะประนีประนอมและแสวงหาทางออกร่วมกับรัฐไทย

“ที่สำคัญเมื่อคุณตีเหตุการณ์ในช่วงต้นเดือนรอมฎอนที่ผ่านมาทำให้เห็นว่า BRN สามารถควบคุมกองกำลังได้อย่างมีนัยสำคัญ เป็นต้น”

ในขณะที่ ดร.โนเบิร์ต โรเปอร์ส กล่าวถึงบทเรียนพื้นฐานจากการสร้างสันติภาพว่า ไม่มีความขัดแย้งใดที่ไม่มีทางออก แต่คำถามคือจะต้องมีเหยื่ออีกสักกี่ราย และทุกฝ่ายมักจะเชื่อว่าตัวเองถูก ดังนั้นฝ่าย

ที่สามจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการสันติภาพ ที่สำคัญยิ่งคือความขัดแย้งยืดเยื้อนานเพียงใด ก็จะทำให้ความขัดแย้งกลายเป็นเรื่อง(ระบบ)ที่ถาวรยิ่งขึ้น และความขัดแย้งที่รุนแรงเป็นอุปสรรคใหญ่ต่อการพัฒนา

ดร.โนเบิร์ต ยังกล่าวอีกว่า ความสำเร็จของกระบวนการสันติภาพจะต้องอาศัยผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และความกล้าหาญ และต้องมีการถ่วงน้ำหนักที่เข้มแข็งอย่างไม่ลดละ และสันติภาพจะเกิดขึ้นไม่ได้หากทั้งสองฝ่ายไม่ยอมประนีประนอม“สุดท้าย ในการสร้างสันติภาพจะต้องทำทั้งใน “เชิงลบ” (negative peace) คือ การลดความรุนแรงและใน “เชิงบวก” (positive peace) คือ การจัดการกับปัญหาการเหง้าและปัญหาเชิงโครงสร้างที่ทำให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงขึ้น”

ตัวอย่างบทบาทภาคประชาสังคม-ผู้นำศาสนาในพม่า

หลังจากนั้น มีการบรรยายหัวข้อ “กระบวนการสันติภาพในพม่า” (Myanmar Peace Process) โดย Mr.Shadab Mansoori ผู้อำนวยการ Non-Violence Peaceforce ประจำประเทศพม่า โดย Mansoori กล่าวว่า กลุ่มติดอาวุธในพมามีมากกว่า 30 กลุ่ม ในค.ศ. 1995 เคยมีการลงนามหยุดยิงมาแล้วแต่ก็สู้รบกันต่อมาอีกกว่า 15 ปี จนค.ศ. 2010 ก็เริ่มมาคุยกันใหม่และมีการตกลงกันว่ารัฐบาลจะคืนอำนาจให้กับพลเรือน

Shadab กล่าวต่อไปว่า ภาคประชาสังคมจำเป็นจะต้องเข้ามามีบทบาทและคอยตรวจสอบเพราะทั้งสองฝ่ายต่างไม่มีความไว้วางใจกันเลย โดยเขาได้ยกตัวอย่างกรณีรัฐคะฉิ่นซึ่งนักธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคนกลางเพื่อช่วยสร้างสันติภาพ และด้วยความพยายามของนักธุรกิจเหล่านั้น ทำให้รัฐคะฉิ่นเริ่มหันมาสนใจกระบวนการสร้างสันติภาพมากขึ้น

อีกตัวอย่างที่ Shadab ยกตัวอย่างถึงกรณีผู้นำศาสนาเข้ามาช่วยในการเป็นคนกลางในการทำหน้าที่ติดตามและตรวจสอบการหยุดยิงระหว่างชนกลุ่มน้อยชาวคริสต์กับรัฐบาลพม่า

ฝ่ายพลเรือนกับการตรวจสอบหยุดยิงในมินดาเนา

หัวข้อสุดท้ายของการบรรยายคือเรื่อง “บทเรียนกระบวนการสันติภาพมินดาเนา” (Learning From Mindanao Peace Process) โดย Mr.Atif Hameed ผู้อำนวยการ Non-Violence Peaceforce ประจำประเทศ

ฟิลิปปินส์ โดยเขากล่าวถึงกองกำลังติดอาวุธกลุ่มใหญ่ๆ หลายกลุ่มในประเทศฟิลิปปินส์ เช่น Moro Islamic Liberation Front (MILF), Moro National Liberation Front (MNLF), Bangsamoro Islamic Freedom, Abu Sayyaf

เขากล่าวว่า การดำเนินการเรื่องกระบวนการสร้างสันติภาพกับกลุ่มติดอาวุธต่างๆ เหล่านี้มีความซับซ้อน

Atif กล่าวต่อไปว่า ในการเจรจาระหว่างกลุ่ม MILF กับรัฐบาลนั้น ในค.ศ.2000 มีการเปิดศึกกันครั้งใหญ่ จนทั้งสองฝ่ายเห็นว่าจะต้องมีฝ่ายที่ 3 เข้ามาช่วย ซึ่งรัฐบาลได้เชิญประเทศมาเลเซียเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและทำหน้าที่ในการติดตามการละเมิดข้อตกลงการหยุดยิง

Atif กล่าวต่ออีกว่า ตั้งแต่ ค.ศ. 2009 มีฝ่ายพลเรือนเข้ามามีส่วนร่วมในช่วงสุดท้ายของข้อตกลงในการสร้างสันติภาพมากขึ้น ภายใต้กลไกที่เรียกว่า International Contact Group โดยพวกเขาได้เข้าไปสร้างกลไกเพื่อทำงานร่วมกับรัฐบาลและกลุ่มติดอาวุธ (Track1) ตลอดจนมีผู้แทนเข้าไปตรวจสอบการหยุดยิงและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อประชาชน

ภาคประชาสังคมต้องเข้มแข็งเพื่อให้สองฝ่ายยอมรับ

Atif อธิบายว่า ในช่วงแรกๆ ทั้งสองฝ่ายไม่ยอมรับบทบาทของภาคประชาสังคม แต่ภาคประชาสังคมก็ใช้เวลาหลายปีในการพยายามเสริมสร้างศักยภาพของตัวเอง จนเมื่อมีทักษะที่ดีขึ้นก็สามารถเข้าไปมีบทบาทในการตรวจสอบความรุนแรงที่กระทำโดยทั้งสองฝ่ายได้

Atif อธิบายต่อไปว่า ปัจจุบันภาคประชาสังคมมีกลไกที่เข้มแข็งมาก ซึ่งพวกเขาก็ใช้เวลานานนับสิบปีในการสร้างเครือข่าย เมื่อมีเครือข่ายแล้วจะรู้สึกว่ามีอำนาจมากขึ้น และมีการขยายการสร้างเครือข่ายออกไปเรื่อยๆ นอกจากนั้นแล้วภาคประชาสังคมยังทำงานแบบเข้าถึงจริงๆ เช่น จะเข้าไปนั่งตรงจุดตรวจหรือด่านพร้อมกับเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีส่วนอย่างสำคัญในการช่วยลดการละเมิดข้อตกลงในการหยุดยิง

ตัวแทนจากโอไอซีชี้แจงเหตุการณ์จัดตั้งกรรมการสันติภาพสำหรับฟิลิปปินส์ตอนใต้เพื่อการพัฒนากระบวนการ สันติภาพบังซามอโร

แปลโดย ยาสมิน ชัตตาร์ ยาสมิน ชัตตาร์ นักศึกษาปริญญาเอก คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอิสตันบูล

ที่มา <http://deepsouthwatch.org/node/9618>

เว็บไซต์ของโอไอซีระบุว่า จากการเยือนอย่างเป็นทางการของตัวแทนองค์กรความร่วมมืออิสลาม หรือโอไอซี 4 วัน ตัวแทนโอไอซีจะเสนอรายงานพัฒนาการล่าสุดของกระบวนการสันติภาพบังซามอโรต่อ คณะกรรมการสันติภาพของโอไอซีเพื่อกรณีฟิลิปปินส์ตอนใต้

จากรายงานข่าวหัวชื่อว่า “จะนำเสนอรายงานต่อคณะกรรมการสันติภาพของโอไอซีเพื่อกรณี ฟิลิปปินส์ตอนใต้ หรือ PCPS พร้อมกับข้อสรุปของโอไอซี ในการประชุมสภารัฐมนตรีกระทรวงการ ต่างประเทศครั้งที่ 43 ณ เมือง Tashkent ประเทศอุซเบกิสถาน ในวันที่ 18-19 ตุลาคม 2016”

จากการเยือนของตัวแทนโอไอซีนำโดยเอกอัครราชทูตพิเศษ Sayed Kassem Elmasry พร้อมด้วย ตัวแทนจากฝ่ายชนกลุ่มน้อยและชุมชนมุสลิม ได้เข้ารับฟังการสรุปในประเด็นด้านแผนของคณะบริหารชุด Duterte ในการจัดการประเด็นบังซามอโร จากนาย Jesus Dureza ที่ปรึกษาประธานาธิบดีด้านกระบวนการ สันติภาพ

Dureza เผยถึง แผนของรัฐบาลว่า ในเชิงกฎหมายจะมีการใช้กฎหมายที่จะผ่านการรับรองซึ่งจะ สร้างให้เกิดอัตลักษณ์ทางการเมืองที่อิสระของบังซามอโรอย่างมีนัยยะสำคัญและการใช้ระบบสหพันธรัฐใน กรณีบังซามอโรนี้ก็จะเกิดขึ้นเช่นกัน

Dureza เสริมว่า กฎหมายที่เสนอร่างไปนั้นจะขยายจุดสำคัญโดยคณะกรรมการเปลี่ยนผ่านบังซามอโร (Bangsamoro Transition Commission (BTC)) ซึ่งจะเพิ่มสมาชิกใหม่ที่มาจากตัวแทนของกลุ่มสาย สุดด้านเดิม, กลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติโมโร หรือ MNLF และกลุ่มชนพื้นเมือง โดยจะขยายสมาชิก จาก 15 คนเป็น 21 คน

Dureza เน้นถึงความสำคัญของการมีบทบาทที่ต่อเนื่องของโอไอซี ซึ่งมีส่วนสำคัญในกระบวนการสันติภาพและยกย่องความสำเร็จของโอไอซี โดยเฉพาะในการทำให้เกิดคณะทำงานประสานงานบังซาโมโร (Bangsamoro Coordination Forum (BCF))

จากบทความชิ้นนี้ระบุว่า ตัวแทนโอไอซีก็ได้พูดคุยกับตัวแทนกลุ่มโมโร ไม่ว่าจะเป็น MNLF และ MILF เพื่อรับฟังความเห็นของพวกเขาต่อกระบวนการสันติภาพด้วยเช่นกัน

โอไอซีได้ช่วยประสานในการสร้างคณะทำงานประสานงานบังซาโมโรซึ่งเป็นช่องทางสำหรับกลุ่มปลดปล่อยบังซาโมโรในการเพิ่มความเข้มแข็งและประสานความร่วมมือและความเป็นหนึ่งของกลุ่มต่างๆ ซึ่งเป็นส่วนที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาทางการทูตสำหรับการต่อสู้ของบังซาโมโรในการกำหนดใจตนเอง (self-determination)

ที่มา : <http://luwaran.com/index.php/news/76-international/911-oic-delegation-to-update-peace-committee-for-the-southern-philippines-on-dev-t-of-bangsamoro-peace-process>